

Bloemlezing uit
Middelnederlandsche Dichters

door

Dr Eelco Verwijs

I

Zutphen - W. J. Thieme & Cie

Part

This book belongs to
THE CAMPBELL COLLECTION
purchased with the aid of
The MacDonald-Stewart Foundation
and
The Canada Council

01
1257

CAMPBELL
COLLECTION

EERSTE DEEL.

DIERENEP OS.

RIDDERPOËZIE.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Ottawa

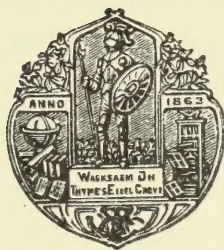
BLOEMLEZING
UIT
MIDDELNEDERLANDSCHE DICHTERS,
BIJEENVERZAMELD

DOOR
Dr EELCO VERWIJS.

VIJFDE VERMEERDERDE UITGAVE.

BEZORGD DOOR
Dr F. A. STOETT.

EERSTE DEEL.
DIERENEPOS.
RIDDERPOËZIE.

ZUTPHEN,
W. J. THIEME & CIE.

VOORBERICHT.

Bij deze tweede uitgave van het eerste deel der Middelnederlandsche Bloemlezing heb ik slechts een enkel woordje te voegen. Een tweede druk was noodig, en ik moest blijven binnen de perken, welke ik mij in de eerste uitgave had gesteld. De paginatuur moest, zoo mogelijk, onveranderd blijven, ook met het oog op de Woordenlijst, en het was mij dus niet wel mogelijk die veranderingen aan te brengen, welke ik wenschelijk zou geacht hebben, ware ik geheel vrij geweest. Intusschen kon ik door het bekorten van een der stukken plaats inruimen voor het na 1858 aan het licht gekomen en uitgegeven ROELANDSLIED, waarvan eene proeve niet mocht ontbreken. Aan het einde kon ik een stuk van den PARTHONOPEUS mededeelen, van welks talrijke fragmenten thans de uitgave van den Hoogleeraar BORMANS voor ons ligt.

In de Aanteekeningen meende ik rekenschap te moeten geven van het nog al aanzienlijk getal tekstverbeteringen, deels door anderen, deels door mij zelven gemaakt, terwijl ik de bruikbaarheid dezer uitgave heb zoeken te vermeerderen door een toevoegsel op de Woordenlijst te geven, voor de stukken die in de eerste ontbreken.

LEIDEN, 6 Januari 1873.

VOORBERICHT VAN DEN DERDEN DRUK.

Bijna twintig jaar geleden verscheen van deze Bloemlezing een tweede druk. Het spreekt van zelf dat in zoovele jaren, waarin de studie van de Middelnederlandsche taal en letterkunde met groote schreden is vooruitgegaan, heel wat op dit gebied is veranderd en verbeterd.

De uitgever meende dan ook, dat een nieuwe uitgaaf van dit eerste deel noodzakelijk was en verzocht mij deze te willen bewerken.

In de keuze der stukken kon ik niets veranderen, vooral met het oog op het Glossarium, dat door Dr G. PENON in 1890 in het licht werd gegeven. Doch in den tekst zijn vele veranderingen en, naar ik hoop, verbeteringen aangebracht, nu er van bijna al de werken, waaruit stukken in deze Bloemlezing zijn opgenomen, nieuwe uitgaven zijn verschenen.

Zoo volgde ik voor den Reynaert de uitgave van Dr VAN HELTEN, zonder echter al diens veranderingen over te nemen; voor den Karel ende Elegast volgde ik de uitgave van Dr KUIPER; voor den Renout van Montalbaen de editie van Dr MATTHES; voor het Roelandslied die van Dr G. KALFF (in de Epische fragmenten); voor den Walewein vergeleek ik een afschrift door DE JAGER van dit dichtstuk gemaakt en het Gentsche fragment dat door Dr VERDAM bekend is medegedeeld; ¹⁾ voor den Ferguut en de Historie van Troyen volgde ik de uitgaven van Dr VERDAM; voor den Alexander vergeleek

1) Zie de Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen, Afdeeling *Letterkunde*, 3de Reeks deel VIII, bl. 29.

ik de uitgaaf van Dr FRANCK, doch behield, vooral met het oog op het glossarium, in hoofdzaak de lezing van den vorigen druk, terwijl ik voor den Floris ende Blancefloer den tekst van het Leidsche handschrift, door Dr MOLTZER handschrift A genoemd, tot grondslag heb gelegd.

In de aantekeningen heb ik rekenschap gegeven van de voornaamste veranderingen en verwezen naar verschillende artikelen in het Tijdschrift voor Nederl. Taal- en Letterkunde. Overigens raadplege men het uitvoerig Glossarium van Dr G. PENON.

Waar het kleine veranderingen betroffen, die met het oog op de Woordenlijst vermeld moesten worden, deed ik dit aan den voet der bladzijde (vgl. het fragment uit de Historie van Troyen), terwijl ik in de fragmenten uit den Lancelot nu en dan, voor het gemak van den lezer, de schrijfwijze veranderde, echter met vermelding van de lezing van het handschrift.

De woordenlijst van den 2en druk is natuurlijk vervallen, nu men alles kan vinden in het nieuwe Glossarium, waarin ook de litteratuur over de verschillende woorden is vermeld.

Ten slotte moet ik nog wijzen op het verspringen der versgetallen in het tweede fragment uit de Lorreinen. In den tweeden druk namelijk zijn twee regels overgeslagen op bl. 32, zoodat regel 65 in dezen druk beantwoordt aan regel 63 van den vorigen, enz. Op bl. 41 is door het wegvallen van vs. 81 van den 2den druk eveneens eene verandering in de versgetallen ontstaan, waarop men bij de verwijzingen in het Glossarium diene te letten.

En hiermede zij deze nieuwe druk den beoefenaars onzer Middeleeuwsche taal van harte aanbevelen. Moge het boek niet alleen zijnen weg vinden onder studenten en hen, die zich voor de middelbare akte voorbereiden, maar ook onder vele onderwijzers, die de historische ontwikkeling onzer taal wenschen te bestudeeren.

AMSTERDAM, September 1892.

VOORBERICHT VOOR DEN VIERDEN DRUK.

Wat den inhoud betreft, is deze druk gelijk aan den vorigen. Voor het fragment uit den *Reinaert* heb ik de uitgave gevolgd van Dr J. W. MULLER; voor dat uit den *Floris* ende *Blancefloer* die van Dr P. LEENDERTZ. In het fragment uit den *Lancelot* is de spelling van het *hs.* niet veranderd.

AMSTERDAM, Dec. 1915.

F. A. STOETT.

Deze nieuwe druk is aan den vorigen gelijk gebleven. Voor het fragment uit den *Ferguut* is de uitgave van Dr G. S. OVERDIEP vergeleken en voor dat uit den *Walewein* diens uitgave der *Fragmenten*.

AMSTERDAM, October 1927.

DIERENEPOS.

Reinaert.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtkunst*
I, 130—173.
- ” ” *Gesch. der Ned. Letter-*
kunde, 3e druk, I. 343—369.
- ” ” *Vanden Vos Reinaerde*, Gro-
ningen, 1856.
- Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterkunde* I,
230—264.
- ” ” *De Ontwikkelingsgang der Ned.*
Letterkunde I, 385 vlgg.
- Dr. G. KALFF, *Gesch. der Ned. Letterkunde* I, 193—213.
- Dr. J. PRINSEN, *Handboek tot de Ned. Ltk. Gesch.*
bl. 71—77.
- Dr. E. MARTIN, *Willems Gedicht van den Vos Rei-*
naerde und die Umarbeitung und
Fortsetzung Reinaerts Historie; Pader-
born, 1874.
- Dr. W. L. v. HELTEN, *Van den Vos Reynaerde* (Bibl.
van Mnl. Lettk, afl. 41 en 42).
- Dr. J. W. MULLER, *De oude en de jongere bewerking*
van den Reinaert.
- ” ” *Van den Vos Reinaerde*, Gent,
W. Siffer en Utrecht, A. Oost-
hoek, 1914.
- Zwolsche Herdrukken n°. 18/20, *Van den Vos Rey-*
naerde door Dr F. Buitenrust Hettema.

COPPE'S UITVAART.

Rein. I. vs. 276—461.

Koning Nobel houdt hof op een Pinksterdag, en daarheen stroomden alle dieren, behalve Reinaert, die om zijne vele wanbedrijven zich niet durfde vertoonen. Isengrim de wolf, Cortois de hond en Pancer de bever brengen alle aanklachten tegen hem in. Alleen Tibert de kater en Grimbeert de das wagen hem te verontschuldigen, terwijl de laatste, als alle dieren Reinaerts dood eischen, verzekert dat deze thans als kluizenaar een vroom en heilig leven leidt.

- Recht in desen selven stonden
 Dat Grimbeert stont in deser tale,
 Saghen si van berghe te dale
 Cantecleer comen ghevaren,
 Ende brochte up eere baren
 5 Eene dode hinne, ende hiet Coppe,
 Diē Reinaert hadde bi den croppe
 Hovet ende hals afghebeten.
 Dit moeste nu die coninc weten.
 Cantecleer quam voren gaende,
 10 Sine vederen seere slaende.
 In wedersiden van der bare
 Ghinc een hane wide mare.
 Die een hane hiet Cantaert,
 Daer wilen na gheheeten waert
 15 Vrouwe Alenten goede hane.
 Die ander hiet na minen wane
 Die goede hane Craiant,
 Die scoenste hane, die men vant
 Tusschen Portaengen ende Pollanen.
 20 Elkerlijc van desen hanen
 Drouch eene bernende stallecht,
 Dat beede lanc was ende recht.
 Dit waren Coppen broeders twee,
 Die riepen: wach ende wee
 25 Om haerre suster Coppen doot
 Dreven si claghe ende jammer groot.
 Pinte ende Sproete droughen die bare.
 Hem was te moede harde sware
 Om Coppen, die si hadden verloren.
 30 Men mochte harde verre horen
 Haerre tweer caerminghe.
 Dus sijn si comen int ghedinghe.
 Cantecleer spranc in den rinc
 Ende seide: „Heere coninc,
 35 Dor God ende dor ghenade,
 Nu ontfaerme u miere grooter scade,
 Die mi Reinaert heeft ghedaen
 Ende minen kinderen, die hier staen
 Ende seere hebben haren onwille.
 40 Ten ingane van den aprille,

- Doe die winter was vergaen
 Ende men sach die bloemen staen
 Ende over al die velde groene,
 Doe was ic fier ende coene
 45 Van minen groten gheslachte.
 Ic hadde jongher sonen achte
 Ende soonre dochtren sevene,
 Dien wel lustte te levene,
 Die mijn wijf Roode, die vroede,
 50 Hadde voortbrocht tenen broede.
 Si waren alle vet ende staerc
 Ende ghinghen in een scone paerc,
 Dat was beloken met eenen muere.
 Hier binnen stoet eene monicscuere,
 55 Daer so vele honden toe hoorden,
 Die menighen diere die pelse scoorden.
 Des waren mine kindre onvervaert.
 Dit benijdde die vos Reinaert,
 Dat siere so vaste woonden binnen,
 60 Dat hire negheen en conde ghewinnen.
 Want Reinaert, die felle ghebuur,
 Hoe dicke ran hi om den muur
 Ende leide om ons sine laghen.
 Alsene dan die honde saghen,
 65 Liepen si hem na met haerre cracht.
 Eene waerf wart hi up die gracht
 Bi avonturen so belopen:
 Daer sach ic hem een deel becopen
 Sine diefte ende sinen roef,
 70 Dat hem die pelse seere stoef.
 Nochtan quam hi bi barate
 Danen, dattene God verwate.
 Doe warewi sijns langhe quite.
 Sint quam hi als een heremite,
 75 Reinaert, die moortdadeghe dief,
 Ende brochte mi eenen brief
 Te lesene, heere coninc,
 Daer u seghel ane hinc.
 Doe ic den brief began lesen,
 80 Dochte mi daeran ghescreven wesen

- Dat ghi haddet coninlike
 Over alle u conincrike
 Allen dieren gheboden vrede
 Ende oec allen voghelen mede.
- 85 Oec brochte hi mi ander niemare
 Ende hi seide mi, dat hi ware
 Een begheven clusenare
 Ende leefde in penitenciën sware
 Ende hi hadde ghedaen sware carine,
 Die hi voor die sonden sine
 Hadde ontfaen, ende meneghe pine.
- 90 Hi toechde mi palster ende slavine,
 Die hi brochte van der Elmare ¹⁾;
 Daer onder eene scerpe hare.
 Doe sprac hi: „Here Cantecleer,
 Nu moghedi wel voorwaert meer
- 95 Van mi sonder sorghe leven.
 Ic hebbe bi der stole begheven
 Al vleesch ende vleeschsmout.
 Ic bem voertmeer so out,
 Ic moet miere sielen telen.
- 100 Gode willic u bevelen.
 Ic ga daer ic hebbe te doene.
 Ic hebbe noch middach ende noene
 Ende prieme te segghene van den daghe.”
 Doe nam hi neven eere haghe
- 105 Sinen wech te dien ghesceede
 Ende began lesen sinen crede.
 Ic wart blide ende onversaert,
 Ende ghinc te minen kindren waert
 Ende was so wel sonder hoede,
- 110 Dat ic met alle minen broede
 Sonder sorghe ghinc buten muere,
 Daer mi gheviel quade avontuere.
 Want Reinaert hadde gheleit sine laghe
 Ende was ghecropen dor die haghe
- 115 Ende hadde ons die poorte ondergaen.
 Doe wart miere kindre saen

¹⁾ Eene proostdij, op de grenzen van Vlaanderen en Zeeland gelegen, in 1144 gesticht.

- Een ghepronden uten ghetale.
 Dat leide Reinaert in sine male.
 Groot mesval mi doe nakede.
- 120 Want sint dat hire een ghesmakede
 In sinen ghiereghen mont,
 Ne conde ons wachtere no hont
 No bewachten no bescaermen.
 Heere, dat laet u ontfaermen.
- 125 Reinaert leide sine laghe
 Beede bi nachte ende bi daghe
 Ende rovede emmer mine kindre.
 So vele es tghetal nu mindre
 Dant ghewone was te sine,
- 130 Dat die vijftien kindre mine
 Sijn ghedeghen al up viere.
 So suver heeftse die onghehiere
 Reinaert in sinen mont verslonden.
 Noch ghistren wart hem metten honden
- 135 Ontjaghet Coppe die mare,
 Die hier leghet up die bare.
 Dit claghic u met groten seere.
 Ontfaerme u mijns, coninc heere!"
 Die coninc sprac: „Grimbeert die das,
- 140 U oem, die clusenare was,
 Hi hevet ghedaen so sware carinen:
 Levic een jaer, het sal hem scinen!
 Nu hoert, here Canteceleer,
 Wat sal derre talen meer?
- 145 U dochter leghet hier verslegghen.
 God moete haerre sielen pleghen.
 Wine moghense niet langher houden.
 Wi willens Gode laten ghewouden
 Ende sullen onse vigheliën singhen.
- 150 Daerna sullen wise bringhen
 Ter eerden met groten eeren.
 Dan sullen wi met desen heeren
 Ons beraden ende ons bespreken,
 Hoe wi alre best ghewreken
- 155 An Reinaerde dese moort."
 Doe hi ghesprac dese woort,

Gheboot hi jonghen ende ouden,
 Dat si vigheliën singhen souden.

Des coninx ghebot was sciëre ghedaen.

- 160 Doe mochten horen aneslaen
 Ende beghinnen lude ende ho
 Dat „placebo Domino”
 Ende die verse, die daertoe hoorden.
 Ic seidet u in corten woorden
- 165 (Neware ooc het ware al te lanc)
 Wie daer der sielen vers sanc
 Ende wie die sevende lesse las.
 Doe der vigheliën een ende was,
 Doe leidemen Coppen in een gracht,
- 170 Dat bi engiene was ghewracht
 Onder een linde in dat gras.
 Een maermersteen slecht alse een glas
 Was die saere die up hare lach.
 Die letteren, die men daer up sach,
- 175 Si daden an dat graf bekinnen
 Wie daer lach begraven binnen.
 Dus spraken die boucstave
 An den saerke up den grave:
 „Hier leghet Coppe begraven,
- 180 Die so wale conde scraven,
 Die Reinaert, die vos, verbeet
 Ende haren gheslachte was te wreet.”

REINAERTS BIECHT.

vs. 1419—1746.

Reinaert, na eerst door Bruin den beer, en daarop door Tibert aan aan het hof gedaagd te zijn, doet beide onverrichter zake en gruwelijk mishandeld terugkeeren, en wordt eindelijk naar rechtsgebruik ten derden male door Grimbeert ingedaagd, die als broeders zoon van Reinaert voor dezen bij den vertoornden koning had gesproken Grimbeert vertrekt naar Maupertuus, Reinaerts hol, en overreedt dezen met hem naar 's konings hof te gaan.

Ai hoe drouve bleef vrouwe Hermeline
 Ende hare cleene welpekine,

Doe Reinaert sciet van Maupertuus
Ende hi hof liet ende huus

5 Aldus onberaden staen.

Nu hoert wat Reinaert heeft ghedaen.

Teerst dat hi quam an die heide,

Hi sprac te Grimbeerte ende seide:

„Grimbeert, scauwet, soete neve,

10 Van anxte suchtic ende beve.

Ic ga in sorghen van der doot.

Mijn berauwenesse es so groot

Van sonden, die ic hebbe ghedaen.

Lieve neve, ic wille gaen

Te biechten hier tote u.

Hier nes ander pape nu.

15 Hebbic mine biechte ghedaen,

Hoe so die saken dan vergaen,

Mine siele sal te claerre wesen.”

Grimbeert andwoerde na desen:

„Oem, wildi te biechten gaen,

20 So moetti verloven saen

Alle diefte ende allen roef,

Ofte en diet u niet een loef.”

— „Dat weetic wel,” sprac Reinaert.

„Grimbeert, nu hoert haerwaert

25 Ende vandet mi gheraden.

Siet, ic come u te ghenaden

Van allegader miere mesdaet.

Nu hoert, neve, ende verstaet.

Confiteor tibi, pater mater,

30 Dat ic den otter ende den cater

Ende allen dieren hebbe mesdaen.

Des willic gherne in boeten staen.”

Grimbeert sprac: „Oem, wat walschedi?

Of ghi iet wilt, spreeet jeghen mi

35 In dietsche, dat ict mach verstaen.”

Doe sprac Reinaert: „Ic hebbe mesdaen

Jeghen alle diere die leven.

Bidt Gode dat hijt mi moete vergheven.

Ic dede minen oem Brune

40 Al bloedich maken sine crune.

Tibeerte leedde ic muse vaen,

Daer ickene sere dede slaen,

- Tes, papen, daer hi spranc int strec.
 Ic hebbe ghedaen groet ongherec
 45 Canteleer an sine kindre.
 Waren si meerre, waren si mindre,
 Dier makede ic hem emmer los.
 Dor recht beclaghet hi den vos.
 Die coninc en es mi niet ontgaen.
 50 Ic hebbe hem lachter oec ghedaen
 Ende sulc mesprijs der coninghinnen,
 Dat soe spade sal verwinnen
 Also vele eeren van mi.
 Oec hebbic, dat segghic di,
 55 Isingrine mee bedroghen
 Dan ic u soude ghesegghen moghen.
 Dat ickene oem hiet was baraet,
 Isingrine, die mi nie ne bestaet.
 Ic maectene monic ter Elmaren,
 60 Daer wi beede begheven waren.
 Dat wart hem al te sere te pinen.
 Ic dede hem an die clockelinen
 Binden beede sine voete.
 Dat luden dochte hem so soete,
 65 Dat hijt emmer wilde leeren.
 Dat verghinc hem te lettcl eeren.
 Want hi luudde so utermaten,
 Dat alle, die ghingen bi der straten
 Ende waren binnen der Elmare,
 70 Waenden dat die duvel ware
 Ende liepen daer si luden hoerden.
 Eer hi doe in corten woerden
 Ghesprac: „Ic wille mi begheven,”
 Hadden si hem na ghenomen tleven.
 75 Sint dede ic hem crune gheven.
 Hem maechs ghedincken al sijn leven,
 Dat weetic wel over waer.
 Ic dede hem afbernen dat haer,
 So dat hem die swaerde cramp.
 80 Sint dedic hem meerren scamp
 Upt ijs, daer ickene leerde visschen,
 Daer hi nie ne conde ontwisschen,

- Hine ontfinker meneghen slach.
 Sint leeddickene up eenen dach
 85 Tote des papen van Bolois.
 In al dat lant van Vermendois
 So en woende gheen pape riker.
 Die selve pape hadde enen spiker,
 Daer menich vet bake in lach.
 90 Des haddic dicke goet bejach.
 Onder dien spiker haddic een gat
 Verholenlike ghemaect; in dat
 So dedic Isingrine in crupen,
 Daer hi rentvleesch vant in cupen
 95 Ende baken hanghende vele.
 Des vleesch liet hi dor sine kele
 So vele gheliden utermate:
 Als hi weder uten gate
 Waende keeren sonder noet,
 100 Hem was die leede buuc so groet,
 Dat hi beclaghede sijn ghewin.
 Daer hi was hongherich comen in,
 Ne conde hi sat niet comen uut.
 Ic liep ende maecte groet gheluut.
 105 Int dorp wart groet gherochte.
 Nu hoert hoe ict daer toebrochte.
 Ic liep al daer die pape sat
 Te siere taflen ende at.
 Die pape hadde eenen cappoen.
 110 Een dat alrebeste hoen,
 Dat men in dien lande vant.
 Hi was ghewennet toter hant.
 Dien prandic in minen mont
 Recht voer die tafle daer hi stont.
 115 Doe riep die pape: „Nu vanc! slach!
 Ic wane nie man dit wonder en sach.
 Die vos (wie sach nie dief so coene)
 Comt ende rovet mi van minen hoene,
 Daer ic toe sie, in mijn huus.
 120 So helpe mi sancta spiritus;
 Te wers hem, dat hire quam.”
 Dat tafelmes hi voor hem nam

- Ende stac die tafle dat soe booch.
 Daer na nam hise dat soe vlooch
 125 In middewaerde up den vloer.
 Hi vloucte seere ende swoer
 Ende hi riep lude: „Slach ende va.”
 Ende ic voren ende hi na.
 Sijn tafelmes hadde hi verheven
 130 Ende brochte mi ghedreven
 Up Isingrine, daer hi stont.
 Ic hadde dat hoen in minen mont,
 Dat harde groet was ende swaer.
 Daer omme moestict laten daer,
 135 Waest mi leet, waest mi lief.
 Doe riep die pape: Ai heere dief,
 Ghi moet desen roef hier laten!”
 Hi riep ende ic ghinc miere straten
 Danen daer ic wesen woude.
 140 Alse die pape upheffen soude
 Dat hoen, versach hi Isingrine.
 Doe naecte hem eene sware pine.
 Hi warpene int oeghe metten messe.
 Den pape volgheden si sesse,
 145 Die alle met groeten staven quamen.
 Ende als si Isingrine vernamen,
 Doe maecten si een groet ghelut.
 Ende die ghebuere quamen uut
 Ende maecten grote niemare
 150 Ende seiden, dat daer ware
 In spapen spiker een wulf ghevaen,
 Die hem selven hadde ghedaen
 Bi den buke in dat gat.
 Als die ghebuere ghevreescheden dat,
 155 Liepen si dat wonder bescauwen.
 Aldaer wart Isingrijn teblauwen,
 So dat hem ghinc uten spele.
 Want hi ontfinker harde vele
 Groeter slaghe ende groeter worpe.
 160 Dus quamen die liede van den dorpe
 Ende verbonden hem die oghen.
 Het stont hem so, hi moest ghedoghen.

- Hoe seere sloughen sine ende staken.
 Daer sine uten gate traken,
 165 Ghedoghede hi vele onghevals.
 Si bonden hem an sinen hals
 Een en steen ende lietene gaen.
 Doe riepen si die honde saen
 Ende ghinghen bersen ende jaghen.
 170 Oec dienden si hem van groten slaghen
 So langhe, dat hi ghelove was.
 Doe viel hi neder up dat gras
 Of hi ware al steendoot.
 Doe was der kindre bliscap groot.
 175 Ghindre was groete niemare.
 Si leidene up eene bare
 Ende droughene met groten ghehuke
 Over steene ende over struke,
 Buten dien dorpe in eene gracht.
 180 Daer bleef hi ligghende al die nacht.
 Inne weet, hoe hi danen ontvoer.
 Sint verwaervic dat hi mi swoer
 Sine hulde een jaer omtrent.
 Dat dede hi up sulc convent,
 185 Dat ickene hoenre makede sat.
 Doe leeddickene tote eere stat,
 Daer ic hem dede te verstane,
 Dat twalef hinnen ende een hane
 In een groot huus an der straten
 190 Up eenen haenbalke saten,
 Recht eere valdore bi.
 Daer dedic Isingrine met mi
 Up dat huus clemmen boven.
 Ic seide, ic wilde hem gheloven,
 195 Wildi crupen in die valdore,
 Dat hire soude vinden vore
 Van vetten hoenren sijn ghevouch.
 Ter valdore ghinc hi ende louch
 Ende croep daer in een deel met vare
 200 Ende began tasten harentare.
 Hi tastte, ende als hi niet en vant,
 Sprac hi: „Neve, hets hier bewant

- Te sorghen, inne vinder niet.”
 Ic sprac: „Oem, wats u ghesiet,
 205 Cruupter een lettelt bet in.
 Men moet wel pinen om ghewin.
 Ic hebse wech, diere saten voren.”
 Dus so liet hi hem verdoren,
 Dat hi die hoenre te verre sochte.
 210 Ic sach dat ickene hoenen mochte,
 Ende horttene dat hi over voer.
 Dus viel hi neder up den vloer
 Ende gaf eenen groeten val,
 Dat si ontspronghen over al,
 215 Die binnen dien huse sliepen.
 Die bi den viere laghen si riepen,
 Dat daer ware sine wisten wat
 Ghevallen voor dat vuurstergat.
 Si worden up ende ontstaken lecht.
 220 Doe sine daer saghen, wart hi echt
 Gheslegghen, ghewont al toter doot.
 Ic hebbene brocht in menegher noot,
 Meer dan ic u ghesegghen mochte.
 Nochtan al dat ic nie ghewrochte
 225 Jeghen hem, so ne rauwet mi niet
 So sere, alsoe dat ic verriet
 Vrouwe Hersinden, sijn scone wijf,
 Die hi liever hevet dan sijns selfs lijf.
 Haer dedic (God moet mi vergheven)
 230 Dat mi liever ware bleven
 Te doene, dan het es ghedaen.”
 Grimbeert sprac: „Of ghi wilt gaen
 Claerliken te biechten tote mi
 Ende sijn van uwen sonden vri,
 235 So suldi spreken onbedect.
 Inne weet waerwaert ghi dit treect:
 „Ic hebbe jeghen sijn wijf mesdaen.”
 Oem, des en can ic niet verstaen
 Waerwaert ghi dese tale keert.”
 240 Reinaert sprac: „Neve Grimbeert,
 Ware dat hoveschede groot,
 Of ic hadde gheseit al bloot:

- Ic hebbe gheslapen bi miere moien?
 Ghi sijt mijn maech: u souts vernoen
 245 Seidic u eeneghe dorperheit.
 Grimbeert, nu hebbic u gheseit
 Al des mi mach ghedincken nu,
 Doet mi aflaet, des biddic u,
 Ende settet mi dat u dinket goet.”
- 250 Grimbeert was listich ende vroet.
 Hi brac een rijs van ere haghe
 Ende gaffer hem mede viertich slaghe
 Over alle sine mesdade.
 Daerna in gherechten rade
- 255 Riet hi hem goet te wesene,
 Te wakene ende sine salme te lesene
 Ende te vastene ende te vierne
 Ende te weghe waert te stierne
 Alle, die hi buten weghe saghe.
- 260 Ende hi voert alle sine daghe
 Bescedenlike hem soude gheneren.
 Hierna dede hi hem versweren
 Beede roven ende stelen.
 Nu moet hi siere sielen telen,
- 265 Reinaert, bi Grimbeerts rade
 Ende gaen te hove waert up ghenade.
 Nu es die biechte ghedaen.
 Die heren hebben den wech bestaen
 Tote des conincs hove waert.
- 270 Nu was buten der rechter vaert,
 Die si te gane hadden begonnen,
 Een prioreit van swarten nonnen,
 Daer meneghe gans ende menich hoen,
 Meneghe hinne ende menich capoen,
- 275 Plaghen te weedene buten muere.
 Dit wiste die felle creatuere,
 Die onghetrauwe Reinaert,
 Ende sprac: „Tote ghenen hove waert
 So leghet onse rechte strate.”
- 280 Met aldusdanen barate
 Leedde hi Grimbeerte bi der scuere,
 Daer die hoenre buten muere

- Ghinghen weeden harentare.
 Der hoenre wart Reinaert gheware.
 285 Sine oghen begonden omme te gane.
 Buten den andren ghinc een hane,
 Die beede vet was ende jonc.
 Daer na gaf Reinaert eenen spronc,
 So dat dien hane die plumen stoven.
 290 Grimbeert sprac: „Oem, ghi dinket mi doven.
 Onsalich man, wat wildi doen?
 Wildi weder om een hoen
 In alle die groete sonden slaen,
 Daer ghi te biechten af sijt ghegaen?
 295 Dat mochte u wel sere rauwen.”
 Reinaert sprac: „In rechter trauwen,
 Ic hads vergheten, lieve neve.
 Bidt Gode dat hijt mi vergheve.
 Het ne ghesiet mi nemmermeer.”
 300 Doe daden si eenen wederkeer
 Over eene smale brugghe.
 Hoe dicke sach Reinaert over rugghe
 Weder daer die hoenre ghinghen!
 Hine conde hem selven niet bedwinghen
 305 Hine moeste siere seden pleghen.
 Hadde men hem thovet afgheslegghen,
 Het ware ten hoenren waert ghevloghen,
 Also verre alst hadde ghemoghen.
 Grimbeert sach dit ghelaet
 310 Ende seide: „Onreine vraet,
 Dat u dat oghe so ommeget!”
 Reinaert andwoerde: „Ghi doet quaet,
 Dat ghi mi aldus verstoort
 Ende uwe overlopende woort
 Maken mine herte verseert
 Ende mine bede verstorbeert.
 315 Laet mi doch lesen een pater noester,
 Der hoenre sielen van den cloester
 Ende den gansen te ghenaden,
 Die ic dicke hebbe verraden,
 Die ic desen helegghen nonnen
 320 Met miere list hebbe afghewonnen.”

Grimbeert balch, ne ware Reinaert
 Hadde emmer dat oghe ten hoenren waert,
 Tes si quamen ter rechter straten,
 Die si te voren hadden ghelaten.

R I D D E R P O È Z I E.

FRANKISCHE RIDDERROMAN.

Karel ende Elegast.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, Gesch. der Nnl. Dichtk.
 I. 264—280.
 „ „ Gesch. der Ned. Letterk.
 I. 166—182.
 „ „ Beatrijs en Carel ende
 Elegast, Amsterdam 1859.
 Dr. J. TE WINKEL, Gesch. der Ned. Letterkunde I.
 118—121.
 „ „ „ De Ontwikkelingsgang der Ned.
 Letterkunde I. 240—245.
 Dr. G. KALFF, Gesch. der Ned. Letterkunde I. bl.
 101—104.
 Dr. E. T. KUIPER, Karel ende Elegast, Amsterdam 1890.
 Dr J. PRINSEN. Handboek, bl. 29.

Dr. J. BERGSMA, Karel ende Elegast, opnieuw uitge-
 geven en toegelicht (Panthéon n° 132).

DE STRAF VAN EGGHERICS VERRAAD.

vs. 1049—1410.

Karel wordt op zekeren nacht door een engel aangespoord te gaan
 stelen, en begeeft zich na lang aarzelen op weg. Hij ontmoet een zwar-

ten ridder, dien hij bestrijdt en overwint, en hoort dat deze de van het hof verbannen ridder Elegast is. Karel geeft zich voor zekeren Adelbrecht uit en beiden trekken naar de burg van Eggheric van Egghermonde, Karels schoonbroeder, om te stelen. De aan Karel trouw gebleven Elegast dringt in Eggherics slaapkamer door, hoort aldaar hoe Eggheric zijne vrouw deelgenoot maakt van een moordaanslag tegen Karel gesmeed, en ontdekt buiten gekomen dit plan aan zijn onbekenden metgezel, waarop zij scheiden.

- Met deser talen dat si scieden.
 Elegast voer tote sinen lieden,
 Daer hise liet in den dan,
 Ende Karel, die edel man,
 5 Voer tInghelem in sijn casteel.
 Sijn herte was sonder riveel,
 Datten dieghene wilde verraden,
 Die hem soude staen in staden,
 Soude recht na rechte gaen.
 10 Noch stont die poorte ontdaen
 Ende sine liede sliepen alle.
 Hi bant sijn ors opten stalle
 Ende ghinc ter cameran, daer hi lach,
 Eert iemen hoorde ofte sach.
 15 Doen hi sine wapen af hadde ghedaen,
 So was die wachter ghestaen
Ter hogher tinnen ende blies den dach,
 Diemen scone verbaren sach.
 Doe wart in wake menich man,
 20 Dien God den slaep seinde an,
 Doe die coninc stelen voer.
 Dat was hem een scone boer.
 Doe seinde Karel, die coninc,
 Enen sinen camerlinc
 25 Om sinen verholan raet
 Ende seidem, hoet met hem staet,
 Dat hi wiste wel te voren,
 Dat sine doot ware ghesworen
 Van Eggheric van Egghermonde,
 30 Ende comen soude in corter stonde
 Met alle der macht vanden lande,
 Om hem te doene sulke scande,

- Also te nemene sijn leven;
 Dat si hem goeden raet gheven,
 35 Dat hi behoude sijn ere
 Ende daertoe haren gherechten here.
 Doe seide die hertoghe van Bayvier:
 „Laetse comen, si vinden ons hier.
 Het sal den menighen costen tleven.
 40 Ic sal u goeden raet gheven.
 Hier es menich sterc Fransois
 Uut Frankerike ende Balois,
 Menich ridder ende menich seriant,
 Die met u quamen hier in lant.
 45 Si sullen hem wapenen altemale
 Ende trecken in die hoghe sale;
 Ende ghi selve, here coninc,
 Sult ghewapent staen in den rinc.
 Die u daer slaen wille oft deren,
 50 Wi sulne wel weren.
 Dbloet sal hem lopen ten sporen,
 Ende Eggheric als te voren”.
 Desen raet doctem goet.
 Si wapenden hem metter spoet,
 55 Alle, die daertoe dochten
 Ende wapen draghen mochten,
 Beide klein ende groot.
 Si duchten swaren wederstoot:
 Eggheric was van groter macht,
 60 Ende alle die hadden cracht
 Weder ende voort opten Rijn,
 Wouden in siere hulpen sijn.
 Men dede ter poorten tsestich man,
 Ghewapent ende halsberch an.
 65 Doen Eggherics liede quamen ghevaren
 In sconincs hove met groter scaren,
 Ontdede men die poorten wide
 Ende lietse alle doreliden.
 Doen si quamen int hof,
 70 Dede men haer cleder of.
 Men vant naest haren live
 Witte halsberghe, scarpe cnive.

- Die ondaet was openbaer.
 Men leidse ghevanghen daer
- 75 Altemet dat si quamen,
 Totdat mense hadde bi namen.
 Eggheric quam daerna ghevaren
 Al metter lester scaren,
 Daer alle die moort an stoet.
- 80 Doe hi ghebeet was te voet
 Ende waende gaen in die sale,
 Sloot men die poorten te male.
 Men vincken ende sine liede mede.
 Men vant ghewapent sine lede
- 85 Bat dan iemen, die daer was.
 Men leidene in dat palas
 Vor den coninc, sinen here.
 Des mohti hem wel scamen sere.
 Die coninc leide hem vele te voren.
- 90 Hi en woudes een niet horen,
 Hi loghende der ondaet
 Ende seide: „Here coninc, hebt beteren raet.
 Dadi mi lachter onverdient,
 Ghi hadt verloren menighen vrient.
- 95 Ghi en waret ooc nie so coene,
 Noch gheen uwer baroene,
 Die mi op dorste staden,
 Dat ic u hadde verraden.
 Ware daer iemen dies begaerde,
- 100 Ic daet hem loghenen metten swaerde
 Oft metten oorde van minen spere.
 Nu come voort, dies beghere!”
 Also die coninc dit verstoet,
 Was hi blide in sinen moet
- 105 Ende seinde om Elegaste
 Boden na boden vaste,
 Daer hi was in den woude,
 Dat hi quame harde houde,
 Ende vergaf hem alle mesdaet.
- 110 Indien dat hi den camp bestaet
 Jeghen Eggherike,
 Hi souden maken rike.

- Die boden en letten niet
Sine deden dat hem die coninc hiet.
- 115 Si voeren te dien stonden,
Daer si Elegaste vonden.
Dat hem die coninc beval
Seiden si Elegaste al,
Die sere verblide van den woorde.
- 120 Also hi die niemare hoorde,
Hi liet legghen sijn ghereide,
Sonder enich langher beiden,
Dat hi Eggherike stal.
Daertoe hiet hi ende beval,
- 125 Datten Karel wilde gheleiden,
Hi soude Eggherics lachter breiden.
Hi swoer bi siere kerstenhede,
Ware hem God sculdich een bede,
Hi en begheerde ander goet
- 130 Dan hi den camp vechten moet
Over sinen gherechten here,
Om te behoudene sine ere.
Si voeren wech metter spoet.
Doen Elegast, die ridder goet,
- 135 Quam in des conincs sale,
(Nu moochdi horen sine tale)
Hi seide: „God hoede dit ghesinde,
Den coninc ende dat ic hier vinde.
Mer Eggheric en groetic niet.
- 140 God, die hem cruceu liet
Dor ons, ende vele vermach,
Die late mi sien op desen dach,
Ende Maria, die maghet soete,
Dat men te winde hanghen moete
- 145 Eggheric van Egghermonde.
Mochte God doen sonde,
So heeft Hi sonde ghedaen,
Dat hi der galghen es ontgaen,
Want hi swoer mijns heren doot,
- 150 Sonder bedwanc ende sonder noot.”
Als dit Elegast hadde ghesproken,
Eggheric haddet gherne ghewroken,

- Maer hi en hads die macht niet.
 Daer was menich, die hem liet.
- 155 Die coninc antworde daer of:
 „Sijt willecome in mijn hof.
 Nu bemanic u bi alle dien,
 Die Gods van sonden plien,
 Dat ghi segt ende brinct voort
- 160 Die ondaet ende die moort
 Van Eggheric, die ghi hier siet.
 Dat en laet dor niemen niet
 Ghi en segt waer ende niet el,
 Hoe die aventure ghevel.”
- 165 Elegast seide: „Here, gherne.
 Mi en staets niet tontberne.
 Ic ben seker wel te voren,
 Dat Eggheric heeft u doot ghesworen.
 Ic horet hem segghen, daer hi lach
- 170 Ende gaf sinen wive enen slach,
 Daer sijt dorste anden,
 Dat haer dbloet ten tanden,
 Ter nase ende ten monde uutbrac.
 Si rechte haer op ende stac
- 175 Haer anseijn over tbeddeboom.
 Ic was daer ende nams goom
 Ende croper liselike toe.
 In minen rechtren hantscoe
 Ontfine ict bloet van der vrouwen.”
- 180 Doen liet hijt den coninc scouwen
 Ende hem allen, diet wilden sien.
 „Dorste Eggheric loghenen van dien,
 Ic dade hem liën der ondaet
 Eer die sonne ondergaet
- 185 Onder ons tween tere werven ¹⁾,
 Ofte ic sal mijns lives derven.”
 Eggheric antwoorde na dien:
 „Die lachter en mach mi niet gheschien.
 En sal ooc niemen wesen lief,

¹⁾ Deze tot goed verstand van den samenhang onmisbare regels (vs. 185—203) zijn door Dr. Jonckbloet uit den Karl Meinet in den tekst ingelascht.

- 190 Dat ic jeghen enen verbannen dief
 Minen hals soude aventuren.
 Hi soude bet campen met gheburen
 Dan hi jeghen mi soude.”
 Elegast seide also houde:
- 195 „Jane ben ic hertoghe alse ghi sijt?
 Ende was ic verbannen ene tijt
 Ende mi die coninc mijn goet nam,
 Omdat hi te mi was gram,
 Verraets ende mort stont ic ave.
- 200 Ic hebbe ghenomen grote have
 Den riken lieden van haren goede.
 Dat dede mi noot ende armoede.
 Maar dat ghi een moorder sijt,
 Ghine moghet ontsegghen camp no strijt
- 205 Ter werelt neghenen man,
 Dies u wille staden an.”
 Die coninc antwoorde daernaer:
 „Bi miere wet, ghi seghet waer!
 Soudicken voeren na rechte,
- 210 Ic daden slepen enen cnechte
 Ende hanghen bider kelen.”
 Doen ghinct Eggheric uten spele
 Ende peinsde in sinen moet,
 Na dat hem ghescepen stoet:
- 215 „Beter es camp dan hals ontween.”
 Int hof en was man negheen,
 Die spreken dorste tsiere vromen.
 Dus wart den camp anghenomen
 Een luttel na der noenen.
- 220 Die coninc ontboot sinen baroenen,
 Dat si ghewapent te velde waren.
 Hi en wilde scamps niet ontbaren.
 Hi hiet den camp ghereiden
 Ende bat Gode, dat Hi moeste sceiden
- 225 Den camp ende tghevechte
 Na reden ende na rechte.
 Die coninc trooste Elegast wel
 Ende seide: verghinghe wel dat spel,
 Ende behilti sijn leven,

- 230 Hi soudem siere suster gheven,
 Die Eggheric hadde te voren,
 Die sine doot hadde ghesworen.
 Men sloech coorden opt velt,
 Daer menich man ghewapent helt,
 235 Een luttel vor vespertijt,
 Elegast quam eerst int crijt,
 Om datti aenleggher was.
 Hi bete neder in dat gras
 Ende viel in cnienghebede
 240 Ende seide: God, dor u goedertierenhede,
 Ic come u heden te ghenaden
 Van alle minen mesdaden,
 Die mi ter werelt ie ghevel.
 Ic kinne mine mesdaet wel.
 245 Ootmoedich God, diet vermach,
 En wrect niet op desen dach
 An mi mine sonden.
 Dor u heilighe vijf wonden,
 Die ghi ontfinct dor onse mesdaet,
 250 Hebt heden mijns raet,
 So dat ic niet en sterve
 No in den campe en bederve.
 Eist dat mi die sonden niet en slaen,
 So wanic wel van hier ontgaen.
 255 Volmaect God, dor u doghet,
 Ic biddu, dat ghi mi verhoghet;
 Ende Maria, soete vrouwe,
 Ic wil u dienen met rechter trouwe
 Ende nemmermeer voortan
 260 En werdic rover no scaecman
 In wildernissen ende in wouden,
 Maghic hier mijn lijf behouden."
 Doen hi sijn ghebede einde,
 Alle sine lede hi seinde.
 265 Scone met siere rechter hant
 Seinde hi sijn riddersghewant
 Ende seinde dors, dat vor hem stoet,
 Ende bat Gode dor ootmoet,
 Dat hem draghen moeste met eren

- 270 Ende uten campe laten keuen.
 Met dat hi die tale seide,
 Sat hi op in sijn ghereide
 Ende hinc den scilt ter lichter side.
 Nu naket enen groten stride.
- 275 Hi nam in die hant dat spere
 Ende Eggheric quam met groter ghere
 Ten crite waert, ghewapent wel,
 Die sere was in therte fel.
 Hi en seinde hem noch en dede
- 280 Te Gode waert neghene bede.
 Hi sloech met sporen vaste
 Ende reet op Elegaste
 Ende Elegast op hem weder,
 Die Eggheric stac dor tleder
- 285 Van der curiën met ghewelt,
 Dat hi neder viel opt velt
 Van den orse op derde.
 Eggheric vinc ten swerde,
 Dat hi trac uter sceide
- 290 Ende seide: „Nu sal ic u doden beide,
 Elegast, u ende u paert,
 Ten si dat ghi ter vaert
 Nederbeet optie moude:
 So mach u ors dlijf behouden.
- 295 Hets so sterc ende so groot,
 Het waer scade, sloeghiet doot;
 Die menighe sout beclaghen.
 Ne moochdi u lijf ontdraghen,
 So behoudi u paert.”
- 300 Elegast sprac ter vaert:
 „En ware, dat ghi te voete sijt,
 Ic soude corten desen strijt.
 En wille u niet te voete slaen,
 Ic wille prijs ane u begaen,
- 305 Al souts mi sijn te wors.
 Nu sit weder op u ors.
 Laet ons vechten ridderwise.
 Ic hebbe liever, dat men mi prise
 Dan ic u sloeghe te voete doot,

310 Al soudic bliven in groter noot.”

Dit was den coninc Karel leet,
Dat Elegast so langhe meet
Ende Egghericke spaert.
Eggheric vinc sijn ors ter vaert.

315 Doe Elegast die tale seide,

Sat hi op in sijn ghereide.
Doen verhief daer een strijt
Tote langhe na vespertijt.

En quam niemen, daer hi sach

320 So fellen strijt op enen dach.

Haer slaghe waren onghiere ¹⁾,
Haer helme bernden ghelije den viere
Van den vonken, diere uutfloghen.
Si waren beide hertoghen,

325 Die daer vochten den camp.

Al gheviel Elegast die scamp,
Dat hi dat lant hadde verloren,
Hi was hertoghe also te voren.

Doe seide die coninc van Vrancrike:

330 „God, also ghewaerlike

Also ghi moghende sijt,
So moeti corten desen strijt
Ende dit langhe ghevechte
Na redene ende na rechte.”

335 Elegast hadde een swaert;

Het was sijns ghewichten waert
Van ghemalen goude roet
Elcken man te siere noot.

Die coninc haddet hem ghegheven.

340 Elegast die hevet verheven

Ende sloech enen slach so sere
Bi der hulpen van onsen Here
Ende dor sconincs bede,
Die hi over Elegaste dede,

345 So dat hi hem rovede

Die meeste heelt van den hovede,

¹⁾ Vs. 321—323 zijn door Dr. Jonckbloet naar den Karl Meinel in den tekst gelascht.

- Ende viel doot uten ghereide.
 Dit sach die coninc ende seide:
 „Ghewarich God, ghi sijt hierboven.
 350 Met rechte maghie u wel loven,
 Die mi so menighe ere doet.
 Die u dienen, si sijn vroet.
 Ghi moghet helpen ende beraden
 Die ane u soeken ghenade.”
 355 Nu willic corten dese dinc.
 Men sleepte Eggheric ende hinc
 Ende alle die verraders mede.
 Daer en halp scat no bede.
 Elegast bleef in der ere.
 360 Dies dancti Gode, onsen Here.
 Die coninc gaf hem Eggherics wijf.
 Si waren tsamen al haer lijf.

ROMAN DER LORREINEN.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk.* II.
 3—79.
 ” ” *Gesch. der Ned. Letterk.* I.
 182—188.
 ” ” *Roman van Karel den Groo-*
ten en zijne XII pairs. Lei-
den, 1844.
 Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterk.* I.
 134—136.
 ” ” *De Ontwikkelingsgang der Ned.*
Letterkunde I. 233—236.
 Dr. J. PRINSEN, *Handb. tot de Ndl. Ltk. Gesch.*
 bl. 31 vlgg.
 Dr. M. DE VRIES, *Tijdschrift van Nederl. Taal- en*
Letterk. III. 1—50.
 Dr. G. KALFF, *Geschiedenis der Ned. Letterk.* I.
 89 vlgg.

Fragm. I. vs. 1161—1325.

JUDITHS ONTMOETING MET HARE VERWANTEN.

Koning Yoen, een der Lorreinen, heeft eene dochter Judith, welke bestemd is tot bruid van Lodewijk, den zoon van Karel den Groote, en

zich thans aan het hof van Koning Otto van Keulen, een der Bordeloozen, bevindt. Gelloen, de bekende verrader uit het geslacht van Bordeaux, voor deze verbintenis bevreesd, zet Otto tegen Yoen op, beweegt hem de schoone Judith in een bordeel te plaatsen en alzoo haar schitterend huwelijk te beletten. Een dapper ridder evenwel, Jan van Metz genaamd, die veel aan Judiths geslacht verplicht was, besluit hare eer te redden, ontvoert haar uit het bordeel, en brengt haar naar Aken. Garijn, Judiths oom, en Ritsart, haar broeder, door Jan van Metz van het gebeurde verwittigd, trekken daarop naar Aken om de geredde te ontmoeten en verder in veiligheid te brengen. Zij worden er door den „borchgrave Ogier” ontvangen, die hen naar de jonkvrouwe geleidt.

- In die camere gincsi na das,
 Daer die scone maegt in was
 Metter goeder borchgravinnen.
 Ende teerst dat sire quamen binnen
 5 Entie maegt den broeder sach,
 Ontploec haer herte als die dach
 Enten oem beide mede.
 Met wenende ogen si seide:
 „Oem, willecome so moeti
 10 Wesen bede Gode ende mi,
 Want mi grote lelycheide
 Otte ende Gelloen beide
 Hebben gedaen na harer macht.
 Maer danc so hebbe die Gods cracht,
 15 Ic bens met eren hen ontgaen,
 Dat een ridder heeft gedaen,
 Die geheten es her Jan van Mes,
 Die te minen vader waert nu es,
 Ende sal hem vertellen al
 20 Mijn leet ende mijn ongeval
 Entie versmadenesse groet,
 Die mi die coninc Otte boet.”
 Garijn seide: „Nichte, laet varen.
 Het wert noch vergouden twaren,
 25 Opdats ons onse Here an,
 Die alle dinc wel voegen can.
 Wi sijn, nichte, comen om u.
 Gi moet met ons varen nu
 Te Parijs, tuwen vader

- 30 Enten keyser, die beide gader
 Na u beiden daer in die stat."
 Die maecht seide: „Ic doe al dat.”
 Men gereide daer tien tide
 Diere wagene ende gesmide,
 35 Daer si henen porden mede.
 Die borchgravinne van der stede
 Voer met hare vriendelike
 Ende menige andre vrouwe rike,
 Also wel selker maegt betam.
 40 Dus voer die maegt loefsam
 Met scoenre menechte te Parijs waert.
 Nu hort van sher Jans vaert
 Van Mes, die den coninc Yoene
 Woude seggen van dien doene,
 45 Dat Gelloen ende Otte mede
 Sirer scoenrer dochter dede.
 Soe lange soe reet mijn her Jan,
 Dat hi te Parijs quam an.
 Entie keyser en was niet
 50 Te Parijs noch comen iet;
 Maer men liet hem verstaen
 Dat hi comen soude saen.
 Daer bleef die getrouwe here,
 Maer hi wart onlustech sere
 55 Ende bleef liggende harde cranc.
 Doch so staref hi eer iet lanc,
 Dat hi niet en sprac Yoene.
 Ende men groef den ridder coene
 Te sent Pauwels, God weet,
 60 Wies kerke dat in Greven steet,
 Scone ende eerlike,
 Also wel betam selken like;
 Want het was een goet man,
 Daer vele trouwen was an.
 65 Nu latic bliven van desen here
 Die es tontfermene sere,
 God moete sijns genadech sijn!
 Ende segge van den keyser fijn
 Ende van den andren daer toe,

- 70 Die te Parijs quamen doe.
 Banderside quam Garijn
 Ende daer mede die nichte sijn,
 Die niet scoender wesen conde.
 Die liede seiden met enen monde,
- 75 Dat nie quam in Vrankerike
 Coninginne, die haar gelike
 Van scoenheden, groet ocht clene.
 Lodewijc sach die maget rene,
 Die hem behagede harde wale.
- 80 Si vercierde al ene zale.
 Ende teerst dat si den keyser sach,
 Ontboet si heme goeden dach
 Ende haren vader, den coninc, mede
 Gelijc dat si hen allen dede.
- 85 Met wenenden ogen so seit si:
 „Edele heren, verstaet mi
 Ende ontferme u der onnere,
 Die mi Otte dede, die here.
 Bi des quaets Gelloens rade
- 90 Pijndi mi te doene scade
 Ende scande mede groet.
 Danc hebbe God, dat niet besloet,
 Dat niement dan God selve dede,
 Die daer rechte wrachte mede.
- 95 Here, Gelloen quam van Bordeas,
 Daer hi ute verdreven was,
 Met erer slavine al te voet
 Tote Coelne, der stat goet,
 Daer hi den coninc Otten vant,
- 100 Dien hi vertelde al te hant
 Hoe hier ene brulocht gemaect si
 Tusscen den jongen keyser ende mi,
 Dat hi harde gerne brake,
 Op dat hi mochte in enege sake.
- 105 Doe berieden si hen daer,
 Dat si mi togen daer naer
 Ten bordele in die stat
 Ende daden gebieden dat,
 Datter quame wie dat woude,

- 110 Want hi bi mi liggen soude.
 Edel here, weet vor waer,
 Dat ic onlange stont daer,
 Dat een ridder, een goet man,
 Ende hiet van Mes mijn her Jan,
- 115 Ende seide dat hi sijn goet algader
 Wan ane minen oudervader,
 Entaer omme so woude hi
 Aventuren dore mi
 Beide goet, lijf ende lede,
- 120 Om mi te lossene mede.
 Ende ontfoerde mi na dat
 Tote Aken in die stat,
 Daer ic in uwe zale
 Van den borchgrave ontfæen was wale.
- 125 Ende Otte quam daer naer
 Ende beleide ons in Aken daer.
 Maer in weet hoe hi sciet
 Ende ons met paise bliven liet.
 Dit clagic u, her keyser, here,
- 130 Ende minen vader harde sere,
 Ende nemmermeer en nemic man,
 In sire gewroken an.”
 Die keyser seide: „Scone, laet varen.
 Het wert wel gewroken twaren.
- 135 Ende daer omme en laet niet dat.
 Ic sal u wreken vele bat
 Dan gi selve sout visieren.
 Mi dunct wel in allen manieren,
 Dat hijt dede in mijn despijt,
- 140 Sijnt dat gi so langen tijt
 Hebt geweest in sine macht
 Ende nu eerst toe es bracht,
 Alsoe gi sout minen sone trouwen.
 Magic leven, het sal hem rouwen.
- 145 Hier omme en laet die brulocht niet,
 Al en eest te voren niet gesciet.”
 Die maegt wert vertroest hier bi
 Ende seide: „Ic sal gerne dat gi
 Begert doen, lieve here,

- 150 Al dert mi mine scande sere.”
 Na dese tale quam ingegaen
 Die biscop van Riemen saen,
 Die vrome man, her Tulpijn,
 Ende hadde dat mesgewade sijn
 155 In die capelle doen dragen saen,
 Want hi woude doe messe doen gaen.
 Ende alse die goede man
 Hadde sijn ornament an,
 Brachtenen geleit die maegt daer.
 160 Ende het leidense, weet vorwaer,
 Twe coninge stout ende fier,
 Gondebant ende Ogier.
 Daer trouwetse Lodewike
 Ende bleef coninginne rike.

YOENS VLUCHT MET HELENE.

II. vs. 1773—2076.

Otto, „die coninc van den Rine”, wordt door den verrader Gelloen opgezet, die hem met eede verzekert, dat zijne gade Helena hem ontrouw is en Yoen bemint, teneinde hij zich aldus op zijn neef en doodvijand Yoen zou wreken. Otto besluit daarop, niettegenstaande Helene hare onschuld betuigt, ze te Berine in Noorwegen streng te doen bewaken, waardoor Yoen troosteloos wordt en naar Berine trekt.

- Dor God, gi heren, nu verstaet
 Ene ontfaermelike daet.
 Yoen, die coninc, die gewesen
 Heeft oyt van ridderscape utegelesen,
 5 Die es nu in sinen sinne
 Al versoft ane die minne,
 Diene maecte dicken erre.
 In sine stat van Gardeterre
 So lachi lange al puur stille,
 10 Alse die hadde sinen onwille.
 Ende om die minne pensedi sere.
 Hi en pensde om veede noch om ere
 Dan hoe hi hebben mochte allene
 Die scone coninginne Helene.
 15 Wat rouwen het heme gaf
En dorste hire vermanen af.

- Maer vorwaer so wetet dat,
 Dat al dat gout enten scat,
 Dat hi yegerinc mochte gewinnen,
 20 Dede hi bringen in die stat binnen.
 Ic wane, na dat die jeeste wale
 Hout, en hadde tenen male
 So vele scats, in waerre dinc,
 Cresus, die rike coninc,
 25 Die die rijeste van scatte was,
 Daer men noit ave las,
 Also vergadert heeft Yoen.
 Ritsarde dede hi varen doen
 Tsirer suster in Vrankerike
 30 Ende van daer haestelike
 In Gasscoengen ende besage
 Hoet daer stoede ende låge.
 Dit dede Yoen oppenbare,
 Om dat hi woude dat Ritsart ware
 35 Uten lande sirer verde
 Ende hi doen mochte dat hi begerde.
 Ritsart bereide sine vaert
 Om te vaerne tsirer suster waert.
 Ane den vader nam hi orlof
 40 Ende es henen gesceden of,
 Dien daer na en sach
 Noch en vernam over menegen dach.
 Nu es Ritsart wech gesceden.
 Onze Here die moeten geleden !
 45 Ende Yoen, die coninc,
 Riep Olline, in waerre dinc,
 Sinen bode, die hem die mare
 Brachte dat gevangen ware
 Die coninginne te Berine,
 50 Daer hi omme dogede pine.
 Nouwe vragedi hem te rade
 Wat hi alre best dade.
 Hi moeste die coninginne sien,
 Watter na mochte gescien.
 55 Ollijn zeide: „Twaren, here,
 So moetijt aventuren sere.”

- Yoen seide: „In rouke wat
 Ic aventure om dat.
 Indien dat icse met ogen sie
 60 En roekic oec wat gescie.”
 Ollijn seide: „So moeti
 Varen heimelike met mi.”
 Yoen seide: „Dat sal gescien.”
 Heimelike pordi mettien
 65 Ende dede in sijn lant verstaen,
 Dat hi moeste, sonder waen,
 Ene bedevaert hemelike doen,
 Daer hi ridder no garsoen
 Mede woude dan hen tween.
 70 Ander geselschap woudi geen.
 Dus es geport hemelike
 Met Olline die coninc rike.
 Te Berine es hi comen
 Ende heeft die vrouwe vernomen
 75 Hoge liggende op den stene,
 Utesiende terer veenster allene.
 Yoen, den coninc, diese sach,
 Sloech op therte een swaer slach
 Ende viel neder in ommacht
 80 In een praeel bi der borchgracht.
 Die coninginne sagen vallen
 Ende nedersigen met allen.
 Si en wiste niet wat den man was,
 Die daer nederseech in tgras.
 85 Ollijn die in dit vergier
 Metten coninc was allene hier,
 Sach die coninginne allene
 Ende seide: „Vrouwe rene,
 Bid vor den here mijn,
 90 Die leget uten gereke sijn.”
 — „Lieve vrient, dat willic doen.
 Ende wat es hem, lieve garsoen?”
 Ollijn doe weider seide:
 „Twaren, vrouwe, sine nuloepheide.”
 95 — „Dat beter hem God,” seide die vrouwe,
 „Mi dunct gi hebter omme rouwe.”

- Mettesen es Yoen becomen
 Ende heeft noch die vrouwe vernomen.
 Doe seide ten coninc Ollijn:
 100 „Here, bid gerer vrouwen fijn
 Datsi bidde onsen here
 Dathi u troeste ute uwen sere.”
 Die coninc seide: „Dat willic doen.”
 Doe riep opwert die coninc Yoen
 105 Ende seide: „Dor Gode, lieve vrouwe,
 Bid God dat hi mi si getrouwe.”
 Ende eer dat wart ute was,
 Vielhi weder, geloeft mi das,
 In onmacht, als hi te voren dede.
 110 Maer het verkenden hier mede
 Die scone vrouwe, die coninginne,
 Die meestresse was van sinen sinne.
 Maer si en wiste wat anegaen.
 Enen brief ghinc si scriven saen,
 115 Daer si inne sette dat,
 Dathi bleve daer ter stat:
 Si sal savonts comen daer,
 Wat datter af come naer.
 In den brief werpse enen steen,
 120 Dies hi vele te swaerre sceen,
 Ende riep ane den bode:
 „Neemt dit gelt, datic dor Gode
 U beiden geve hier ter stede,
 Ende quiter uwe herberge mede.”
 125 Doe warp si neder die lettre daer
 Metten stene, die was swaer,
 Ende Ollijn esser omme gegaen,
 Ende tonetse sinen here saen,
 Diese ondede ende las,
 130 Dies hi harde blide was
 Ende seide, dat hi daer bliven soude
 Ende niet laten dor dat coude.
 Dit was op enen jaersavont,
 Dat die coninc namecont
 135 In dit vergier hier was comen.
 Die coninginne, die vernomen

- Heeft dat die coninc Yoen was,
 Seide thare joncfrouwe, geloofd das:
 „Twaren, joncfrouwe, gi weet wale,
 140 Dat die liede altemale
 Tavont hebben feeste ende spel,
 Datic oec name wel.
 Woudi entie cnapen mede,
 Die mi hoeden in dese stede,
 145 Met mi tavont heten comen,
 So worde mi doch ene wile benomen,
 Want mi die tijt dunct lanc,
 Datic hier ligge ane minen danc.
 Ic bidde u roept die cnapen hier boven,
 150 Besiet of sijt willen loven,
 Ende laet ons tavont hebben joie
 Ende bliscap te minen vernoye.”
 Die joncfrouwe seide: „Wat wildi?
 Si en dadens niet, geloves mi.”
 155 Helene seide: „Doch vrages hen,
 In machs emmer niet hebben men
 Dan sijt wederseggen doch,
 So en darfics hen niet bidden noch”.
 Die joncfrouwe seide: „Gi en dorft u,
 160 Vrouwe, nemmer moeyen nu,
 Si en dadens niet noch ic mede;
 Gi verlieset uwe bede.”
 Helene, die scone coninginne,
 Wert harde droeve in haren sinne,
 165 Dat si den coninc niet en sal
 Spreken, dien si boven al
 Mint entien si daer weet
 In den bogaert in selc leet.
 Haer vernoy so claget si
 170 Harde sere, geloves mi.
 In groter droefheit ende in rouwe
 Was al dien avont die vrouwe,
 Ende pensde datsi niet verdient
 Hadde dat men haer was onvrient.
 175 Maer wouts haer geven God die stade,
 Si sout hem weder lonen met quade.

- Si hadde Gode tote noch ontsien,
 Maer nu soudse laten gescien
 Wat haer herte riede hare
 180 Ende daer si gereet toe ware.
 Slapen so essi gegaen
 Ende so sijn die andre saen.
 Toter middernacht lachsi.
 Doe stontse op, geloves mi,
 185 Want minne vercoenetse sere.
 Om datsi Yoene, den here,
 Wiste neder in dien bogaert,
Waer si gerne dare waert
 Ende wilt aventuren al
 190 Datter haer na comen sal;
 Want nemmermeer en heefse wille
 Weder te keerne, lude ocht stille,
 Te Otten weder den coninc,
 Sint si heme nu ontginc.
 195 Hort coenheit groet vander minnen
 Ende vander scoender coninginnen,
 Ende hoe si aventuren sal
 Hare ere ende hare welvaert al.
 Hemelike essi opgestaen
 200 Ende es in sconinx camere gegaen,
 Daer si vant een scone swaert,
 Dat Otte hadde harde waert,
 Want sijns vader hadde gewesen.
 Dat swert nam si mettesen
 205 Ende es vort gegaen te hant
 Daer si harer joncferen vant,
 Die so sliep harde vaste
 Ende luttel wiste van desen gaste.
 Tswert toech die vrouwe huut
 210 Sonder te makene geluut
 Ende staect dor dat herte der magt.
 Die coninginne, diet al wagt,
 Sochte die slotle tes sise vant,
 Ende ontsloet vort metter hant
 215 Die dore van den wendelstene
 Ende ginc vort neder allene

- Tote daer die eerste cnape lach.
 Die mane sceen oft ware dach,
 Want het vroes een deel sere.
- 220 Die vrouwe, die noch siele no ere
 En spaerde, es metten swerde saen
 Tote daer die cnape lach gegaen
 Ende verhief enen slach so groet,
 Dat avevoer dat hoet.
- 225 Die slotle heefsi genomen
 Ende esser mede ter dore comen
 Ende ontsloetse haestelike.
 Doe ginc vort die vrouwe rike
 Daer die ander cnape lach.
- 230 Dien gafsi oec enen slach,
 Datsi hem storte ende halsenoc mede
 Al dorsloech tenen snede.
 Twe paer slotle vantse daer.
 Die ene gingen oppenbaer
- 235 Ter zalen waert daer si
 Niet en woude, geloves mi,
 Entie andre horden ter dore,
 Daer ene brugge vore
 Stont, die ten prayele ginc,
- 240 Daer haers beide die coninc.
 Die dore ontsloet si doe
 Ende ginc ten prayele toe,
 Daer si vant den coninc Yoene.
 Doe vragede daer die coninc coene
- 245 Wie hi ware, die quame daer.
 Die coningin seide oppenbaer:
 „Ic ben die coningin Helene,
 Die comen ben ute gonon stene
 Allene tote u hier,
- 250 U besien, here coninc fier;
 Ende oec alsoe, dat verstaet,
 Comter mi af goet oft quaet,
 Datic nemmermeer en kere
 Ane Otte minen here.”
- 255 Doe die coninc dat verstoet,
 Warthi blide in sinen moet,

- Ende seide: „Willecome, vrouwe!
 Nu es gemindert mine rouwe
 Ende gemindert mijn verdriet.
 260 Wine mogen hier langer bliven niet,
 Wi moeten uten lande varen.
 Ende weet oec wale, twaren,
 Datic oec al geheellike
 Laten wille mijn conincrike
 265 Ende wille met u varen wege.
 God die moet ons geven sege.
 Want bleven wi in den lande,
 Men soude ons spreken selke scande,
 Beide vriende ende mage,
 270 Datwi souden tenegen dage
 Sceden, vrouwe, al waert ons leet.
 Ic hebbe tonsen boef gereet
 Den scoensten scat, die noit man sach,
 Die ons niet avegaen en mach.
 275 Wi selen in heidinessse varen
 Entaer wonende bliven twaren,
 Daer men van ons nemmermere
 En verneme.” — „Lieve here,”
 Seide die vrouwe, „nu doet alsoe,
 280 Datic altoes blive vroe
 Ende gi mine, sonder begeven;
 Ic wille u bliven al mijn leven
 Ende al uwen wille doen.”
 — „God lone u, vrouwe,” seide Yoen.
 285 Te menegen tijt so es geseit
 Dat es verloren aerbeit,
 Datmen vrouwen te nouwe wacht.
 Noit hadde dese vrouwe geacht
 Te mesdoene teneger stede
 290 Noch selve Yoen die coninc mede
 Die wile datsi hare entare
 Spreken mochte oppenbare
 Ende men hen dies niet verboet.
 Maer sint dat men die vrouwe sloet
 295 Ende benam hare vriheit
 Ende soeken moeste hemelycheit,

Heeftsi selke dinc gedaen,
 Die si node soude bestaen.
 Hen drien heeft si nu doet,
 300 Daer si om gaf cleine no groet.
 Oec heeft si hare lude ende stille
 Al gegeven tes conincs wille.
 Dit wan Otte ane sijn bedwanc,
 Dat hi der vrouwen maecte te lanc.

RENOUT VAN MONTELBAEN.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk.* II,
 330—362.
 „ „ *Gesch. der Ned. Letterkunde I*,
 393—400.
 Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterkunde I*,
 136—139.
 „ „ *De Ontwikkelingsgang der Ned.*
Letterkunde I, 236—238.
 Dr. G. KAEFF, *Geschiedenis der Ndl. Letterkunde, I*,
 89 vlgg.
 J. A. ALBERDINCK THIJM, *Karolingsche Verhalen*,
 bl. 63—292.
 Dr. J. C. MATTHES, *De vier Heemskinderen*, Gronin-
 gen, Wolters, 1872.
 „ „ *Renout van Montelbaen*, Gronin-
 gen, 1875.
 F. PFAFF, *Reinolt von Montelban oder die Heimons-*
kinder (n°. 174 der werken van den Lit-
 terarischen Verein in Stuttgart).

YWE'S ONTZET.

III. vs. 867—1173.

Ywe, de koning van Dordogne, Reinouts schoonvader, had dezen aan Karel, den bloedvijand van Haymijs geslacht verraden; doch Reinout wordt verlost door zijn oom Malagijs, die de kunst van negromantie verstond, en zwoer Ywe te doen hangen. Deze vlucht in doodsangst voor zijn schoonzoon en wordt monnik te Beaurepaer. Aan Karels hof dacht men dat Ywe de rol van verrader ook jegens den koning had gespeeld, en Reinout door zijne tusschenkomst was ontzet, waarop Roelant zwoer Ywe te zullen straffen met den dood, en de meeste genooten zich bij hem voegden toen hij met zijne mannen optrok.

Doe swoer Roelant vele saen:
 „Hi soude Ywe varen vaen.

- Constine vinden in enich lant,
 Hi soudene hangen doen tehant.”
- 5 Doe sprac Naijmes te Roelande:
 „Ic vare met u in elken lande
 Met twaelfhondert miere man,
 Die beste, die nooit helt gewan.”
 Doe sprac Ogier van Denenmarken:
- 10 „Met stouten riddren ende met starken
 So willic u te hulpen staen.
 Met achthondert riddren saen
 So salic u volgen, waer gi vaert,
 Die alle sijn wel bewaert.”
- 15 Doe sprac Olivier, dat coene diet:
 „Roelant, in begeve u niet,
 Ic moet emmer met u riden
 Ende wesen neven uwer siden.”
 Doe sprac die hertoge van Lioen:
- 20 „Ic vare met u, bi sente Simoen!
 Met sevenhondert miere baroene,
 Die alle stout sijn ende coene.”
 Doe sprac Diederijc van Ardan:
 „Ic vare met u, bi sente Jhan!
- 25 Ic ende vijfhondert miere man,
 Daer grote doget leget an.”
 Wat help dat ict u machte lanc?
 Die twaelf genoete, sonder wanc,
 Van Vrankrike seiden dat
- 30 Aldaer op der selver stat.
 Si willen alle met varen
 In Gasscongen sonder sparen
 Ende daer stichten roef ende brant
 Ende bernen sconincs Ywes lant
- 35 Ende hangene bi siere kelen saen ¹⁾,
 Waer dat sine mogen bevaen.
 Aldus gereden si hare vaert
 Ende voeren te Gasscoingen waert.
 Ende alsi quamen in tlant.

¹⁾ Deze regel ontbreekt in het Hs. en is aldus door Verwijs aangevuld.
 Vergelijk vs. 66.

- 40 Stichten si bede roef ende brant
 Ende vrageden omme niemare,
 Waer die coninc Ywe ware.
 Dat volc antworde gemenelike:
 „Hi heeft opgegeven sijn rike.
- 45 Te Beverepar es hi begeven,
 Daer wil hi wesen al sijn leven.”
 Doe swoeren die genote dar
 Si soudene halen te Beverepar
 Ende aldus sulsi varen
- 50 Beverepaer besitten te waren.
 Dat doet ons die storie weten.
 Den cloester heeft Roelant beseten
 Ende met Roelant gemenelike
 Die twaelf genoete van Vrankrike.
- 55 Alse Ywe die monec dat sach
 Dat Roelant vor den cloester lach,
 Ontboet Ywe vele houde
 Sinen swagelinc Renoude
 Bi enen bode, sonder blame,
- 60 Dat hi hem te hulpen quame
 Jegen Roelant, den coenen degen;
 Beverepaer haddi belegen
 Ende die twaelf genoete van Vrankrike.
 Si hadden gesworen gemenelike,
- 65 Dat sine emmer souden vangen
 Ende bi sire kelen hangen.
 Ende bat hem dies omoedelike
 Dor onsen here van hemelrike,
 Dat hi hem holpe uter noet,
- 70 Bi den here, die mi gheboet,
 Jegen Roelant, den heelt wel gedaen.
 Hi wildem geven gevaen,
 So dat men hem in corter stonde
 Die tonge snede uten monde
- 75 Ende utestake bede sijn ogen;
 Hi wilt gaerne gedogen.
 Ende dat hem Renout, die heelt vercoren,

- Of dade sniden bede sijn oren
 Ende of dade slaen sinen rechten voet.
- 80 Dit ontboet Ywe, des sijt vroet,
 Dat men hem die herte utesnede,
 Daer hi verranesse mede dede.
 Hi hadde wel verdient die doet,
 Des hi om Renout sende ter noet.
- 85 Doe voer die bode vele saen
 Te Renoude van Montalbaen
 Ende heeft den heelt gemeit
 Die sake al uut ende uut geseit,
 Also alsem was geladen.
- 90 Doe antworde Renout bi staden:
 „Mine rouc, hets mi lief,
 Latene hangen, den vulen dief.”
 Also Clarisse dat verstoet,
 Wert soe droeve in haren moet.
- 95 Haer outste kint heeft si genomen
 Bi der hant, ende es comen
 Vor Renoude met genint.
 Wel saen kussese dat kint
 Vor Renoude, den wigant.
- 100 Daerna sprac soe tehand:
 „Adelaert,” seit soe, „sone min,
 Desen lachter, dar wi in sijn,
 Dese scande ende dit seer
 Ne verwinnen wi nembermeer,
- 105 Want men sal seggen sonder waen
 Dat u oudervader was verdaen.
 Des suldi u, bi onsen heere!
 Hierna scamen harde sere,
 Als men u verwiten sal,
- 110 Waer gi comt overal.”
 Daer die vrouwe dese tale sprac,
 Die trane haer uten ogen brac
 Ende weende utermaten seere
 Voer Renoude, haren heere.
- 115 Als Renout, die riddre goet,
 Wenen sach die vrouwe vroet,

- Ende hare hande te gader slaen,
 Doe jammerde hem vele saen.
 Adelaert, sijn scoene kint,
 120 Dat hi met al siere herten mint,
 Gevinc hi in sine arme bede.
 Daerna sprac hi ende seide:
 „Vrouwe, laet staen u mesbaren.
 Te Beverepaer salic varen,
 125 Alse helpe mi sente Jhan!
 Te sorcoersene den valscen man
 Met minen volke gemenelike
 Jegen die genote van Vrankrike.
 Ende mach ickene levende gevaen,
 130 Ic bringene te Montalbaen,
 Bi den here, die mi geboet!
 Of ic bliver omme doet.”
 Die vrouwe was edele ende goet
 Ende neech den grave op sinen voet
 135 Ende dankes hem omodelike.
 Doe riep Renout hastelike
 Te wapene al sine baroene.
 Doe wapendem menech heelt coene.
 Twaelf riddren te waren
 140 Wapenden hem sonder sparen.
 Hare orsse sullen si bescriiden
 Ende met Renoude, haren here, riden
 Ten cloester waert op die moude.
 Ende alsi quamen buten woude,
 145 Sprac Renout te hem: „Nu doet wale
 Ende hoért een luttel mine tale.
 Gi moet hier bliven; ic sal varen
 Te Beverepar sonder sparen
 Ende bidden Roelant, minen neve,
 150 Dat hi mi Ywe gevangen geve.
 Wil hine mi geven met ghemake,
 Ic nemene op alselke sake,
 Dat ic Ywen te Montalbaen
 In minen carker houde gevaen
 155 Ende berade hem so we,
 Hine verraet mi nemmermee.

- Ende wil hine mi oec geven niet,”
 Sprac Renout, dat coene diet,
 „Met vrinscepen ende met minnen,
 160 So salict u doen bekinnen.
 Ende alsic blase minen horen,
 Volget mi dapperlike met sporen.”
 Doe antworten die baroene:
 „Dit ne staet ons niet te doene,
 165 Wi kennen die fransoyse wel,
 Si sijn overdadech ende fel.
 Wat so ons daerna gesciet,
 Allene vaerdire niet.
 Het sal met u varen Ritsaert
 170 Ende u biriden Adelaert.”
 Doe sprac Renout: „Nemmer niet,
 Dan wille God niet dat ghesciet!
 Ic sal allene voren riden
 Te Beverepar sonder biden.”
 175 Doe nopte Renout met gewoude
 Sijn ors metten sporen van goude
 Ende reet vaste ten cloester waert
 Stoutelike ende onvervaert.
 Maer eer hi quam te Beverepaer,
 180 Seit ons dat liet overwaer,
 Dat Roelant, die coene man,
 Den cloester op die moneke wan,
 Ende dat Ywe, semmin leven!
 Hem Roelande heeft opgegeven,
 185 Ende Roelant, dedele man,
 Also helpe mi sente Jhan!
 Heeft Ywen met enen bande
 Gebonden bede sijn hande
 Ende dedem al sonder pine
 190 Om sinen hals ene line
 Ende leddene te woude waert,
 Daer hi Ywen metter vaert
 Sciere soude nemen dleven,
 Wildem God die stade geven.
 195 Maer doe sach Roelant, die heelt goet,
 Renout comen in sijn gemoet,

- Ende Renout riep: „Soete neve,
 Suldi mi den verradre geven?
 In minen castel te Montalbaen
 200 Voer ickene dan gevaen
 Ende berade hem so we,
 Ons ne verraet hi nemmermee.”
 Roelant antworde saen:
 „Renout, dese tale laet staen.
 205 Alse geve mi God pardoen!
 Ic sal den dief hangen doen,
 Dat segic u, bi siere kele.”
 Renout sprac: „Dat ware te vele:
 Hets miere kinder oudervader,
 210 Si soudens hem scamen algader.
 Maer Roelant, wildine mi geven,
 Ic houdene gevaen al min leven
 In minen carkerstene,
 Bi den here van Nasarene!
 215 Daerne man nemmee ne siet.”
 Doe sprac Roelant, dat coene diet:
 „Renout, wats u ghesbiet,
 Al dat gi bid es al om niet.
 Vliet varing van minen ogen!
 220 Inne caent langer niet gedogen,
 Ic moet Ywe, den wigant
 An desen boom hangen te hant.
 Dat segic u ende doe verstaen.”
 Renout antworde saen:
 225 Gine sult niet, here Roelant!
 Ic hebbe Florberge in mine hant,
 Daer ic eer met soude vechten
 Ende Ywen, minen sweer, verrechten,
 Alse helpe mi sente Simoen!
 230 Eer ickene liete aldus verdoen.”
 Doe sprac Roelant, die heelt vri:
 „Aerger puten kint, wiltudi
 Al noch jegen mi hier setten?
 Werp over den reep sonder letten,
 235 Ende hantene hier an dese ranke,
 Wien dat si lief ofte tondancke.”

- Renout antworde: „Bi sente Jhan!
 Inne vinde heden so coenen man,
 Die minen sweer sal hangen,
 240 Ende sal hem te scande vergangen.”
 Roelant antworde mettien:
 „Bi miere wet, dat sal ic sien!”
 Doe beette Roelant ghewerde
 Van sinen orsse op die erde.
 245 Den reep werp hi omme saen,
 Ende wilde Ywen hangen gaen.
 Als dat Renout sach,
 Dat hi Roelant niene mach
 Verbidden hine wilde te hant
 250 Ywe hangen in sijn lant,
 Slouch hi met sporen Beijarde
 Ende vinc hastelike ten swerde.
 Den reep trac die grave Roelant,
 Renout ontrackene tehant.
 255 Ywe viel neder op die erde.
 Doe grepene donververde
 Renout ende leidene saen
 Vor hem, dat doe ic u verstaen,
 Ende spranc met hasten op Beijarde
 260 Ende vloore mede siere varde.
 Als dat sach die grave Roelant,
 Spranc hi op sijn ors te hant
 Ende volgede den heelt vercoren.
 Hi hads in sijn herte toren,
 265 Dattem Renout, die jongelinc,
 Ghenomen hadde den coninc.
 Daeromme riep die degen stout:
 „Ghi sijt verradre, here Renout!”
 Doe antwordi hem tehant:
 270 „Inne ben niet, Roelant.”
 — „Gi sijt, bi Gode! dat willic nu
 Al tehant proeven op u.”
 Doe sprac Renout: „Sonder scamp,
 Ongedeelt ware dese camp,
 275 Want, bi Gode van Nasarene!
 Inne ben hier maer ollene,

- Ende gi sijt hier met riddren vele,
Het mochte met mi gaen uten spele.
Wildensi mi algader slaen,
280 Hoe mochtic met den live ontgaen?
Maer, alse helpe mi sente Amant!
Dordi mijns ontbiden te hant
So lange wile op desen dach,
Dat ic hier totu comen mach,
285 Also behoude mi God in eren,
Gewapent salic wederkeren
Ende daertoe al uwe man.”
— „Jaic,” sprac Roelant, „bi sente Jhan!
Wildi mi doen des sekerhede,
290 Gi sult mi vinden hier ter stede.”
— „Jaic,” sprac die jongelinc.
Doe setti neder den coninc
Ende kerde weder te Beijarde
Tote Roelande op die warde.
295 Alsus sal Renout, sem min leven!
Roelande sine trouwe geven,
Dat hi cortelike keren sal,
Hem ne lette God ende geval,
Ende vichten jegen hem daer
300 Enen camp overwaer.
Aldus sal Roelant met eren
Ten genoeten wederkeren.

ROELANDSLIED.

Dr. W. J. A. JONCKBLOET,	Gesch. der Mnl. Dichtk. I.
	249—264.
„	„
	Gesch. der Ned. Letterk. I.
	163—166.
Dr. J. TE WINKEL,	Gesch. der Ned. Letterk. I.
	122—126.
„	„
	De Ontwikkelingsgang der Ned.
	Letterkunde I. 218—223.

J. H. BORMANS, *La Chanson de Roncevaux*, Bruxelles,
1864.

Dr. G. KALFF, *Epische fragmenten*, bl. 33—99.
" " *Geschiedenis der Ned. Letterkunde I.*
bl. 89 vlgg.

Dr J. PRINSEN, *Handboek*, bl. 16 vlgg.

ROELANDS DOOD.

I, vs. 732—932.

Karels leger is bijna geheel door de Sarracenen in het Roncevaller dal verslagen. Slechts weinige dapperen blijven over. Roeland zet den hoorn aan den mond, dat hem de slapen van het hoofd barsten. Tot dertig mijlen ver weerklinkt het geluid. Wachtende op hulp uit het „zoete Frankrijk” snelt Roeland met Durendal in den strijd terug. Olivier, zijn trouwe wapenbroeder, valt aan zijne zijde, en Roeland is troosteloos over het verlies van zijn vriend. Ook bisschop Turpijn wordt door vier speren gewond. Roeland verzamelt de lijken zijner gevallen vrienden, die door Turpijn gezegend werden; hij omhelst Oliviers lijk en barst in klachten uit.

- „Ay Olivier”, sprac Roelant,
„Van groter daet waerdi becant
Ende goet ridder ende coene,
Des graven Reiniers sone.
5 Ghi hebt Kaerle ghedaen groet eere
Ende van menighen lande ghemaect heere.”
Roelant dreef groot mesbaer
Om sine ghesellen daer:
„Mi ware leet soude ic langher leven,
10 Sint dat ghi allen doot sijt bleven.”
Van hem selven wert hi onbedacht
Ende vel neder in onmacht.
Doe sprac die busscop Tulpijn:
„God moet u ghenadich sijn!”
15 Ende stont op alte hant
Ende nam den Olifant.
Coude fonteine hier mede reichte,
Daer hien mede verqueichte.
Doen richti hem op ter stont.

- 20 Hem beiden was die doot cont,
 Ende die busscop crancte seere.
 Daer soe sterf die heere.
 Alsoe doen Roelant ghesach
 Dat die busscop doot lach,
- 25 Claechdine vele seere
 Ende bat Gode, onsen heere,
 Dat hi sijn siele te paradise
 Gheweghe ende ghewise.
 Roelant doen wel bekinde
- 30 Dat het naecte sinen inde.
 Die hersenen liepen hem uten oren,
 Daer hi den tempel af hadde verloren.
 Durendale hadde hi in sijn hant
 Ende oec den Olifant,
- 35 Ende ghinc doen, alst wilde God,
 Te Spaengien wert een boghescot.
 Alsoe ghinc hi alleene
 Daer hi vant vier merbersteene
 Onder twee boemkine,
- 40 Dat hem wert te groter pinen.
 Als hi daer quam, ghebrac hem cracht
 Ende viel neder in onmacht.
 Dat heeft een Sarrasijn vernomen,
 Die daer alleen was comen,
- 45 Ende maecten doot ende lach al stille
 Om te doene sinen wille.
 Met bloede was hi besleghen.
 Als Roelant was neder ghelegghen,
 Stont hi op ter vaert
- 50 Ende liep te hem waert
 Ende waende wel te voren
 Tswert hebben ende den horen,
 Ende waendet in Arabiën draghen,
 Dat hijs niemant en soude ghewaghen.
- 55 Maer Roelant doen bequam,
 Ende als hi dien Sarrasijn vernam
 Ende hien metten oghen siet:
 „Dune best van minen ghesellen niet”,
 Sprac te hem Roelant,

- 60 Ende verhief den Olifant.
 Soe seere hien verdroech,
 Dat hi den ghenen doot sloech
 Ende sprac: „Hoe wertstu soe coene,
 Dattu dit bestonts te doene,
- 65 Dattu nemen wouts mijn swert?
 Du best wel der doot wert.
 Dor di hebbe ic minen horen
 Ghescaert in dat wide voren,
 Soe datter af es ghevallen
- 70 Beide gout ende cristalle”.
 Doen porde Roelant die doot,
 Die hem dede anxte groot.
 In sijn hant nam hi Durendale,
 Dat segghic u met warer tale,
- 75 Ende sloech driewerf op den steen.
 Dan es loghene negheen,
 Hen scarde no en winde
 Van der hiltē totē inde.
 Anderwerf hijt verdroech
- 80 Ende opten steen daer mede sloech,
 Datter een groot stuc ghevel.
 Des moochdi mi ghelooven wel.
 „Ay Durendale,” sprac Roelant,
 „Ic wane God maecte u metter hant.
- 85 Du en moghes niet sijn ghebroken,
 Du hebs Gods viande ghewroken.
 Di en drage nimmermeer man,
 Datten yemen vercoenen can.
 Ic bidde Gode, dat hi niet en ghehinghe,
- 90 Dat dit sweert die kersten dwinghe
 Ende dat aen onse side blive.
 Hets ghedaen met minen live.”
 Roelant crancte seere
 Ende riep: „Ghenade, lieve Heere!”
- 95 Ende claghede sijn sonden harde
 Ende viel neder op die erde.
 Doen leidi onder hem wale
 Beide den horen ende Durendale.
 Hi bad God met sueter bede,

- 100 Dat hi sijn siele ten paradise ghelede.
 God selve sinen inghel sende,
 Daer die grave Roelant ende.
 Doen Kaerle in Roncevale quam,
 Wert hi serich ende gram.
- 105 Hi vant groot volc verslegghen,
 Beide aen heiden ende aen wegghen.
 Hem en dochte gheen stede sijn
 Daer en lach payen noch kerstijn.
 Daer riep Kaerle te hant:
- 110 „Waer sidi, neve Roelant!
 Waer sidi, Tulpijn ende Olivier,
 Sampsoen, Anceus ende Inghelier!
 Waer sijn die twaelf ghenote ghevaren?”
- 115 Menich daer in onmacht viel twaren.
 Die broeder vant den broeder doot,
 Die vader tkint, dats jammer groot.
 Die hertoghe Naymes sprac doe
- 120 Kaerle dapperlijc toe:
 „Heere coninc,” seiti, „twaren,
 Hier help gheen kermen noch mesbaren.
 Wi hebben allen veel verloren.
 Laet ons wreken onsen toren.
- 125 Soe wi langher merren
 Soe onse viande meer ontferren.
 Ic sie ghestof van haren karinen.
 Wilt God, wi sullent hen doen finen
 Die mort, die si hebben ghedaen,
- 130 Eer si ons iet verre ontgaen.”
 Si spraken allen doe:
 „Ay God, help ons daar toe!”
 Die coninc beval Gaveloene
 Die sciltwachte te doene,
- 135 Ende Tibaude, dat hi sal
 Die doden wachten overal,
 Dat se wolf noch lyoen
 En ghenaket noch griffoen.
 Doen dede Kaerle, die Gods vercoren,

- 140 Blasen alle sijn horen
 Ende reden, tes si vernamen,
 Datsi bi den vianden quamen.
 Als Kaerle dat ghesach,
 Dat hem ghebreken soude die dach,
- 145 Viel hi vele weerde
 Neder op die eerde
 Ende bat Gode den goede
 Dor sijn ootmoede,
 Dat hi die sonne dede staen,
- 150 Dat hi die viande mochte slaen.
 Doen sprac te hem haestelike
 Een inghel van hemelrike:
 „Kaerle, u en sal daeghs niet ghebreken.
 Vaert u haestelijc wreken
- 155 Over die u daden toren;
 Want die bloem hebdi verloren”.
 Kaerle en heves niet vergheten
 Ende es saen opgheseten
 Ende dancte onsen Heere
- 160 Diepelijc van der eren,
 Die hi hem doen woude,
 Dat hem die dach lenghen soude.
 Die Sarrasine, diet becochten,
 Vloen dat si mochten.
- 165 Tot Saragoysen dat sise jagheden,
 Dat hem die tonghe ragheden
 Ute haren monde.
 Men sloechse als honde.
 Voor hen vonden si een water diep,
- 170 Dat utermaten sere liep.
 Si en vonden scep noch barke.
 Die Sarrasine verdronken starke.
 Op Mamet dat si riepen,
 Dat hise hulp uten diepen,
- 175 Dies si haddē klein te bet,
 Want si verdronken altemet.
 Also Kaerle sach te waren
 Dat si allen verslaghen waren
 Oft verdronken in die riviere,

- 180 Doen keerdi weder sciere
Ende dancte onsen Heere
Diepelike van der eere,
Die hi hem hadde ghedaen,
Dat hi die sonne dede staen.
- 185 Doe sprac Kaerle, die heere:
„Hets herberghens tijt tameere.
Wi en connen te Roncevale
Nu niet comen wale.
Onse perde moeten eten gras,
- 190 Want si moede sijn ende las.
Wi moeten hier ontbeiden.
Doet af die ghereyde,
Si hebben hongher ende dorst seere.”
Te betene gaf orlof die heere.
- 195 Die moede es van dachvaerden,
Slaept vast op der aerden;
Alsoe dede Kaerle daer.
Dat segghic u over waer.
Daer en dede niemen wachte
- 200 In alle dien nachte,
Sonder alleen God, die goede,
Was der Kersten hoede.
-

DE BRITSCHE RIDDERROMAN.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk. I.*
345—400.
- „ „ „ *Gesch. der Ned. Letterk. I.*
238—303.
- Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterk. I.*
171—175.
- „ „ „ *De Ontwikkelingsgang der Ned.*
Letterk. I. 280—284.
- Dr. G. KALFF, *Gesch. der Ned. Letterkunde I.*
104—111.
- Dr. J. PRINSEN, *Handboek tot de Ned. Ltk. Gesch.*
bl. 19 vlgg.

ROMAN VAN LANCELOT.

GINEVRA'S WANHOO.

II. vs. 11173—11517.

Ginevra, Arthurs gemalin, staat in eene misdadige betrekking tot Lancelot, die sedert eenigen tijd op avonturen is uitgegaan, en, daar geen zijner gezellen iets van hem heeft vernomen, voor dood wordt gewaand. De Koningin vervalt in zware wanhoop en wordt doodziek. Bohort en en Lionel, Lancelots neven, moeten het hof verlaten, de laatste om den verlorene te zoeken, waarop Ginevra ontroostbaar wordt, nu zij ook hunne deelneming moet missen.

Davonture seget hier ter steden,
 Also die gebroedere waren gesceden,
 Also als gi mocht horen
 In davonture hier te voren,
 5 Vander coninginnen, dat si
 Bleef drove ende tongemake daer bi.
 Daer en was niemen int hof
 Dien si dorste ontdekken waerof
 Dat si peynsede noch openbaren,
 10 Nadat dese twee en wech waren.
 Sine hadde daer binnen bedi
 Genen so lieven vrient, dien si
 Van haren rouwe woude laten kinnen
 Die waerheit ende van haerre minnen:

- 15 Ende moeste dus doegen die smerten
 Ende die rouwe van haerre herten.
 Soude hare die doet comen bi
 Van siecheden, so waende si
 Wel seker sijn van desen,
- 20 Dat vanden rouwe soude wesen.
 Den irsten nacht, nadat gesceden
 Waren die twee ridders onder hen beden
 Vander coninginnen, wart si das
 Sieker dan si te voren was.
- 25 Die coninginne lach allene
 In ene camere, sonder dat ene
 Joncfrouwe was met haer daerre,
 Hiet Helibeel, ende was haer nichte nare.
 Dit was die joncfrouwe dier si woude
- 30 Irst seggen, opdat si woude
 Die dinc ontdecken enichgen wive
 Emmermeer in haeren live.
 Daer die coninginne in slape lach,
 Dochte hare, dat si sach
- 35 Lancelote openbaerlike
 Wel gecleet ende rikelike.
 Ende hi was so scone tien stonden,
 Datmen sine gelike niet ne hadde vonden.
 Ende na hem quam, dat hare dochte,
- 40 Die scoenste joncfrouwe die wesen mochte,
 Ende dat hare die coninc dede
 Groete feeste entie coninginne mede.
 Savonts alse Lanceloet was gegaen
 Inder coninginnen camere sonder waen
- 45 Ende hi inder coninginnen bedde lach
 Ende die coninginne, als si plach,
 Bi hem int bedde woude slapen dare,
 Wart die coninginne geware
 Dattie joncfrouwe int bedde lach
- 50 Bi Lancelote. Als si dat sach,
 Liep si Lancelote op sere
 Ende spraecs hem groet onnere.
 Lanceloet bat hare, dat hare dochte,
 Genaden ende swoer al dat hi mochte,

- 55 Dat hi niet en wiste van hare.
 Dat en mochte helpen niet, mare
 Si verboet hem dat hi nemmermere
 In steden, daer si es, en kere.
 Hi wart tongemake so doe
- 60 Vander avonture, dat hi vloet
 In hemde, in broeke van dier stede,
 Ende hi voer uut sinen sinne mede.
 Die coninginne wart om die sake
 Herde sere tongemake.
- 65 Alsi ontspranc, was hare so onsochte,
 Dat si cume spreken en mochte.
 Die coninginne sechgende hare
 Ende dreef den meesten rouwe daer nare,
 Die in erderike mochte wesen,
- 70 Ende si seide na desen:
 „Ay wel soete minne Lanceloet,
 U scoenheit es noch also groet
 Alse mi dochte dat ic sach,
 Als ic in minen drome lach.
- 75 Vergave God, wel lieve minne,
 Dat gi nu wart hier inne
 Gesont ende ic nu ter stonde
 Die joncfrouwe hier liggende vonde
 Op vorwarde oft ic mi
- 80 Daer af so vererrede, dat ic daer bi
 Mijn hoeft verliesen moeste dan,
 Dat ic niet en woude nochtan
 Om al dat es in erderike.”
 Si mesbarde so drovelike
- 85 Als ocht si hadde gesijn ¹⁾ doet
 Al die werelt, ende na dien rouwe groet
 Viel si in sulc gepens, dat si
 Van hare selven quam bedi.
 Mettien so wart geware
- 90 Dat een gebeelde stont vor hare
 In eens gewapens ridders gelike,
 Van houte gewracht subtiellike.
 Si sach op dat beelde tien stonden.
 Tien voeten van haren bedde stonden

1) Lees: *gesien*?

- 95 Twee kersen die bernden clare,
 Die groet licht gaven dare.
 Alsi lange hadde gesien
 Dat beelde, dochte hare van dien,
 Dat dat beelde Lanceloet ware,
 100 Ende si rechte hare op daer nare
 Int bedde ende warp hare himde gereede
 Op haeren rugge ende si ontdede
 Beide hare arme metter vart
 Ende seide: „Soete lief, coemt hare wart.
 105 Waer hebbedi so lange gemert nu?
 Coemt hare wart, dies biddic u,
 Ende helpt mi vander doet,
 Uter meester pinen, uter meester noet
 Ende uten meesten rouwe
 110 Daer noit in quam edele vrouwe
 Doer eens ridders lichame.” Ende alsi
 Sach dat hi niet en dede dar bi
 Om bede, die si dede,
 Sprac si vort ende seide mede:
 115 „Ay vrient Lanceloet, ic ne sach u
 Noit so fier als gi sijt nu
 Te mi wart; dit ne diet niet, bedi
 Nu dat gi niet wilt comen te mi,
 Ic sal tote u comen, sonder waen.”
 120 Mettien es die coninginne opgestaen
 Ende gaet toten beelde als ende als
 Ende warp hem den arm omden hals
 Ende dreef er mede feeste dare,
 Sulc alst Lanceloet selve ware,
 125 Ende ontbeedde tote deser sake
 Tote dattie joncfrouwe wart in wake,
 Die met hare in die camere was.
 Also die joncfrouwe wart geware das,
 Dattie coninginne dat beelde helt
 130 Gehelst met so starker gewelt,
 Si spranc op, also die sorgede das,
 Dattie coninginne in frenesiën was.
 Si liep ten wijnwatre thant,
 Dies si genoech daer binnen vant,

- 135 Ende warp hare in dansichte doe
 Ende sprac hare dapperlike toe:
 „Vrouwe, siet, hier coemt die coninc.”
 Nu plach die coninginne ere dinc,
 Dat si sere tonsiene plach
- 140 Den coninc waer sine sach;
 Ende hadde sulken vrese vanden worde,
 Alsi van den coninc spreken horde,
 Dat si quam al te haer selven daer
 Ende ginc op hare bedde liggen daer naer.
- 145 Si wart slapende also siec,
 Dat si vorden dage niet ontwiec;
 Ende si vant hare doe bat gesont
 Dan si hadde geweest vor die stont.
 Si sat een luttel na dien.
- 150 Alsi hevet geeten, heeft si versien,
 Dat niemen in die camere was dare
 Dan allene hare nichte met hare.
 Si seide: „Nichte, waendic dat gi
 Ene boetscap sout doen mi,
- 155 Ic soude u sinden gerne,
 Ende mi stonts oec wel tonberne
 Gine wart vroet ende wel vorsien,
 Want anders ne docti niet te dien.
 Bedi, ne doedijs niet,
- 160 Sone weet ic niemen, wat soes gesciet,
 Dien icker wille sinden dan.
 Het gaet mi so sere ter herten an.”
 Die joncfrouwe antworde der vrouwen:
 „Het en es gene dinc, bi mire trouwen,
- 165 Die ic vermach te done nu,
 Ine salse doen doer u.
 Ende ghine sout gheen wijf vinden,
 Die hare soude onderwinden
 Also wel te deckene uwe saken,
- 170 In dien dat gi mi cont wout maken.
 Ic bem sculdich tallen uren
 Doer u te done bi naturen,
 Bedi ic bem van uwen geslachte
 Die naeste die ghi hebt; ende ic achte

- 175 Van u goet tontfane ende weldaet,
 Opdat ieman te hebbene staet.
 Want alse gi mi sult gebreken,
 Alle andre sullen mi achter steken.
 Ende mi staet u te dienen wel
- 180 Vele meer dan ieman el,
 Om te hebbene lude ende stille
 Uwen danc ende u goeden wille.”
 Die coninginne sprac: „Vindic di
 Getrouwe in allen saken jegen mi,
- 185 Ic sal di meer goets doen om die dinc
 Dan noit van coninginne ontfinc
 Op enichgen tijt joncfrouwe.”
 Si antworde: „Bi mire trouwe,
 Vrouwe, ic sal u doen van desen
- 190 Also seker als gi wilt wesen
 Dat ic getrouwelike sal
 In allen stucken dienen al.”
 Doe begonste een stuc die coninginne
 Te pensene in haren sinne.
- 195 Naden pensene sprac si doe
 Dus haerre nichten toe:
 „Joncfrouwe, gi sult moeten tuwaren
 Morgen int lant van Gaule varen
 Ende gi sult zoeken in dat lant
- 200 Enen casteel, die Trebes es genant.
 Daerbi staet ene abedie, als ic weet,
 Die in walsche Monstyr Roal heet,
 Dats in dietsche na mijn verstaen
 Coninclike monster, sonder waen.
- 205 Die monster was gesticht, dats waer,
 Om conincs Bans ere daer.
 Die monster steet op enen berch al,
 Ende onder die monster staet een dal
 Ende daer in een lac. Also gi coemt daer,
- 210 Gaeter in al sonder vaer,
 Want els niet dan toverie en es.
 Ende hebbedi gene herte des
 Dat gire ingaet, ontbeit totien
 Dat gire ieman ingaen sult sien.

- 215 Ende alse gire ieman ingaen siet,
 Volget hem ende en laetes niet.
 Want ne daeddijs niet, sonder waen,
 Mijn orbare bleve al ongedaen.
 Ende als gi sult comen daer Lac es,
- 220 Gi sult daer vinden, des sijt gewes,
 Scone huse ende salen
 Ende hovesche lieden ende vroet van talen.
 Vraeget dan om die vrouwe daer
 Van daer binnen, die heet over waer
- 225 Viviane bi rechter namen, ende si
 Heet vrouwe vanden Lake daer bi.
 Als gise siet, segt hare daer naer,
 Dat ic u selve sinde daer
 Ende dat ic hare bidde om Gode des
- 230 Bider trouwen, die si sculdich es
 Den genen, dien si heeft gevoet,
 Dien si niet min en mint dan si mi doet,
 Dat si, opdat hare wille si,
 Hier wille comen spreken jegen mi.”
- 235 Ende si visierde doe hare
 Welc hare wech te vaerne ware.
 Mettien quam die coninc daer inne,
 Ende als hi sach die coninginne
 Opgeseten, was hi blide;
- 240 Want hi wiste wel tien tide,
 Dat si niet also siec ne was sonder waen
 Also hem was doen verstaen.
 Hi vragede hare wat si daede.
 Si seide: „Wel, bider Gods genade,
- 245 Ic ne bem niet so siec bedi,
 Als ic gisteren was,” seide si,
 „Ic bem verlicht van mire siecheden.”
 Hi seide: „Aetdi iet heden?”
 Si seide: „Jay ic, een luttelkijn.”
- 250 — „Ic woude wel,” sprac hi, „mocht sijn,
 Dat gi vanden bedde wart gestaen
 Ende ghi inden zale moest gaen
 Met ridders, ende proven dare
 Ocht gi mocht horen niemare

- 255 Die u mochte vertroesten ict.”
 Si seide: „Ic ne gare noch niet,
 Bedi ic bem siec ende swaer.”
 Die coninc seide tote hare daer naer:
 „Ic salre danne gaen, bedi
- 260 Het es etentijt.” Doe ginc hi,
 Ende men ginc daer eten saen.
 Doe begonsten in die camere gaen
 Tote hare vrouwen ende joncfrouwen,
 Die vergaeten alles rouwen,
- 265 Als sise saegen verlicht alsoe,
 Ende maecten grote feeste doe
 Ende troesten so si best mochten daer af.
 Maer om troest diemen hare gaf
 Noch om dinc diemen seide dare.
- 270 Ne mochten si blide maken hare;
 Want sine wisten niet levende, als haer dochte,
 Daer alle bliscap hare af comen mochte.
 Nochtan was si op dien dach
 Blider dan si te sine plach,
- 275 Ende si dede soeken metter vart
 Een goet ende een dapper part.
 Ende si dede soeken beide
 Breidel, sambuwe ende gereide,
 Die diere waren ende rike
- 280 Ende berect mede cierlike.
 Des anderdaeges stont op vroe
 Die coninginne ende seide doe
 Ter joncfrouwen: „Hets tijt nu
 Dat gi wech vart, gereid u.”
- 285 Si gereidde hare daer nare,
 Ende die coninginne gaf hare
 Om te ridene bede
 Roc ende mantel mede
 Van roden samite, ende daer bi
- 290 Noch enen mantel, die si
 Tandren tiden, alsi woude
 Ende haer goet dochte, dragen soude.
 Ende si leverde haer enen naen,
 Die alle tongen conste verstaen,

- 295 Ende enen sciltknecht diere gelike
Om te varne sekerlike.
„Als gi biden lake coemt,” seide si,
„Ne voerse niet met u daer bi,
Maer laetse te Mostier Royale.”
- 300 Si seide si sout doen wale.
Die joncfrouwe porrede mettien,
Ende die coninginne heeft na hare gesien
Al in een, ende wachte
Also verre als sise sien machte.
- 305 Ende als sise niet langer mochte sien,
Noch joncfrouwe noch pert mettien,
Gebrac hare therte ende si besweec,
Ende si sat neder al bleec
Ende weende ende mesbarde so saen,
- 310 Dat si met pinen mochte opstaen.
Alsi dus weende, si vant
Een vingerlin an hare hant,
Dat Lanceloet te dragene plach.
Mettien si opt vingerlijn sach,
- 315 Dat hem die vrouwe van Lac gehinde,
Doe sine te hove sinde
Om nuwe ridder sine;
Ende hare gedachte biden vingerline
Omden ghenen diet hare gaf,
- 320 Daer hare vele pinen was comen af.
Doe custe si dat vingerlijn
Gelijc ocht helich hadde gesijn.
Mettien seide die coninginne:
„Ay Lanceloet, wel lieve minne,
- 325 Nadien dat ic nacht noch dach
Engene bliscap hebben ne mach
Bi niemaren die ic hore van u,
So sal ic mi conforteren nu
Met desen vingerline, dat gi
- 330 Hadt so wart, ende bedi
Dat gijt ¹⁾ so minnet, ne sal ic niet sien,
Ic ne sal verbliden van dien.
Ende God onse here moete geven,
Dat ic noch so lange moete leven,

¹⁾ hs.: *gij*.

- 335 Dat ic u gans ende gesont
 Hebben moete noch teneger stont,
 Mine mochten daerna gene saken
 Geseien, di mi drove mochten maken.”
 Die coninginne sprac dese wort
 340 Tote haer selven, die gi hebt gehort,
 Ende si ginc neder blider van desen
 Dan si te voren hadde gewesen,
 Ende bat Gode dat hi hare
 Horen dede goede niemare,
 345 Die si begherde te horne sere.

LANCELOT te CORBENYC.

II. vs. 14783—15250.

Lancelot wordt door eene jonkvrouw gered uit de strikken, hem door Morguein, Arthurs zuster, eene befaamde tooveres, gespannen en komt eindelijk in het kasteel van Corbenyc, waar zich het Heilige Graal bevond en aanhoudend vreemde wonderen geschieden. Lancelot, oorspronkelijk bestemd om het Graal te winnen en een einde te maken aan de wonderen, die het land verdierven, had dit verbeurd door zijne misdadige liefde voor Ginevra, daar geen ander dan een maagdelijk ridder dit voorrecht zoude te beurt vallen. Hiertoe was zijn nakomeling bestemd, „de leeuw die uit den luipaard zou voortkomen”, en rein en onbesmet zou blijven. Hoe Lancelot dezen verwekt, komt in het volgende verhaal voor.

- Dien nacht was Lanceloet met minnen
 Te gemake gedaen daer binnen,
 Ende ruste alse dies noet hadde doe,
 Ende sliep toter primetijt toe.
 5 Ende als hi op soude staen,
 Men brochte hem nuwe cleder saen.
 Hi horde messe ende daer naer
 Ginc men sitten eten daer.
 Na den etene nam hi orlof.
 10 Hine woude niet bliven in dat hof;
 Nochtan bat mens hem sere.
 Alse opgeseten was die here,
 Hi nam sinen scilt ende bat daer naer,
 Datmen hem een spere gawe daer;
 15 Ende men gaft hem in die hant.
 Hi seide toter vrouwen thant:

- „Vrouwe, gedinct u vanden gelove,
Dat gi deedt eer ic hier quam ten hove?”
Si seide: „Jaet.” Doe seide hi:
- 20 „Vrouwe, quijt u danne jegen mi.”
Si daedt gerne, seide si.
Si dede een part sadelen bedi
Ende hiet enen cnape volgen hare.
Die here vragede daer nare
- 25 Der vrouwen, waer si varen soude.
Si seide dat si leiden woude
Den here te Cambenoyt toe,
Want si hadt geloeft also
Hem te toennen die scoenste dinc,
- 30 Die hi noit gesien hadde niewerinc.
Si voer en wech metten here.
Si hadde hare bewimpelt sere
Jegen die heyten vander sonnen.
Si reden als si hadden begonnen,
- 35 So dat si een deel na none quamen
In een dal, daer si vernamen
Enen wel sittenden casteel.
Alsire gehinde quamen een deel,
Gemoetten si ene joncfrouwe daerbi,
- 40 Die der vrouwen ¹⁾ vragede, waer si
Genen ridder leiden soude.
Si seide: te Cambenoyt, also houde.
— „So mindine luttel,” seide si, bedi
Si leiddene tere stat, daer hi
- 45 Sonder scande niet sceden ne sal,
Noch sonder scade, hine hebs geval.
Als sire in quamen, seiden die lieden doe
Inden casteel, daer hijt horde toe:
„Here ridder, die kerre beit na u.”
- 50 — „Dat en is dirste niet nu,”
Sprac Lanceloet doe al stillekijn,
„Dat icker op hebbe gesijn.”
Si reden dien meesten tor bet naer,
Dien lanceloet sere besach daer.
- 55 Het was die scoenste, als hem dochte,
Die in enich lant wesen mochte.

¹⁾ hs.: joncvrouwen.

- Hi horde bi hem ropen tien tide
 Een wijf, dochte hem, in die rechte side.
 Hi reet derwart ende hi vant
 60 Die selve joncfrouwe te hant,
 Die Waleweine op enen tijt ontvacht,
 Daer hi toe dede al sine macht,
 Uut ere cupe te done, ende si
 Riep: „Helpe, Sinte Marie! ende wie
 65 Sal mi helpen uut deser noet?”
 Als si sach dat quam Lanceloet,
 So riep si op hem sere:
 „Helpt mi hier uut, lieve here,
 Ic verberne al.” Hi nam thant
 70 Die joncfrouwe bider hant,
 Ende hiefse uut metter vart,
 Dat hem niet te pinen ne wart.
 Si viel hem te voeten doe
 Ende si custe sinen scoe
 75 Ende seide: „Lieve here, die tijt
 Moete sijn gebenedijt,
 Dat gi wart geboren, bedi
 Gi hebt uter meester noet geholpen mi,
 Daer noit enich wijf in was.”
 80 Alsmen wiste die waerheit das,
 Doe begonste vervullen die zale
 Van vrouwen ende joncfrouwen altemale,
 Van ridders ende van porters mede,
 Die alle quamen tier stede.
 85 Die wouden die joncfrouwe besien.
 Ende si leidense na dien
 In ene capelle, daer si sere
 Alle dankeden onsen here.
 Si leiden Lancelote daer naer
 90 In een kerchof onder den tor daer,
 Ende togeden hem ene tombe tien stonden,
 Daer lettren ane gescreven stonden.
 Dit es datter was gescreven:
 „Dese tombe wart niet opgeheven,
 95 Eer die lupart hant daer an sal slaen,
 Daer die groete liebart uut sal gaen.

- Hi salse op heffen lichtelike,
 Ende die grote libart sal sekerlike
 An sconincs dochter gewonnen wesen,
 100 Daer men int walsce af mach lesen,
 Datmèn noemt coninc
Del tere foreine, in waerre dinc."
 Lanceloet ne was niet vroet das,
 Wattie lettren meinden als hi las.
 105 Die ghene seiden, die daer waren bi:
 „Dat siedi, here, alse wanewi,
 Daer die lettren af spreken entrouwen.
 Want wie weten wel bider joncfrouwen,
 Die gi dilevereert hebt nu ter tijt,
 110 Dat gi die beste ridder sijt
 Diemen nu vint, ende sonder genoet."
 — "Wat wildi dat ic doe?" sprac Lanceloet.
 „Ic saelt gerne doen," seide hi.
 Si seiden: „Wi willen, here, dat gi
 115 Dese tombe opheft ende siet
 Wat daer onder es, ende lates niet."
 Hi hiefse op doe, ende hi vant
 Daer een vreselic serpent thant
 Ende dat wreetste, dat hi vordien
 120 Noit te voren hadde gesien.
 Alst sach dat vor hem was Lanceloet,
 Het warp vier uut doe so groet
 Ende verbernede daer ter stede
 Sinen wapenroc ende sinen halsberch mede.
 125 Het warp hem uten putte daer naer
 In midden vanden kerchove daer,
 So dattie bome begonsten sciene
 Verbernen vanden heyten viere.
 Die daer binnen waren vloen
 130 Ende clommen ten venstren om dat doen.
 Lanceloet decte hem metter vart
 Metten scilde ende ginc derwart,
 Alse die engene avonture doe
 Hem en ontsach, die hem quam toe.
 135 Ende dat serpent warp uut thant
 Gevenijnt vier, so dattie brant

- Sinen scilt buten al verbrande.
 Ende Lanceloet staect so sere thande
 Metter glavyen in sine borst,
 140 Dat si den serpente ginc sonder vorst
 Doer den lichame, ende dat hout mede.
 Ende het sloech op derde tier stede
 Metten vlogelen slage groot,
 Alsoe dat was gewont ter doet.
- 145 Daer na hi hem sulc enen slach gaf,
 Dat hem dat hoeft vloech af.
 Die ridders quamen toe daer naer
 Om Lancelote te helpene daer.
 Alsoe saegen dat serpent was doet,
- 150 Si toenden hem doe bliscap groot.
 Daer quamen doe binnen en trouwen
 Ridders, vrouwen ende joncfrouwen,
 Ende deden hem grote feeste.
 Si riepen alle, minste ende meeste,
- 155 Dat hi wel moeste comen wesen,
 Ende leidene int paleys na desen.
 Binnen dien quam daer, sonder waen,
 Een ridder met vele ridders gegaen,
 Ende hi was die scoenste man
- 160 Die Lanceloet gesien hadde vor dan.
 Alsoe die van binnen worden geware,
 Dattie coninc gegaen quam dare,
 Si stonden op ende seiden na dien:
 „Here, hier mogedi den coninc sien.”
- 165 Lanceloet stont op met desen
 Ende hietene wellecome wesen.
 Die coninc groettene weder doe
 Ende helsedene sere toe.
 Hi seide: „Wi hebben u begart lanc.
- 170 Nu hebben wi u, God danc!
 Wi hadden uwer coemste grote noet.
 Onse lant es verwoest al bloet.
 Die arme lieden hebben verloren al
 Hare lantwinnige groot ende smal.
- 175 Ende het ware wel tijt nu mere
 Dat hem ware, wilt onse here,

- Hare verlies verset van haren goede,
 Dies si nu in dese aermoede
 Grote breke hadden menich jaer.”
- 180 Si gingen beide sitten daer.
 Doe vragede hem die coninc das,
 Hoe hi hiete ende wie hi was.
 — „Ic bem Lanceloet,” antworde hi.
 Doe seide die coninc: „Seg mi,
- 185 Lieve vrient, was u vader dan
 Die coninc Ban, die goede man,
 Die van rouwen starf?” Doe seidi: „Ja hi.”
 Die coninc seide: „So bem ic seker daarbi,
 Dat bi u ochte bi dinge,
- 190 Die van u sal comen sonderlinge,
 Sal dit lant dilevereert wesen
 Vanden vremden avonturen na desen,
 Die hier bi dage ende bi nachte gescien,
 Also wi alle dage moegen sien.”
- 195 Mettien quam ene oude vrouwe daer,
 Die wel sceen hebben hondert jaer,
 Ende sprac den coninc in nauwen rade
 Ende vrageden wat men best daede
 Metten riddre, die daer was doe,
- 200 Die hem God hadde gesint toe.
 — „Ic ne weet,” antworde die coninc,
 „Sonder datmen doet ene dinc;
 Dattie ridder hebbe stille
 Mire dochter te sinen wille.”
- 205 Si seide: „Hine salre willen niet
 Hebben, gevalt datmense hem biet,
 Want hi mint so over sere
 Des conincs Arturs wijf, lieve here.
 Hine wille gene andre dan hare.
- 210 Dus bedarf datmenre toe vare
 So vroedelike, seggic u,
 Dat hijs niet worde geware nu.”
 — „Nu doet dan met deser dinc
 Also als u goet dinct, sprac die coninc.
- 215 „Laet mi,” seit si, „gebruyen daer nede,
 Ic sal wel doen dese besichede.”

- Die coninc quam in die zale weder
 Ende sat bi Lancelote neder,
 Ende hilt jegen hem sprake
 220 Van enen ende van andren saken.
 Doe vragede Lanceloet den coninc des
 Hoe hi hiete. Hi seide: Pelles,
 Ende dat conincrike horden toe,
 Datmen in walsche hiet *Tière foreine* doe.
 225 Alsi dus sitten ende spreken van dien
 Heeft Lanceloet die duve versien
 Dore ene venstre comen daer in.
 Dat was die duve, meer no min,
 Die mijn here Walewein daer sach
 230 In enen tide dat hi daer lach.
 Si droech in haren bec openbaerlike
 Een scone wiroecvat ende rike.
 Ende alsoe dit was, so wert die zale
 Daer binnen vervult altemale
 235 Metten soetsten roke, dat hem dochte,
 Dat enich man gepensen mochte.
 Ende alle die daer waren swegen vort,
 Dat daer niemen en sprac een wort,
 Maer elc knielde alsoe hi vernam
 240 Dattie duve daer binnen quam.
 Si keerde in ene camere doe.
 Doe sprongen die seriante toe
 Ende decten die tafle haestelike.
 Si saten daer alle gemeenlike
 245 Datter nieman toe sprac een wort,
 Ende men riep daer nieman om eten vort.
 Dies wonderde Lancelote sere,
 Maer hi dede no min no mere
 Alsoe hi den andren sach doen daer.
 250 Maer hi sat vor den coninc daer naer,
 Ende hi sachse wesen al
 In bedingen, groet ende smal.
 Daer quam uter cameren na dien
 Ene joncfrouwe, die hadde wel besien
 255 Mijn here Walewein, alsoe hi daer was.
 Si was so scone, als ict las,

- Ende so hebbelijc daer bi,
 Dat Lanceloet doe seide, dat hi
 Noch soe scone wijf sach negene
 260 Sonder sire vrouwen allene,
 Ende seide dat si hem wel seide waer,
 Die ghene diene brachte daer.
 Hi sach dat si gedraegen brochte
 Een vat, dat hem wesen dochte
 265 Talre rijeste, dat hi vor dien
 Noit te voren hadde gesien.
 Ende Lancelote dochte das,
 Dat in keelcs wise gemaect was,
 So dat hem wel daerbi dochte
 270 Dat helege dinc wel wesen mochte.
 Hi leide sine hande doe bede
 Te gadere ende neech oec mede.
 Ende also die joncfrouwe inden rinc
 Vor alle die taflen ginc,
 275 Elc, tirst dat hi sach dat,
 Knielde vor dat helichge vat;
 Ende Lanceloet hi dede also.
 Die taflen worden vervult doe
 Van goeder ende van riker spisen,
 280 Diemen niet mach volprisen.
 Ende dat paleys wert vervolt tier ure
 Met alsoe soeter roeke aldore,
 Ocht alle die speciën waren daer,
 Diemen vonde verre ende naer.
 285 Also die joncfrouwe hadde gegaen
 Ene waerf omme, si keerde saen
 In die camere, daer si ute ginc.
 Doe sprac tote Lancelote die coninc:
 „Ic hadde om u groete sorge nu,
 290 Dattie gracie ons heren ane u
 Gefalgiert soude hebben, als si dede
 An Waleweine ter selver stede.”
 Lanceloet seide: „Het en bedarf niet
 Dat onse here, diet al siet,
 295 Ende so goedertiere es, dat hi
 Op sinen sondare altoes gram si.”

- Na etene die coninc vragede
 Lancelote, hoe hem behagede
 Vanden vate dat die joncfrouwe brochte.
- 300 Lanceloet seide, dat hem dochte
 Dat hi noit en hadde vordien
 Also scone joncfrouwe gesien.
 „Van vrouwen ne seggie niet,” sprac Lanceloet.
 Doe pensede die coninc al bloet
- 305 Om die dinc, die hem was gedaen
 Vander coninginnen Genevren verstaen.
 Mettien tote Abrisane ginc,
 Sire dochter meestersen, die coninc
 Ende seide hoe hem al bloet
- 310 Van sire dochter antworde Lanceloet.
 — „Here, ic wist wel,” seide si saen.
 „Ontbeit, ic salne spreken gaen.”
 Si ginc tote hem ende vrageden daer nare,
 Och hi wiste enichge niemare
- 315 Van Artur den coninc; ende hi seide
 Dat hire af wiste die waerheide.
 — „Here,” seit si, „ic ne wille u
 Om die coninginne niet vraegen nu,
 Bedi ic sachse hets onlanc.”
- 320 Also hise nomen horde hi verspranc
 Van bliscapen ende seide nadien:
 „Waer hebbedise dan gesien?”
 — „Ic sachse,” seget si, „sonder gilen”
 Henen omtrent twee milen
- 325 Tere stat daer si te nacht liggen sal.”
 Hi seide: „Gi speelt met mi al.”
 Si seide: „Ic en doe, entrouwen,
 Ende om u nimme; wildise scouwen
 Ic salse u tonen, volgt mi.”
- 330 — „Ic salt gerne doen,” seide hi.
 Si ginc toten coninc saen
 Ende seide hem hoe si hadde gedaen.
 „Doet uwer dochter opsitten ter vaert
 Ende doetse voren ter Quassen waert,
- 335 Dats den naesten casteel dien gi
 Iewerinc hebt hier bi,

- Ende doetse daer te bedde gaen
 In een scoen rijk bedde saen.
 Ende wi sullen comen daer naer,
 340 Ic ende Lanceloete daer,
 Ende ic sal hem gewagen des,
 Dat dat die coninginne es;
 Ende ic sal hem dranc drinken geven.
 Als hine heeft beseven
 345 In sine herssene, hi sal
 Dan doen minen wille al.
 In desen manieren sal van dien
 Onse begerte moegen gescien."
 Die coninc sindese en wech daer nare
 350 Ende wel twintich ridders met hare.
 Men dede die zale wardelike
 Berechten, herde rikelike.
 Ende daerna, alst donker nacht was,
 Quam Lanceloet daer, als ict las,
 355 Ende Brissane leidene thant
 In die camere daer si die ridders vant,
 Diene hieten wellecome wesen,
 Ende ontwapendene na desen.
 Die vrouwe beval ere joncfrouwen,
 360 Diere si daer toe woude betrouwen,
 Alsi heyschen soude drinken,
 Dat si den dranc soude scinken,
 Dien si hadde daertoe gemaect,
 In enen cop wel geraect,
 365 Ende dat si Lancelote daer ave
 Ende niemen els drinken ne gave.
 Also Lanceloet ontwapent was,
 Hi hadde dorst ende vragede das,
 Waer sijn vrouwe was die coninginne.
 370 Si was te hare camere inne,
 Antworde hem doe Brissane,
 „Ende si slaept al nu, ic wane."
 Lanceloet heyschede den wijn doe.
 Die joncfrouwe, die was geleert daer toe,
 375 Scinete hem vanden dranke daer,
 Alst hare bevolen was. Hi was clær

- Also fonteine in scine,
 Gevaruwet gelijc den wine.
 Hi hadde dorst, ende die vrouwe beval
 380 Dat hi den nap uut dronke al.
 „Het sal u goet doen, sekerlike,
 Gine dronct in langen desgelike.”
 Hi nam den nap ende dranc so sere,
 Dat hine uutdranc ende heyschts mere.
 385 Men brochts hem meer, ende hi dranc,
 Ende hi verwandelde eer iet lanc,
 Ende hi vragede daer nare
 Waer sijn vrouwe die coninginne ware.
 Si sach op hem ende wert geware das.
 390 Dat hi een deel verwandelt was,
 Want hine wiste niet doe
 Waer hi was, ende waende toe
 Hebben geweest te Kameloet.
 Aldus was verdoelt Lanceloet.
 395 Ende hem dochte doe oppenbaer,
 Dat hi doe sprac jegen die vrouwe daer,
 Die met sire vrouwen alden dach,
 Die coninginne, te sine plach.
 Brissane sagene ende haer dochte
 400 Datmenne wel bedriegen mochte.
 Si seide: „Here, na desen
 Mijn vrouwe mach wel in slape wesen.
 Waeromme ne gaedi tot hare niet?”
 Hi seide: „Omdat si mi niet ontbiet,
 405 Sone willicker niet gaen.
 Ontbode si mi, ic ginger saen.”
 Die vrouwe seide daer nare:
 „Gi sulter sciene horen niemare.”
 Si ginc diere gelike daer binnen
 410 Ocht si sprake der coninginnen,
 Ende si quam weder ende seide: „Nu
 Gaet, here, mijn vrouwe ontbiedt u.”
 Hi ontcleedde hem ende ontscoyde hem ter vart
 Ende ghinc thant te bedde wart,
 415 Ende lach op tbedde bider joncfrouwen daer,
 Also die wel waende overwaer,

- Dat sijn vrouwe ware, die coninginne.
 Ende si, die in haeren sinne
 Els negene dinc begerde dan si
 420 Den genen mochte hebben daer bi,
 Daer al ridderscap bi verlicht was,
 Si was herde blide das
 Ende ontfingene blidelike.
 Ende hi was blide diesgelike,
 425 Dat hi blide te sine plach
 Als hi bi sire vrouwen lach.
 Dus waren te gadere gelegen daer
 Die beste ridder, dat es claer,
 Ende die scoenste die mochte wesen,
 430 Ende die scoenste joncfrouwe tote desen
 Ende vanden meesten geslachten toe,
 Diemen iewerinc hadde vonden doe.
 Maer die meininge van hen beden
 Waeren herde verre versceden.
 435 Want sine doet om sine scoenhede
 Noch om lost van vleessche mede,
 Maer om vrocht tontfane,
 Daer al tlant soude winnen ane
 Ende al tlant soude comen mede
 440 Weder in sine irste scoenhede,
 Dat verwildert ende verwoest was herde
 Biden droven slage van enen swerde,
 Alsmen sal horen wale
 In die queste vanden grale.
 445 Ende Lanceloet begarde hare
 In andre maniere, dats openbare.
 Want hine begaretse niet
 Om hare scoenhede, diet wel besiet,
 Maer om dat hi waende das,
 450 Dat sijn vrouwe, die coninginne, was.
 Ende bi diere vergaderinge, sonder waen,
 Wart daer sulke vrocht ontfanen.
 Om dat suverheit daer wert besmet,
 Was den lande daer over geset,
 455 Dat bi diere vrocht onder die liede
 Vele goets ende soetheiden gesciede

In menichgen lande, dat wale
 Verclaert distorie van den grale,
 Ende seget datmen daer doe wan
 460 Galaädde den goeden man,
 Den besten riddre, die wesen mochte,
 Ende die ten inde brochte,
 Nader historiën tale,
 Davonturen van den grale,
 465 Die in dat vreselike sitten sat
 Vander tafelronde, bedi in dat
 Ne sat noit ridder sonder hi,
 Hine moeste sterven ocht messcieden daer bi.

LANCELOTS DANSWOEDE.

II. vs. 18136—18611.

Lancelot komt bij een bosch, aan welks ingang een kluizenaar hem waarschuwt, daar niemand, die er zich binnen waagt, het kan verlaten. Zonder zich aan deze vermaning te storen, trekt hij verder, en ontwaart weldra eene vlakte, waarin een prachtige ivoren zetel stond en waar een aantal ridders en vrouwen zich met dansen vermaakten. Lancelot, tot heden slechts bezielde voor strijd en ridderdaden, wordt door dezelfde danswoede aangetast, en mengt zich niettegenstaande de vermaningen van zijn schildknaap onder de dansende menigte.

Daventure seget, als di knape sciet
 Van Lancelote, ende hine liet
 Inden dans, dat hi wech reet
 Ende haesten te ridene gereet,
 5 Omdat hi lange hadde gemert.
 Hi voer wech sere verert
 Ende drove, omdat hem dochte
 Dat Lanceloet daer wel blijven mochte
 Dansende al sijn leven lanc.
 10 Dar dansede Lanceloet ende sanc
 Alse dandre deden doe.
 Dat duerde toter vespertijt toe.
 Ende als men eten soude gaen,
 Quam ene joncfrouwe tot hem saen,
 15 Die hem seide: „Here, ic segt u,
 Gi moet sitten in desen setel nu,

- Ende wi selen setten, des geloeft,
 Dese guldine crone op u hoeft."
 Hi seide dat hi niet ene bone
 20 En michte op eten no op crone,
 Noch dat hi gerde ander saken
 Dan dansen ende blide te maken.
 — „Gi moet hier sitten,” seide si.
 „Wi selen weten oft wi daer bi
 25 Telivereert selen wesen bi u.
 Ende telivererdi ons niet nu,
 So blijfdi met ons nu ten tiden.
 Ende wi moten hier ontbiden
 Tote dattie gene hier comen sal,
 30 Die ons loessen sal van al
 Der sotheit, daer wi nu in sijn.”
 Hi seide: „Hets wel die wille min.
 Ic salder op sitten dies gijt wilt also.”
 Hi ginc opten setel sitten doe,
 35 Ende si sette hem die crone op thoeft
 Ende si seide: „Here, des geloeft,
 Dat gi seker moget wesen des,
 Dat uwes vader crone op u hoeft es.”
 Hi sach opwerd ende hi sach vallen
 40 Vanden torre neder met allen
 Ene ymage, di gemaect was rike,
 Rechte na eens conincs gelike,
 Ende viel soe sere, dat si
 Te sticken brac; ende daer bi
 45 Falgierde die toverie daer.
 Si quamen alle weder daer naer
 In haren sin, daer si vor desen
 Lange ute hadden gewesen.
 Also Lanceloet ward geware das,
 50 Dat op sijn hoeft ene crone was,
 Warp hise van sinen hoofde neder
 Ende ginc vanden setele sitten weder,
 Daar hi tien tiden niet sitten mochte,
 Bi redenen, also hem dochte,
 55 Om dat teken was van coninge.
 Ridders ende vrouwen gemenelinge

- Ende joncvrouwen helsdene sere
 Ende daden hem feeste ende seiden: „Here,
 Die ure dat gi hier comen sijt
 60 Mote sijn gebenedijt.
 Want gi hebt ons geworpen daer mede
 Uter meester sothede,
 Daer enege liede in quamen noit ere.
 Ende wine waren ut comen nembermere,
 65 En haddu God niet gesint hire.”
 Si leidene opten torre scire,
 Daer si deden comen knapen,
 Ende dadene haestelije ontwapen.
 Doe quam daer een jonc ridder vort
 70 Ende sprac tot Lancelote dese wort:
 „Ic seide dat in allen maniren
 Dese toverie niet soude falgiren,
 Vor dat gi quaemt te deser stede.
 Ende hets wel geproefde dinc mede,
 75 Dat gi een di beste riddere sijt,
 Die nu in die werelt es te derre tijt,
 Ende die alre scoenste man.
 Ende u sijn sculdech te minnen vort an
 Die gene die hier binnen sijn, here;
 80 Want sine waren nembermere
 Teliverert sonder bi u.”
 Lanceloet sprac: „Here, seg mi nu,
 Waerbi dese aventure gevel.
 Want alle die gene, weetmen wel,
 85 Die in desen dans quamen, dat si
 Haren sin verloren daer bi
 Ende al hare bedachteheden
 Ende van henen niet mochte sceden.”
 — „Here, dat sal ic u seggen wel,”
 90 Sprac die gode man: „het gevel
 Alse die coninc Artur dede feeste
 Van sinen huwelike, dattie meeste
 Van sinen lande ende sine barone
 Quamen om hem manscap te done.
 95 Ende na dattie bruilocht was leden,
 U vader quam dor dit foreest gereden.

- Daer vant hi ses joncfrouwen doe,
 Die dansten ende songen toe
 Vander coninginne Jeneveren neuen sanc,
 100 Die nieuwe gemaect was onlanc.
 In die middelt van den dansse stont
 Een setel, daer op sat tier stont
 Die scoenste joncfrouwe bi gelike,
 Die mochte sijn in ertrike.
- 105 Conincs dochter soe was si,
 Ende coninginne daer bi.
 Die coninc Ban was doe een out man,
 In sijn geselschap was nochtan
 Engeen so hebljce ridder als hi.
- 110 Ende hi bleef houdende daer bi,
 Ende besach den dans tien tiden.
 Ende daer hilt bi sire siden
 Een sijn neve, en clerc wel geraect,
 Ende van leden wel gemaect,
- 115 Wel hebbende ende edel man,
 Ende wel singende; nochtan
 En haddi noit gemint bi minnen,
 Ende was man, die in allen sinnen
 Meest conste nigromantiën
- 120 Ende alle manire van toveriën.
 Die coninc besach die joncfrouwen wel,
 Die daer dansten ende maecten spel.
 Die clerc was een jonc man,
 Ende sach sere der joncfrouwen an,
- 125 Die opten setel sat, ende hem dochte,
 Dat hi sijn geluc wel prisén mochte,
 Die joie mochte hebben met hare.
 Ende hi seide vord daer nare,
 Hine gecrege joie nembermere,
- 130 Hine hadde hare minne ere
 Maer hine wiste wie oft hoe
 Hire wel mochte comen toe.
 Alsoe die coninc lange hadde gesien
 Genen dans, hi seide nadien :
- 135 „Het stonde wel, bi mire trouwe,
 In desen dans, dat elke joncfrouwe

- Enen riddere hadde an die hant.”
 Ende hi dede beten te hant
 Ses ridders vanden sinen ter stede,
 140 Ende deetse anden dans gaen mede.
 Dus hadde elke joncfrouwe daer
 Enen riddere al oppenbaer.
 Ende als die joncfrouwe, die in den setel sat,
 Dat geselschap sach, si seide nadat,
 145 Datter goder tijt geboren ware
 Die altoes hebben mochte daer nare
 Alsulc geselschap, dans ende spel.
 Di clerc verstont haer tale wel
 Ende seide: „Wildi, joncfrouwe,
 150 Gi selet al hebben, bi mire trouwe,
 Enen scoenren dans dan dese es,
 In sulker maniren, des sijt gewes,
 Dattie dans soude tallen uren
 Alst scone weder ware geduren,
 155 Somer ende winter der bi.”
 „En trouwen, dat woudic”, seitsi.
 „Ende ic soude doen dat willen soude
 Die gene, diere toe hulpen woude,
 Bedie mi donct dat gelijc desen
 160 En mochte engene dinc wesens.”
 Hi seide: „Wildi geloven dat gi
 El niemanne minnen sult dan mi
 Binnen minen live, lude oft stille,
 Ic sal hier af doen uwen wille.
 165 Ic sal u seggen hoet sal sijn nu :
 Die gene die gi hier siet, seggie u,
 Salic doen dansen als gi siet
 Al haer leven, ende selen niet
 Modere werden van dansene embertoe.
 170 Ende si selen dansen alsoe
 Den winter ende den somer al,
 Alst scone weder wesen sal.
 Ende en sal hen in haren moet
 Niet meer vernoen dant nu doet.
 175 Ende alle die comen selen daer binnen,
 Opdat si gemint hebben of minnen,

- Selen met hen bliven also scire,
 Ende dansen in sulker manire,
 Ende niet pensen om ander saken
 180 Dan om dansen ende feeste maken.
 Ende dit sal geduren, sonder sage,
 Toten avonde alle dage.
 Ende dan selen si in genen torre gaen
 Om eten ende om resten, sonder waen,
 185 Ende liegen alle nachte daer binnen.
 Maer engene liede, sonder di minnen
 Oft gemint hebben ongelogen,
 Selen niet met hen bliven mogen;
 Want onder liede die joie driven
 190 En mogen gene liede bliven
 Sine hebben joie; ende nieman mach
 Grote joie hebben heden den dach,
 Hine hebbe gemint of hine minne.
 Ende den dans, daer si sijn inne,
 195 Sal geduren tonsen liven
 Ende sal niet faelgiren no bliven
 Vor die tijt datter toe comen sal
 Die beste riddere vander werelt al
 Ende die scoenste; tot dien dage
 200 Sal die dans falgiren, sonder sage,
 In sulker maniren dat hi begint.
 Bedie ic wille dat gijt kint,
 Die dans sal beginnen bi u,
 Die de scoenste joncfrouwe sijt nu
 205 Van ertrike, dat donket mi.
 Ende hi sal falgiren daer bi,
 Also die scoenste riddere vander werelt al
 Hier binnen sal comen; ende hi sal
 Aldus bi scoenheit begin ontfaen
 210 Ende bi scoenheit sal hi tegaen."
 Also die joncfrouwe dat verstant,
 Si hilt vor logene tier stont,
 Ende waende in allen maniren,
 Dat hi daer af soude falgiren;
 215 Ende geloefde hem omt gone
 Algader sinen wille te doene.

- Hi berecte die ridders saen,
 Die anden dans waren gegaen
 Bi sire toveriën alsoe,
 220 Dat si danen niet wouden sceden doe.
 Entie joncfrouwen, sekerlike,
 Berecti dies gelike.
 Als die coninc Ban werd geware das,
 Dat hen dansen soe in ernst was,
 225 Hi seide dat hi, alse hem dochte,
 Sijn crone bat niet bestaden mochte
 Dan te gevene doe, sekerlike,
 Den besten ridder van ertrike;
 Ende lietse hier tsinen behoef alsoe.
 230 Die coninc Ban voer wech doe,
 Ende die clerc bleef metter joncfrouwen
 Blide ende ontladen van allen rouwen,
 Ende hadde al sinen wille daer of,
 Alsi hem hadde gedaen gelof.
 235 Die vanden lande quamen besien
 Dit wonder, alsi horden van dien.
 Doe quamen sulke vanden lieden,
 Die van henen nine scieden,
 Soe dat icker op enen dach
 240 Wel hondert ende viftech sach.
 Die dans gedurde daer naer
 In deser maniren wel veertien jaer,
 So datter joncfrouwen vernoide dat,
 Ende si haren live bat,
 245 Dat hi die toverie brake.
 Hi sprac: „In mach in gere sake
 Vor die tijt comt, dire geset es toe.”
 — „Ic bidde u dan,” seit si doe,
 „Dat gi ons maect enich ander spel,
 250 Daer wi ons mogen alsoe wel
 Alse met dansene mergen mettien,
 Ende sulc, dat alle diet sien,
 Te wondere daer op mogen scouwen.”
 Hi gaf antwerde der joncfrouwen:
 255 Na dien dat sijs bat, hi sout doen wel.
 Doe maecti een rike scaecspel,

- Van goude, van selvere gemaect,
 Dat noit minsce soe wel geraect
 En maecte van enegen stene.
- 260 Datmen scaecbert hiet int gemene,
 Dat was wel dusent marct werd.
 Ende als hi van beiden was bewerd,
 Hi bracht der joncfrouwen na dien
 Ende bat dat sijt soude besien.
- 265 Ende si waren alsoe geset,
 Alsmen daer soude spelen met.
 Ende seide hare dat si name
 Die side, di haer best bequame;
 Want si moester spelen mede.
- 270 Die joncfrouwe seide tier stede:
 „Jegen wien daer spelen nu?
 En sal niet wesen jegen u,
 Want gine connes niet jegen mi.”
 — „Speelt beste dat gi cont,” sprac hi,
- 275 „Want gine sult dit spel
 Nembermeer connen spelen soe wel
 Gine sult inden hoec sijn gemat.”
 Tirst dat si verstont dat,
 Si trac ene vinde vort alsoe houde
- 280 Om te wetene wat wesen soude.
 Dar spranc ene vinde vor thant,
 Datter nieman toe ne dede hant.
 Ende alsi des wart geware,
 Dat tspel spelde jegen hare
- 285 Sonder ander helpe, si pijnde sere
 Subtilike te speerne vort mere,
 Alsoe die gerne weten woude
 Wat inden daer af comen soude,
 Want si conste alsoe vele
- 290 Ende meer dan ieman vanden spele.
 Mar sine conste soe wel niet dat
 Sine was in dien hoec gemat.
 Ende alsijt hadde besien wel,
 Si seide dat wel gemaect was tspel.
- 295 Ende si vragede oft alle,
 Dire comen souden bi gevalle,

- Derre gelijck gemat souden wesen.
 Die clerc antwerde te desen:
 „Neent niet, bedie hir comen sal
 300 Een riddere gratieus boven al
 Ende begeert ende gemint, die soe vele
 Connen sal van scaecspele
 Ende van andren spele, dat sine gelike
 Niet en sal sijn in eertrike
 305 Van subtijlheden; ende bi desen
 Sal dit spel ende ander gemat wesen,
 Dire mede spelen gemene,
 Sonder die riddere allene.
 Ende die macht van desen sal
 310 Geduren des ridders leven al,
 Ende te sire doet, in alre manieren,
 Salt bi hem selven falgieren.”
 Aldus brochte die clerc dien dans vort,
 Alse gi hebt gesien ende gehort,
 315 Ende hi sal bider comste van u
 Inde nemen, des hopic nu.
 Ende alse si hare lange ende vele
 Gemercht hadde mettien scaecspele,
 Starft si ende die clerc mede,
 320 Ende dandre bleven tesar stede,
 Darsi nembermeer ute ne waren comen,
 Mar dat gi hen quamt hir te vromen,
 Darsi sijn verloest mede
 Van harre groter sothede.
 325 Ende ne haddi niet meer goets gedaen
 Binnen uwen live, sonder waen,
 Soe soude u in alre wisen
 Bi rechte al die werelt prisen
 Bi dire eren, die wi u sien gescien.”
 330 Lanceloet seide: „Nu motie sien
 Die aventure vanden scaecspele,
 Dar gi af spreect soe vele.”
 Men bracht hem, ende hi besacht wel,
 Dat scakier ende dat scaecspel,
 335 Bedie si waren sere rike
 Ende gewracht subtillike.

- Ende hi sette te poente bede
 Die gulldine ende die selverine mede,
 Alsi te rechte soudē wesen.
- 340 Ende hi trac vorwart na desen
 Int begin die selverine vinne,
 Die bider coninginnen stont, met sinne.
 Ende alsi getrect hadde alsoe,
 Die vinde an dander side quam vort doe.
- 345 Ende te met dat hi vort trac sijn spel,
 Sach hi dander spel spelen alsoe wel.
 Alsi hadde gespeelt met vinnen,
 Ginc hi met ridders beginnen
 Sijn spel ende met rocken toe,
- 350 Ende speelde soe lange doe,
 Dat hi met ere vinden tien tide
 Dat spel matte in dander side.
 Die gene die dat hadden gesien,
 Hadden groet wonder van dien
- 355 Ende seiden: „Met rechte es uwe dat spel,
 Want gi hebbet gewonnen wel,
 Ende wet wel waerlike dat,
 Nadien dat gi niet en sijt mat
 Met wapinen [mere] dan mettien sake,
- 360 Dat es u ene sekere sake.”
 Hi antwerde dat hi das
 Utermaten blide doe was.
 Doe begonste minste ende meeste
 Dar binnen spelen ende maken feeste,
- 365 Dat si bi Lancelote doe
 Waren delivereert alsoe.
 Dien nacht was hi wel ontfāen.
 Sander dages alsi op was gestaen
 Ende gewapent, doe bat hi des
- 370 Enen riddere vanden lande van Logres
 Ombe ene boetscap te done,
 Dies herde blide was die gone.
 Hi bat hem dat hi soude varen
 Te Camelot ¹⁾ al sonder sparen,
- 375 Ende hi den coninc ende die coninginne
 Van sinen talven grote met sinne,

¹⁾ *hs.* Cramelot

- „Ende der coninginnen segget dar nare,
 Datic dat scaecspel sinde hare.
 Ende teelt hare dat ict wan,
 380 Entie maniere dire leget an.”
 Hi seide dat hijt gerne doen soude,
 Ende hi porde alsoe houde
 Ende reet soe verre, dat hi quam
 Te Kameloet, dar hi vernam
 385 Die loetsen gerecht tier wile,
 Die waren lanc ene halve mile,
 Dar die tornoy soude wesen.
 Hi vor in die stat na desen,
 Ende vant den coninc te rade
 390 Wat men best mettien tornoie dade,
 Dar alle die hoge liden gemeinlike
 Selen comen van ertrike.
 Die coninginne sat bi siere side
 Rikelike gepareert tien tide.
 395 Die riddere groette tien beginne
 Den coninc entie coninginne
 Van Lanceloets halven. Mettien worde
 Spranc op die coninc, alse hijt horde,
 Ende helsdene sonder sparen.
 400 Soe blide was hi vander niemaren,
 Ende vragede hoet met Lancelote stoet.
 Hi seide: „Ic hope dat hi wel doet,
 Want hets leden onlange stont
 Dat icken sach gans ende gesont”.
 405 Doe bracht vort dat scaecspel
 In een ziden forel berecht wel,
 Ende hi seide: „Vrowe, mijn here
 Lanceloet hi groet u sere
 Ende sint u dit scaec bi mi
 410 Op selke vorwarde, dat gi
 Noit en sacht des gelike,
 Gi mocht wel gesien hebben also rike.”
 Die coninginne was sere blide
 Ende dede vort bringen tien tide
 415 Dat scaecspel, datsi woude besien.
 Die coninc sater toe mettien

- Entie baroene alsoe wel,
 Ombe te besiene dat scaecspel.
 Doe seiden si gemeinlike,
 420 Sine sagen noit geen soe rike.
 Die riddere sette dat spel na desen
 Alst bi rechte soude wesen,
 Alse oft menre mede spelen woude.
 Hi sprac ten coninc alsoe houde:
 425 „Here, kiest hir binnen wijf oft man,
 Die gi wilt, die best spelen can,
 Hi sal in den hoec wesen
 Gemat, sijt seker van desen.”
 — „Ic sal selve spelen,” sprac die coninc.
 430 Alse die baroene horden die dinc,
 Si seiden: „Gine selt, here.
 Laet mire vrouwen spelen ere,
 Dire meer af can, dat wi wel kinnen,
 Dan alle die sijn hir binnen.”
 435 Die coninc dede die coninginne
 Spelen, die met al haren sinne
 Hare sette te speelne wel.
 Ende alsi sagen dat scaecspel
 Jegen die coninginne spelen alsoe
 440 Bi hem selven, hen wonders doe.
 Si hildent over toverneye saen,
 Ende alsoe waest, sonder waen.
 Die coninginne pijnde sere
 Ombe wel te speelne in allen kere,
 445 Want vele hoger lude sach opt spel;
 Mar sine const gespelen niet soe wel
 Sine was in dende inden hoec mat.
 Si logen in die zale om dat.
 Die coninc sceernde oec op hare.
 450 Si vragede den riddere dar nare,
 Oft Lanceloet lettelt ofte vele
 Gespelt hadde mettien spele.
 Hi antwerde: „Ja hi, vrouwe.”
 — „Nu segt mi bi uwer trouwe,
 455 Was hi gemat?” — „Neen hi, dat wet wel,”
 Sprac die riddere, „want hi wan tspel.”

- „Wat soudic seggen,” sprac die coninc,
 „Van Lancelote? In alre dinc
 Men vint in al eertrike
 460 Van prouechen sijn gelike.
 Van ridderscape noch van scoenheden
 Nes sijns gelike in gere steden.”
 Die coninc seide: „Bi mire trouwe,
 Lanceloet heeft u, vrouwe,
 465 Ene scone gichte gegeven nu.
 Danckes hem, dat radic u,
 Want noit riddere ere vrouwen ne gaf
 Scoenre gichte, sijt seker dar af.”
 Die coninc dede geven daer naer
 470 Den riddere, die dat present brachte daer,
 Goede wapine ende een goet part
 Ende ander dinc, dat vele goeds was wart.
 Die coninginne in dander side,
 Die vanden presente was blide,
 475 Dedem soe vele geven,
 Dat hijs te bat hadde al sijn leven.

LANCELOTS GESPREK MET GINEVRA.

II. vs. 21340—21458.

- Het geviel op dien selven dach,
 Daer die coninginne ten vensteren lach,
 Dat Lanceloet bi hare was ende nieman mee
 Ne ware soe na dan si twee,
 5 Die hare tale mochte verstaen.
 Die coninginne seide tote hem saen:
 „Ay Lancelote, verstondi iet die wort,
 Die Walewein heden brachte vort,
 Daer gi hem horet vertellen
 10 Daventure vander woester capellen,
 Die hi seide dat geen man ne brochte
 Te hoofde, noch dar toe en dochte,
 Eert Gode alsoe bequame,
 Dat dongevallege riddere daer quame,
 15 Die bider keytivechede
 Van siere vulre onsuverhede

- Hadde verloren bi dien dingen,
 Dat hi niet ne mochte te hoofde bringen
 Die aventuren vanden grale,
 20 Ende seide vort in sine tale
 Vanden selven riddere mede,
 Datmen hiet tere ander stede
 Der drover coninginnen sone.
 Wettie iet wie es die gone?"
- 25 — „Nenic, vrouwe,” antwerde hi.
 Si seide: „Lanceloet, dat sisi.
 Hets mi leet dat gi bi dien eesche
 Ende bider hitten van uwen vleesche
 Faelgieren moet van dien dingen,
 30 Dat gise te hoofde nine moget bringen,
 Dar alle eertsce vromechede
 Sal moten sijn gepijnt mede.
 Nu mogedi seggen wel dat gi
 Mine minne dire hebt gecocht daer bi,
 35 Dat gi hebt verloren dar binnen,
 Dat gi meer en selt mogen gewinnen.
 Ende weet wel, dat ic niet min
 Des drover ben in minen sin
 Dan gi sijt, maer mere;
- 40 Bedie hets grote scade, here,
 Na dien dat u God hadde gemaect
 Best ende scoenst ende best geraect,
 Ende gratieus boven alle man,
 Ende hi hadde u gegeven nochtan
 45 Selc geluc, dat gi sout hebben wale
 Gesien dat wonder vanden grale.
 Nu hebdi verloren dese dinge
 Bi onser beider vergaderinge.
 Ons ware beter datic hir voren
- 50 Noit en ware worden geboren,
 Dan aldus vele gods bleven si
 Te done, alst nu es bi mi.”
 Hi seide: „Vrowe, gi messegget nu.
 Ic ne ware niet comen, seggie u,
 55 Te also groter hoecheden
 Alsic ben opten dach van heden,

- Dat mi al bi u es gesciet.
 Ic en hadde bi mi selven therte niet
 Int begin van mire wandelinge
 60 Te begripene also hoge dinge,
 Dar andre liede niet ombe wachten
 Bi fauten van haren machten.
 Mar dat gi ende uwe grote scoenhede
 Mi bracht in soe groete fierhede,
 65 Datic gene aventure en vant,
 Ic en brachse te hovede te hant.
 Ic was al seker, en haddict niet
 Te hoofde bracht, wats ware gesciet,
 Bi vromecheiden, ic ne ware
 70 Nembermeer te u comen dar nare.
 Ende ic moeste ember," sprac Lanceloet,
 „Tote u comen ofte bliven doet.
 Ende dit was die sake, die dede
 Meest wassen mine vromechede."
 75 Si seide: „En rout mi niet, here,
 Dat gi mi mint dus sere,
 Nadien dat gire sijt comen bi
 Te alsoe groter werdecheiden alse gi segt mi.
 Ende mi es leet dat gi hier voren
 80 Te volbringene hebt verloren
 Die aventuren vanden grale,
 Dar ombe gesticht was, weetmen wale,
 Dat geselschap vander tafelronden."
 Lanceloet seide te dien stonden:
 85 „Vrowe, gi segt groet wonder nu.
 Ic en ware niet comen, seggie u,
 Ne haddi geweest, dar toe
 Dat ic comen ben, verstaet hoe:
 Ic was arm in minen iersten spronc,
 90 Ende buten minen lande ende jonc.
 Ic en hadde niet dese dingen,
 Sonder vromecheit te hoofde mogen bringen,
 Dar gi af spreet, al sonder waen;
 Ende ic en hadder niet toe gedaen,
 95 Ne haddic niet soe wel met u gewesen."
 Si vrachde hem na desen

- Ombe Morgueine, die suster was
Des conincs Artur, als men las,
Dine hadde gedreget soe.
- 100 Hi telde hare al doe,
Dies si sere tongemake was;
Want si was wel seker das,
Dat sine haette lude no stille
Anders dan ombe haren wille.
- 105 Si seide: „Here, ic radu wel
Dat gi u wacht, want si es herde fel.
Si can soe vele duveliën,
Si soude met harre toveriën
Onneren wel dapperlike
- 110 Den besten man van ertrike.
Ic en weet wat anders raden u,
Dan gi nemt dit vingerlin nu,
Ende gijt an uwen vinger draget,
Want het toverie verjaget,
- 115 Ende doetse kinnen al bloet,
Want gi hebbes groten noet.”
Hi nam dat vingerlijn van hare
Ende deet an sinen vinger daer nare.

G A L A Ä D WINT HET GRAAL.

III. vs. 10033—10824.

Galaäd, Lancelots zoon bij Pelles' dochter, wordt op tienjarigen leeftijd naar een klooster gezonden, waar hij vijf jaren verblijft, en gaat daarop naar Arthurs hof om tot ridder te worden geslagen. Daar gekomen, neemt hij plaats in den gevreesden zetel aan de Ronde Tafel, waarboven eensklaps een opschrift met zijn naam te lezen staat, en waarbij meer andere wonderen voorvallen. Galaäd ontvangt een wonderdadig schild en het zwaard van David en zoowel hij als vele andere ridders gaan uit op de queste van het Graal. De meesten, dewijl zij met zonden besmet zijn, vinden geene avonturen; slechts Bohort, Perchevaal en Galaäd hebben allerlei ontmoetingen, en treffen elkander eindelijk na jaren lang omdolen te Corbenyc weder aan.

Hoe Galaät den coninc Mordran vertroeste ende die tomme brac, ende Perchevale ende Bohorde vant, ende hoe si dat Grael vonden.

- Daventure seget hier ter steden:
 Alse Galaät was gesceden
 Van Lancelote, dat hi daer nare
 Reet menigen dach harentare,
 5 Daerne leitde die aventure,
 Soe dat hi quam tere ure
 In die abdie daer Mordram in was,
 Die coninc, daermen hier vore af las.
 Ende alsi verstont die niemare,
 10 Dattie coninc Mordran ontbeit daer nare
 Tote dattie goede riddere soude
 Daer comen, hi pensde also houde,
 Dat hi tot hem soude gaen.
 Des ander dages alsi op was gestaen
 15 Ende messe gehort, hi ginc te hant
 Daer hi den coninc Mordramme vant.
 Ende also die coninc, die daer lach,
 Hem biden wille van Gode sach,
 Die coninc, die lange daer te voren
 20 Sine siene hadde verloren,
 Ende sine macht van sinen leden,
 Rechte hem op daer ter steden,
 Als hem Galaät naken began.
 Ende hi sprac hem aldus an:
 25 „Warechtech riddere ende seriant
 Ons heren, alst es wel becant,
 Wies comste ic hier ter steden
 Soe lange hebbe nu ontbeden,
 Nem mi in dine arme sonder vorst
 30 Ende late mi resten op dine borst,
 Dat ic in dine arme bede
 Van desen armen live scede.
 Du best so suver ende maget
 Boven al dat wapine draget,
 35 Alse der lylien blome, daer bi
 Magedom es betekent, bedi
 Si wittere es dan andere blomen,
 Ende meer dogeden daer of comen.”
 Ende also Galaät dat horde,
 40 Hi ginc sitten metten worde

- Ten bedde daer lach die coninc,
 Dien hi binnen sinen armen bevinc,
 Ende hiltene vor hem, om dat dan
 Hem resten soude die goede man.
- 45 Ende als Mordran die coninc sach,
 Dat hi in Galaäts arme lach,
 Hi seide: „Ic ben te minen wille sere.
 Nu biddic Gode onsen here
 Dat hi u geselschap doe”.
- 50 Die ziele sciet vanden lichame soe.
 Alse die liede dat hadden verstaen,
 Si quamen daertoe alsoe saen
 Ende vanden genesen sine wonden,
 Die hi gedragen hadde lange stonden,
- 55 Dat hen groet wonder dochte wesen.
 Ende si grovene na desen.
- Ende Galaät voer wech ende quam
 Int vresselike foreest, ende vernam
 Die fonteine, die te wallen plach,
- 60 Daermen hier yore af lesen mach.
 Ende als hire in stac sine hant,
 Verginc die hitten altehant,
 Ende was nember heet vortmere.
 Dat was bedie, dat in dien here
- 65 Noit ne was teneger uren
 Enege hitten van luxuren.
 Ende menne heitse vortane niet
 Lanceloets fonteine, mar si hiet
 Galaäts fonteine vord ane.
- 70 Ende hi sciet doe van dane
 Ende quam in ene abdie int lant
 Van Logers, daer hi doe vant
 Die tombe, die bernde soe sere,
 Daer Lanceloet hadde gesijn ere.
- 75 Ende alse Galaät daer binnen quam,
 Ende hi dat hol daer vernam,
 Ende die tomme, die bernede soe,
 Hi bat daer enen broder doe,
 Dat hi hem seide wat dat ware.
- 80 Die broder seide hem daer nare:

- „Hets ene wonderlike aventure,
 Die nembermer te gere ure
 Geen man te hoefde bringen sal,
 Sonder die in ridderscap sal liden al
 85 Die ridders vander tafelronde.”
 Galaät seide te diere stonde:
 „Ic bidde u op grote minne,
 Dat gi mi wilt leiden daer inne,
 Dat ic moge comen daer toe.”
- 90 Entie broder leide hem daer doe.
 Alser Galaät toe comen soude,
 Vier ende vlamme verginc also houde
 Vander tommen, dat si nemmere
 En bernede alsi dede ere.
- 95 Ende hi hief op die tomme te hant,
 Daer hi enen doden lichame vant.
 Ende alse die hitten was vergaen,
 Hordi ene stemme secgen saen:
 „Galaät, gi sijt sculdech sere
- 100 Gode te dankene, onsen here,
 Die u sulke gratie heft gegeven,
 Dat gi om u goede leven
 Zielen moget trecken uter hellen,
 Daer si jamberlike in quellen,
- 105 Ende senden daer ute in hemelrike,
 Daer te blivene ewelike;
 Bedie ic ben Simon, die was
 Van uwen geslechte, sijt seker das,
 Daermen hier te voren af las.
- 110 Ende oec hebbic, wet wel das,
 In dese hitten gesijn vorwaer
 Driehondert ende vier ende vijftich jaer,
 Om tongeldene ene sonde,
 Die ic dede tere stonde
- 115 Ane Joseppe, diemen wilten hiet
 Van Aromathiën. En waerdi niet,
 Ic ware verdoemt ewelike.
 Maer die here van hemelrike
 Hevet mi versien bi sire genadechede.
- 120 Ende om die grote oetmodechede,

- Die in u es, so heeft hi mi nu
 Allene om die comste van u,
 Verloest ut mire groter noet,
 Ende geset in bliscepen groet".
- 125 Den genen, daer dit gedaen was,
 Hadde herde groot wonder das;
 Want daer noch elre onder liede
 Noit so groet wonder gesciede.
 Hi dede den lichame daer naer
- 130 Delven anden meesten outaer,
 Als men sculdech te doene was.
 Si waren blide alle das
 Ende festeerdene doe herde sere,
 Ende daden hem grote ere,
- 135 Ende si vrachden hem wie hi ware.
 Ende hi seide hen daer af dware.
 Des ander dages nam hi orlof
 Na messe ende ruemde thof.
 Ende hi reet nu hier nu daer
- 140 In dire maniren wel vijf jaer,
 Eer hi quam, daer ic eer sprac of,
 In des gemangirts conincs hof.
 Perchevael hilt hem oec tier ure
 Geselschap al die vif jaer dure.
- 145 Si brachten die aventuren, die waren
 Binnen Logers, in vif jaren
 Te hoofde, so datter na die saken
 Lettel te bringene achter gebraken.
 Ende sine worden noit te genen stonden,
- 150 Hoe vele liede dat si vonden
 Jegen hen, in engere maniren
 Datmense mochte iet scoffiren.
 Op enen dach quamen si gereden
 Uten foreeste tere steden
- 155 Ende gemoetten Bohorde daernaer,
 Die allene quam gereden daer.
 Si waren blide onder hen drien,
 Alse elc anderen hadde gesien.
 Si groettene beide na desen
- 160 Ende vrachden hem om sijn wesen,

- Ende hi seide henlieden twaren
 Hine lach op bedde in vif jaren
 Nie vierwerf, no in huse toe,
 Daer liede in wonende waren doe.
- 165 Dus waren dese drie gesellen
 Vergadert, daer wi ave tellen,
 Die versceden hadden gewesen,
 Ende reden te gadere na desen,
 Soe dat si ten castele quamen
- 170 Van Corbenije. Alsi dat vernamen,
 Die genē dire waren binnen,
 Sie ontfigense met minnen,
 Ende boven hen allen die coninc,
 Die wel wiste, dat bi deser dinc
- 175 Breken soudē die aventuren,
 Die in dien casteel waren tier uren,
 Die daer lange hadden gestaen.
 Ende die niemare quam ut saen,
 Al dat hof dore, vanden drien.
- 180 Ende si quamense alle besien.
 Ende die coninc Pelles weende soe
 Op Galaäte, sinen neve, doe.
 Soe daden alle dandere mede
 Die daer waren in die stede,
- 185 Dine sere hadden gemint
 Ende gesien, als hi was een kint.
 Tirst dat si ontwapent waren,
 Quam te henlieden sonder sparen
 Elyser, des conincs Pelles soene,
- 190 Ende hi brachte vor die goene
 Dat gebroken swaerd, daer gi
 Hier vore af horet lesen mi,
 Daer Joseph mede was gewont
 In sine bene tere stont.
- 195 Als hijt getrect hadde uten scoe,
 Ende hi hem vertelt hadde hoe
 Dat sward wilen te broken was,
 Bohort quam ende provede das
 Ant swaerd, oft hi daertoe dochte
- 200 Dat hijt te gadere bringen mochte;

- Mare en mochte niet gescien.
 Ende Perchevael provede mettien,
 Dient ontfaecht te done alsoe.
 Ende hi seide te Galate doe:
 205 „Van deser aventuren hebwi
 Gefalgirt, here, nu moetti
 Proven wat gire moget doen an;
 Ende falgeerdi daer af, ic wane dan
 Dats geen man cracht ne heeft
 210 Te hoofde te bringen, die nu leeft.”
 Doe nam Galaät die sticken in die hant
 Ende vergadertse daer te hant
 So wel, dat geen man van dien
 Ware worden geware, diet gesien
 215 Hadde, dattet min no mere
 Igeren gebroken was ere.
 Tirst dat van dien sconen beginne
 Die gesellen worden in inne,
 Si seiden: „Wi selen sekerlike
 220 Dandere aventure lichtelike
 Te hoofde bringen wel nadien
 Dat wi van dese hebben gesien.”
 Alse die van binnen die aventure
 Vanden swaerde sagen aldure
 225 Te hoofde bracht, si waren das
 Utermaten blide dat also was,
 Ende gaven Bohorde tswaerd daernare,
 Ende seiden dat wel besteet ware
 Ane Bohorde, omdat hi dan
 230 Wert riddere was ende goet man.
 Te vespertide begonde daer
 Dat weder donkeren, dat was claer,
 Ende sere verwandelen daertoe.
 Daer hief een groet wint doe,
 235 Die in dat palais sloech gereet.*
 Ende het ward daer binnen so heet,
 Dattie liede waenden verbernen wel,
 Ende daer salc in onmacht vel
 Vander hitten, die si hadden daer.
 240 Ende si horden ene stemme daernaer,

- Die hen dese word oppenbarde,
 Dat si souden gaen harre varde,
 Die gene die niet sculdech waren
 Te sittene, al sonder sparen,
 245 Ter taflen Jhesus Kerst ons heren,
 Daer hi die sine wilde eren.
 „Bedie hi sal bi sire goeden
 Die vraie ridders saen voeden,
 Die hi waerd heeft talre wise,
 250 Met sire hemelscher spise.”
 Alsi gehort hadden die tale,
 Si ruemden alle die zale,
 Sonder Pelles die coninc,
 Die goetman was in alre dinc,
 255 Ende daertoe Elysar sijn soene,
 Ende ene joncfrouwe (diegone
 Was conincs Pelles nichte, ende si
 Was dbeste wijf, die was daerbi).
 Dese bleven daer onder hen drien,
 260 Omdat si wilden besien
 Wat daer soude gescien. Daernaer
 Sagen si comen negen ridders daer,
 Al gewapent, die doen afdaden
 Hare wapine al met staden.
 265 Ende alsi dat hadden gedaen,
 Si negen Galaäte alle saen
 Ende si seiden tot hem doe: „Here,
 Wi hebben ons gehaest so sere,
 Om dat wi wilden met u
 270 Ter hoger taflen eten nu.”
 Ende Galaät antwerde: „Gi sijt
 Harde wel comen nu ter tijt,
 Bedie hets oec lanc leden
 Dat wi quamen hier ter steden.”
 275 Ende si saten alle neder daer,
 Ende Galaät vrachde hen daernaer
 Van wat lande si waren doe.
 Die ene drie waren daertoe
 Uten lande van Gaule, twaren.
 280 Dandere seiden doe sonder sparen:

Van Yrlant; entie andere drie
 Van Denemerken; dat seiden sie.

- Binnen dien dat si van desen saken
 Onderlinge hier af spraken,
 285 Hebben si vier joncfrouwen vernomen
 Daer ute ere cameren comen
 Met enen bedde, daer op lach een man,
 Die tóngereke sceen wesen dan,
 Ende hadde op sijn hoeft ene crone
 290 Van goude, rike ende scone.
 Si setten in die zale neder
 Dat bedde ende kerden weder.
 Doe hief sijn hoeft op di edelman
 Ende sprac aldus Galaäte an:
 295 „Wel moetti comen sijn, here!
 Ic hebbe u begerd wel sere
 Te siene, ende ic hebbe nu
 Lange hier ontbeit na u
 In selken pinen ende in rouwen,
 300 Also gi hier ane mi moget scouwen.
 Nu es die tijt comen, hopic sere,
 Dat biden wille van onsen here
 Mine pine mi lichten sal
 Ende vander werelt sceden al.”
 305 Binnen desen hebben si gehort
 Ene stemme seggen dit wort:
 „Die niet en hebben vor desen
 Gesellen vander questen gewesen
 Gaen harre varde wech, bedi
 310 En es geen recht dat si
 Hier binnen bliven.” Ende om di dinc
 Ginc wech Pelles, die coninc,
 Ende Elysar entie maget mede.
 Ende als geruemt hadden di stede
 315 Alle die, sonder di hadden gewesen
 Ter questen, hen dochte na desen,
 Dat vanden hemele quam een man,
 Die biscops abijt hadde an,
 Ende in die hant een sceptre droech
 320 Ende opt hoeft een mitere dire gnoech.

- Ende vier inge brachten dien man.
 Op enen setel gedragen dan
 Ende daden dien setel staen
 Optie tafle, sonder waen,
 325 Daer dat heilege grael op stont doe.
 Die gene, die daer was bracht alsoe,
 Hadde staende in sijn vorhoeft
 Letteren, die seiden, des geloeft:
 „Dits Joseph, die dierste biscop was
 330 Vanden kerstenen, die te Serras
 Biscop wiëde onse here
 Int geestelijc palais wilen ere.”
 Die ridders die hadden gesien
 Die letteren, hen wonderde van dien;
 335 Want Josep, daer di letteren af al bloet
 Spraken, was driehondert jaer doet.
 Doe seidi tot hen: „En laet u
 Niet wonderen, Gods seriante, nu,
 Al sidi mi heden desen dach;
 340 Bedie dire gelike dat ic plach
 Te diennen den heiligen grale
 Alsic ertsch man was, also wale
 Plegic noch te diennen hem
 Dor al dat ic gesteleec ben.”
 345 Ende hi dede sine bedinge daer toe.
 Daerna horden si di doren ontoen doe
 Vander cameren, ende daer nare
 Soe worden si daer geware,
 Dattie inge, die daer te voren
 350 Joseph brachten, als gi mocht horen,
 Die twe brachten gedragen daer
 Stallichte al bernende claer,
 Ende die derde ene roede dwale,
 Van samite gewracht wale.
 355 Die vierde ene glavie doe,
 Die ember bloetde sere toe,
 Dat vander glaviën wech ende weder
 Dropelen bloets vilen neder,
 Die de gene in ene bosse ontfinc,
 360 Die daer metter glaviën ginc.

- Die twee setten di kerssen daernaer
 Op ene selverine tafle daer,
 Entie derde leide die dwale
 Optie tafle neven den grale,
 365 Ende die vierde hilt di glavie doe
 Neffens den vate embertoe,
 Dat bloet doe in sinen loep
 Nederward daer in doe droep.
 Ende alsi dat hadden gedaen,
 370 Josep stont op alsoe saen
 Ende trac die glavie ter stont
 Vanden vate, datter onder stont,
 Ende decte dat vat metter dwale,
 Die daer bi lach, harde wale.
 375 Joseph maecte gelike also houde
 Oft hi te sacramente gaen soude
 Vander messe. Ende als hi daer
 En lettelt hadde gelet daernaer,
 Nam hi ene hostie nadat
 380 Met sinen handen int heilege vat,
 In gelike van brode; ende als hi
 Dat ophief, doen sagen si
 Vanden hemele comen tier ure
 Nederward ene figure
 385 In kins gelike, die hadde doe
 Dat ansichte roet, ende alsoe
 Ontsteken in dire gebare
 Als oft een ontsteken vier ware;
 Ende sloech in dat broet dare,
 390 Daer si toesagen al oppenbare,
 Dattet hadde die vorme dan
 Van enen geesteliken man.
 Ende alsoe Joseph lange hadde alsoe
 Gehouden, hi leitdet neder doe
 395 In dat heilege vat alsoe saen.
Alsoe Josep dit al hadde gedaen
Ende datten pape te done ginc an
Van datter messen behort dan,
 Hi ginc tot Galaäte tier stont
 400 Ende custene ane sinen mont,

- Ende hi hiet hem, dat hi alsoe
 Custe alle sine brodere toe.
 Ende Galaät deet alsoe saen.
 Joseph seide alst was gedaen:
 405 „Seriante ons heren, die hebt u
 Gepijnt ende gemoit tot nu
 Om die wondere hier besien,
 Die ten heiligen vate gescien,
 Sittet tesar taflen saen,
 410 Daer gi selt die hogeste spise ontfaen
 Entie beste, daer oit af aten
 Enige ridders waer si saten,
 Van uwes sceppers handen. Hierbi
 Mogedi wel seggen dat gi
 415 Hebt gepijnt omden hogesten loen,
 Daer oit ombe onder den troen
 Enich riddere pine dede
 Oft enich ander man mede.”
 Als Joseph hadde geseit di wort,
 420 Daerna verloren sine vort;
 Sine mochten niet geweten waer.
 Si saten ter taflen daer
 Ende si weenden soe sere, dat
 Hare ansichten worden nat.
 425 Ende daerna hebben si vernomen
 Uten heiligen vate comen
 Enen man, die bloetde, bede
 An di hande ende an di vote mede,
 Ende an dien lichame alsoe.
 430 Die seide tot dien lieden doe:
 „Gi, die mi getrouwe sijt
 Ende goede seriante nu ter tijt,
 Die na dit eertsce leven
 Vort int geestelike sijt verheven,
 435 Gi hebt mi soe lange gesocht nu,
 Dat ic ne wille mi vort jegen u
 Niet langer decken; ende bedien
 Moetti mi nu een deel besien
 Ende van minen saken weten.
 440 Gi sijt nu tere taflen geseten,

- Daer noit riddere ne at
 Sider datter Joseph toe sat
 Van Aritmathiën, die riddere fijn.
 Maer die riddere, die hier binnen sijn,
 445 Hebben hier af binnen desen,
 Also gi sijt, gevoet gewesen.
 Nu comt vort ende ontfaet van mi
 Dat hoge gerechte, dat gi
 Begert hebt soe langen tijt,
 450 Daer gi so vele om gepijnt sijt.”
 Nu nam hi selve dat heilege vat
 Ende quam tote Galaäte nadat.
 Ende Galaät knielde daer naer
 Ende ontfinc sinen behoudere daer.
 455 Ende sine gesellen gemeinlike
 Daden alle dies gelike.
 Ende alsi alle hadden ontfaen
 Dat hoge gerechte, sonder waen,
 Ende die gene, van wies handen
 460 Sijt ontfingen, seide te handen
 Tote Galaäte dese tale:
 „Sone, also suver ende also wale
 Gepurgiert also wel in desen
 Enech ertsche man mach wesen,
 465 Wetstu wat ic hier houde vor di?
 — „Nenic, here, gine secget mi,”
 Antwerde Galaät, die seriant.
 — „Ic houde hier in mine hant
 Die scotele daer God ute at,
 470 Daer hi met sinen jongeren sat.
 Nu hefstu gesien dattu
 Sere begeres te siene vor nu.
 Maer dune heves niet sekerlike
 Gesien also oppenbaerlike
 475 Alstuet noch hier na sals sien.
 Ende wetstu waer dat sal gescien?
 Het sal in die stat van Serras wesen,
 Int geestelike palais, bi desen.
 Derward moestu henen sceden
 480 Ende dat heilege vat geleden,

- Dat noch tavont rumen sal
 Dat conincrike van Logres al.
 Ic wilde dattu die vard bestaes
 Ende dattu ter riviren gaes.
- 485 Du sals tscip daer vinden gemeert,
 Daer du wilen in vondes tswert
 Metten vremden ringen, ende du
 Sout Perchevale leiden met u nu
 Ende Bohorde mede; ende bedi
- 490 Dat ic niet ne wille dat gi
 Wech vard al sonder genesen
 Den gemangierden coninc, bi desen
 Willic dat gi vanden bloede ontfaet,
 Dat vander glaviën nedergaet,
- 495 Ende gine daer met bestrijct: hi sal
 Van sire mesquame genesen al.”
 Ende Galaät seide: „Live here, twi
 Ne gedogedi ¹⁾ niet dat si
 Allegadere daer mede gāen?”
- 500 Ende hi antwerde hem saen:
 „Ic wille dat gi in die gelike sijt
 Van minen apostelen nu ter tijt;
 Bedie gelijc dat si saten
 Met mi ter taflen ende aten
- 505 En witten dondersdage, soe suldi
 Sitten ende eten oec met mi
 Ter taflen vanden heiligen grale,
 Ende gi twaelf oec bi getale,
 Die te deser questen behoren,
- 510 Gelijc dat waren hier te voren
 Twaelf apostelen; ende ic ben
 Die dertienste met u, alsic was met hen
 Boven al; ende ic moet wesen
 Met rechte u meester in desen.
- 515 Derre gelike dat ic dede sceden
 Mine apostele, ende in vele steden
 Dede predecken, enter meneger ure,
 Minen name al di werelt dure,
 Dire gelike suldi harentare
- 520 Gesprait werden verre ende nare,

1) hs. *gedogede di*.

- Op ende neder, weder ende vort,
 In menech lant, in menege port."
 Ende hi gebindiëtse doe
 Ende si verloerne daer alsoe,
 525 Datsi daer ne wisten niet
 Waer hi voer, alsi van hen sciet,
 Sonder dat hi maecte sine vart,
 Alsoe hen dochte, te hemele ward.
 Galaät ginc ter tafien te hant,
 530 Daer hi die glavie op vant,
 Ende nam vanden blode daer ter stede
 Ende bestreker daer doe mede
 Des conincs been daer hi was gewont.
 Ende hí genas daer ter stont
 535 Ende lovede doe onsen here
 Vrindelike ende oec sere,
 Dat hi hadde sine gesonde.
 Ende hi levede daerna lange stonde.
 Maar dat ne was ter werelt niet,
 540 Want hi altehant die werelt liet
 Ende ginc in witten religione
 Ende ward van soe heiligen done,
 Dat God dor hem menege miracle dede,
 Dies ic swige hier ter stede.
 545 Maer ic sal u hier vord tellen
 Wat doen selen dese gesellen.

*Hoe tgrael gewonnen was, ende hoe Perchevaels
 suster begraven was.*

- Dus seget der aventuren cracht,
 Dat recht omtrent middernacht,
 Daer si lagen in haer gebede,
 550 Ene stemme horden spreken gerede:
 „Mine lieve vrient, al nu
 Gaet van hier, dat hetic u.
 Daer u geleiden wilt daventure
 Derward gereit u nu ter ure."
 555 Alsi die stemme hadden gehort,
 Si antwerden alle dese wort

- „Vader van hemelrike, here,
 Gelovet moetstu sijn embermere,
 Bedi dattu gewerdeges dattu
 560 Over dine vriende ons nomes nu.
 Die pine es niet verloren, di wi
 Menichwerf hebben gedaen dor di.”
 Si ruemden dat palays doe
 Ende gingen neder int hof daer toe.
 565 Ende vonden hare wapine daer
 Ende wapenden hem daer naer
 Ende saten op hare parde
 Ende voren harre varde.
 Ende alsi buten den castele quamen,
 570 Vragede elc om sanders namen,
 Soedat si worden geware das,
 Dat vanden drien van Gaule was
 Claudijn, Claudas sone, di een;
 Ende si vonden vanden anderen twee.
 575 Dat si waren van groter machte
 Ridders ende van groten geslachte.
 Tirst datsi daer vernamen,
 Dat si ten scedene daer quamen,
 Si ondercusten hen alle daer
 580 Alse gebrodere; ende daer naer
 Seiden die van Gaule wenende sere
 Tote Galaäte: „Wel live here,
 Wine waren noit so blide
 Als wi waren te dire tide,
 585 Dat wi quamen int geselschap van u.
 Ende het soude ons sere rouwen nu
 Dit sceden van u numere;
 Maer dat alsoe wille onse here.”
 — „Wi moeten ember sceden nu.
 590 Hierombe soe bevelic u
 Den here van hemelrike,
 Ende bidde u oec vrindelike,
 Oft gi comt ins conincs Arturs hof
 Ende u gedinct dan daer of,
 595 Dat gi mi grotet minen vader,
 Lancelote, ende oec mede allegader

- Die gesellen vander tavelronden.”
 Si antwerden hem tien stonden.
 Si souden doen sine bede
 600 Oft si quamen tire stede.
 Si scieden alle also daer,
 Ende elc voer sinen wech daer naer.
 Galaät ende die sine reden doe
 Soe verre aldus, dat si alsoe
 605 Rechte binnen vier dagen quamen
 Ter zee; ende si vernamen
 Dat scep, daer tenen stonden
 Tswaerd metten ringen was vonden.
 Ende si vonden letteren daer
 610 Ane dbort gescreven oppenbaer,
 Dat nieman ware so coene,
 Dat hi hem sette tselken doene,
 Dat hi int scep en sette voet,
 Hine ware vast ende goet
 615 Int gelove, dat hi gewaerlike
 Geloefde an den here van hemelrike.
 Tirst dat si int scep quamen
 Ende si dat bedde vernamen,
 Si worden te hant geware
 620 Der silverinen taflen aldare,
 Daer si waren gesceden of
 In des gemangirs conincs hof.
 Ende si sagen daer op staen
 Dat heilege grael, sonder waen,
 625 Met enen roeden samite verdect,
 Gelijc ere dwalen berect.
 Alsi sagen dat heilege vat,
 Elkerlijc toende anderen dat,
 Ende dancten onsen here das,
 630 Ende seiden dat hem wel comen was,
 Dat si waren int geselschap doe
 Vanden heilegen grale alsoe;
 Ende si bevalen hen onsen here,
 Dat hise vord geleitde mere.
 635 Ende die wint, die stille was ere,
 Ward doe waiende herde sere,

- Ende dede dat scep met selker vard
 Udeward zeilen ter groter zee ward.
 Ende si voren in die zee alsoe
 640 Lange, dat si niet wisten doe
 Waer si voren. Ende Galaät plach
 Te bedene nacht ende dach,
 Als hi ginc slapen telker stont,
 Ende mede alsoe hi opstont
 645 Starkelike ende oetmodelike
 Den groten here van hemelrike,
 Dat hi bi sire genade
 Hem gehingede, als hijs bade,
 Dat hine dade sterven dan.
 650 Hi hielt heme soe lange daer an,
 Dat hi op enen tijt horde
 Van ere stemmen dese worde:
 „Galaät, ne temayert u niet!
 Onse here wille dat gesciet
 655 Dattu heme heves gebeden.
 Te wat tiden ende te wat steden
 Dattus bids, het sal gescien,
 Ende dine ziele sal varen nadien
 Met Gode in hemelrike,
 660 Ende daer bliven ewelike.”
 Die gesellen lagen alsoe
 In die zee daer ember toe,
 Soe dat Perchevaël ende Bohort
 Te Galaäte spraken dese word:
 665 „Dat bedde dat hier leget nu
 Was gemaect, here, dor u,
 Alsoe die letteren doen kinnen,
 Ende gine lageter noit binnen,
 Ende gi sijt sceldech, na onse verstaen,
 670 Daer in te liegene, sonder waen,
 Bedie di brief seit int begin,
 Dat gire sout resten in.”
 Ende Galaät antwerde also houde,
 Dat hire dan in resten soude.
 675 Ende hi ginc opt bedde liegen daer
 Ende sliep te hant daernaer.

- Ende als hi ontwake worden was,
 Sach hi te hant di stede van Serras.
 Ende hi horde ene stemme doe,
 680 Die henlieden dus sprac toe:
 „Ons heren seriante, gaet nu ter tijt
 Uten scep daer gi in sijt,
 Ende nemet onder u drien
 Die selverine tafle, ende na dien
 685 Dragetse onder ulieden vort
 Tote Serras in die port,
 Recht alsi nu es, min no mere,
 Ende en setse niet neder ere
 Vor dat gi ten palaise comen sijt,
 690 Dat men geestelijc heet nu ter tijt,
 Daer God te biscoppe wiëde
 Joseppe ende gebindiëtde,
 Die van Aramathiën genant was.”
 Ende alsi hen pijnden das,
 695 Soe werden si altehant geware,
 Dat tselve scep quam dare,
 Daer si hadden lange te voren
 In geleit, als gi mocht horen,
 Perchevaels suster, die was doet.
 700 Ende doe seiden si al bloet,
 Dat hen die joncfrouwe seide,
 Vordien dat si starf, waerheide.
 Si namen di tafle daer nare
 Onder hen drien, die was wel sware.
 705 Perchevael ende Bohort drogense voren,
 Ende Galaät, als gi moget horen,
 Droechse achter allene, ende vername
 In sinen wech aldaer hi quam
 Enen man, die daer met crocken sat
 710 Ende om aelmoessene daer bat
 Om die minne van onsen here,
 Daer hi af nam sine liefnere.
 Ende Galaät sprac hem dus an:
 „Com, hulp mi dragen, goet man,
 715 Int palais dese tafle nu.”
 Hi seide: „Wat soudic hulpen u?

- In mochte niet gaen in tien jaren
 Sonder ander mans hulpe twaren.”
 Galaät sprac: „Dine roke des niet;
 720 Stant op: du heves geen verdriet.”
 Ende di man stont op tier stont
 Al geganst ende al gesont,
 Als oft hi noit ere
 En hadde gehad gene dere,
 725 Ende droech die tafle ter ere side
 Jegen Galaät te dien tide.
 Ende alsi quamen in die port
 Seidi ten lieden weder ende vort
 Die miracle, die hadde gedaen
 730 Onse here an hem, sonder waen.
 Alsi int palais quamen, si vonden
 Dien setel te dien stonden,
 Die daer hadde gereet onse here
 Te Josephs behoef wilen ere,
 735 Om dat hire in sitten soude.
 Daer quam gelopen also houde
 Die vander port van Serras, bedien
 Dat si dat grote wonder wilden sien
 Vanden mangirden crepelinghe,
 740 Die gesont was worden newinge.
 Alsi hadden gedaen onder hen drien
 Dat hen was bevolen van dien,
 Si kerden ten watere daernaer
 Ende gingen in dat scep daer,
 745 Aldaer si Perchevaels suster in vonden,
 Ende namense metten bedde ter stonden
 Ende drogense int geestelike
 Palais, daer sise rikelike
 Dolven, also betamde conincs kint.
 750 Also die coninc vander port sach tgent,
 Die Hestoran hiet bi namen,
 Dattie drie gesellen daer quamen
 Ende ridders waren, hi quam te hant
 Tot hen liede, ende hi ondervant
 755 Ane hen wanen si waren doe;
 Ende hi vrachde henlieden toe

- Wat si daer brachten in die port
 Optie selverine tafle vort.
 Si seiden doe hem al van dien
 760 Ende vanden anderen, onder hen drien,
 Die waerheit al in scoenre tale;
 Ende oec vanden heiligen grale
 Ende van sine macht mede
 Seiden si hem die waerhede.
 765 Also die coninc Hestoran horde
 Deser driër goder ridders worde,
 Hi hilt over logene altemale
 Dat si hem seiden vanden grale,
 Also di ongetrouwe was ende fel
 770 Ende ne gelovede niet wel.
 Om dat sijn geslechte heiden was,
 En wildi niet geloven das,
 Dat haer seegen was waerhede,
 Ende biltse over verraders mede.
 775 Ende hi ontbeide tot dat si
 Alle drie ontwapent waren, bedi
 Dat hise ontsach; ende deetse vaen
 Also haer wapene af hadden gedaen,
 Ende in ene gevanckesse leegen daer,
 780 Daer si in lagen wel een jaer.
 Maer onse here, die ter menger stede
 Toget sine genadechede
 Ende die der gere, als men seget,
 Te vergetene niet en pleget,
 785 Die hem dinen lude ende stille
 Met goeder herten, met goeder wille,
 Hi sinde sinen vrienden soe
 In die gevanckenesse, daer si lagen doe,
 Dat heilige grael om hen mede
 790 Te vertroestene te dier stede,
 Soe dat si vander gratiën van dien
 Altoes gevoet waren onder hen drien.
-

Walewein.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, Gesch. der Mnl. Dichtk. II,
79—111.
- Dr. J. TE WINKEL, Gesch. der Ned. Letterk. I,
178—181.
- „ De Ontwikkelingsgang der
Ned. Letterk. I, 294—296.
- Dr. G. KALFF, Gesch. der Ned. Letterk. I,
119—121.
- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, Roman van Walewein (2
dln.), Leiden 1846.
- Dr. G. S. OVERDIEP, Fragmenten van den Roman
van Walewein.

WALEWEIN EN YSABELE.

vs. 7835—8428.

Op een hofdag van Arthur te Kaerlioen zweeft eensklaps een prachtig schaakbord door de zaal en verdwijnt weder onmiddellijk. Walewein gaat op 's konings bede uit om het te zoeken en komt na vele avonturen aan het hof van koning Wonder, die hem het wonderlijke schaakspel belooft, zoo hij hem het *zwaard met de vreemde ringen* verschaft, dat door koning Amorijs in een onneembaren burcht wordt bewaard. Na lang dolen komt Walewein op den Ravensteen, waar hij door koning Amorijs vriendelijk wordt onthaald, en van dezen het wonderzwaard ontvangt op voorwaarde dat hij Ysabele, koning Assentijs dochter, voor hem zal winnen. Na vele wonderdadige ontmoetingen geraakt hij eindelijk binnen het kasteel waar Ysabele wordt bewaakt, doch wordt aldaar gevangen genomen en op het zien van de jonkvrouw in liefde voor haar ontstoken. Ook Ysabele ontbrandt in liefde voor hem, en verzoekt haren vader, dat hij den gevangen ridder aan haar mocht afstaan, opdat zij aan hem haar moed zoude kunnen koelen. Zij verwijderd zijne bewakers en hoort eene alleenspraak, waarin hij zijne liefde voor haar in roerende jammerklachten uitstort. Hierop doet zij hem 's nachts heimelijk in haar vertrek brengen.

Aldus in deser selver maniere
 Keerden uten karkere weder sciere
 Die ridders; ende alsi waren buten,
 Dede die joncfrouwe Ysabele sluten
 5 Die camere vaste metter spoet.
 Twe cameriën getrouwe ende goet
 Hadde Ysabele doe met hare,
 Die hare stille ende hopenbare

- Heimelike waren tallen saken.
- 10 Soene wilde ghene droeve herte maken,
 Ende al si dat sake dat sijt weten,
 Hare dinct so hevet al leets vergeten,
 Na dien dat soe haren lieven amijs
 Met hare hevet in hare porprijs.
- 15 Noch ne was joncfrouwe in erderike,
 Die so sere inhertelike
 Enen rudder minde ende so sere
 Als soe Waleweine dede den here.
 Wet wel, dat die scone maget
- 20 Els en gene dinc en jaget
 Dan te drivene hare jolijt
 Metten her Walewein te deser tijt,
 Soe wete hare selven seker daer,
 Dat soe mach wesen sonder vaer.
- 25 Daer der Walewein lach upt pavement
 Liep soe tote hem met genent.
 Ne waer dat hare die scamelhede
 Een wedertrecken gaf tier stede,
 Soe hadde thant den ridder van prise
- 30 Ghehelst, ghecust in meneger wise.
 Dit hevet soe hare ten selven stonden
 Onthouden met pinen; maer onbonden
 Hevet soe saen den edelen man.
 Ende mijn her Walewein, die hem can
- 35 Wel ghelaten, sprac met desen:
 „Ay scone joncfrouwe, hoe saelt wesen,
 Weder salic sterven ofte leven?
 Salic sterven, ic sal u gheven
 Mine ziele, scone joncfrouwe!
- 40 Neemdi mijn lijf, met soeten rouwe
 Willic sterven in uwen scoot.”
 Die joncfrouwe sprac: „Ne ghene doot
 Ne suldi, here, van mi ontfaen.
 Maer mochtic, ic soude ju saen
- 45 Telivereren van algader
 Ute den dangiere mijns vader.
 Na dien dat nu ghescepen staet
 Wetic oec wel sulken raet,

- Dat ic wel cortelike sal
- 50 Ju telivereren van al tal.”
 Die joncfrouwe namene bi der hant
 Ende dedene upstaen thant
 Ende ledene ten selven tiden
 In ene andere camere daer besiden.
- 55 Noit en was in aerderike
 Camere so scone no hare ghelike
 Ghemaect bi meestriën groot:
 So bleete van den goude root
 Ende scemerde harde menichfoude.
- 60 Meneghe scone historie, oude
 Ende nieuwe, stonden daar gepingiert,
 Daer die camere mede was verchiert,
 Van cinopre ende van lasure,
 Van selvre ende van goude pure.
- 65 Die pingeringhe ende dat wonder,
 Dat daer gewrocht was boven ende onder,
 Die ystorie van Troyen ende oec mede
 Twonder dat Alexander dede.
 In can ju ghemaken vroet
- 70 Van al den wondere datter stoet,
 Ende dat men daer al omtrent
 Mochte sien upt pavement.
 Oec stont daer ghemaect ene duwiere
 Subtjllijc in al sulker maniere,
- 75 Dat niemen ne ware so vroet van zinne,
 Dat hi soude worden mogen an inne
 Welker neffens dat soe stoede.
 Te groten rampe ende sere tongoede
 Quaemt den meester diese maecte,
- 80 Want allene up hem becracte
 Tongeval; hort in welker maniere.
 Also oude als hi die duwiere
 Hadde vulbrocht ende twerc volhent,
 Stappans was hem sijn payment
- 85 Ghegeven; ic mach ju segghen hoe:
 Die joncfrouwe dedene doe,
 Ysabele, die goedertiere,
 Stappans werpen in die riviere,

- Daer hi verdranc ende sijns daer nare
 90 Nemmermeer ne wart niemare.
 Dus ne wiste niemen vander dinc
 Dan die joncfrouwe. Ende die ghinc
 Bi den her Walewein neder sitten
 Up ene lijs, die met witten
 95 Sidinen cledren was verdeect.
 Daer hevet soe hem vertrect
 Al hare wesen, al haren raet,
 Ende hoe dat daer binnen staet.
 Soe heeft hem die duwiere ghewijst,
 100 Die mijn here Walewein sere prijst,
 Want soe behagedem harde wale.
 Ysabele, die scone smale,
 Ende Walewein, die riddre vri,
 Waren gherne elc andren bi.
 105 Dat grote solaes, die soete vie,
 Dat grote amoers, die melodie,
 Die si onderlinghe dreven,
 Wert jou van mi niet bescreven,
 Want ic en caent gheseggen niet.
 110 Ende oft si oec speelden iet
 Onder hem tween der minnen spel,
 Dan canic ju gheseggen niet wel.
 Heimelike al sonder rouwe
 Es Walewein ende die joncfrouwe.
 115 Si hebben haren wille algader.
 Ysabele hevet haren vader
 Vergheten ende sinen rouwe groot.
 So hadde liever ware hi doot,
 Dan soe den riddre stout, vermeten,
 120 Waleweine, soude vergheten.
 Hare valer, die coninc Assentijn,
 Hi waent wel weten die waerheit fijn,
 Dat Walewein hevet die pine groot
 Starcke vangnisse toter doot.
 125 Lettel achte hi dat hi so wale
 Met siere dochter, der scoenre smale,
 Es te gemake met soeten spele.
 Hi ghelosede dicken ende vele

Hoe dane doot hine dade bederven
 130 Ende met diversen tormenten sterven.

Der Walewein, also ict eerst seide,
 Ende Ysenbele hadden beide
 Amors, jolijt ende grote jonste.
 Daer ne was haer negheen die conste
 135 Van andren werden sat of moede.

Thaer selfs behouf heeft soe ene roede,
 Ysabele, gepluct; ic wane
 Soe wertre harde qualike ane,
 En doe gheluc ende groot gheval,
 140 Bi redenen die ic ju segghen sal.
 Daer was een ridder int hof, die sere
 Pogede om der joncfrouwen onnere.
 Hi hadde bi nachte ende bi daghe
 Verradelike gheleit laghe

145 Ende ghewacht bi suptilen treken
 Al hare segghen, al hare spreken,
 Dat amors ende die feeste,
 Die so dreef met bliden geeste
 Jeghen den ridder goet van prise.

150 Walewein, die in alre wise
 Die joncfrouwe minde met herten groot,
 Hem dinct si sijn uut alre noot.
 Si hadden hare hemelijchede
 Ende hare grote riveel mede,

155 Daer toe spel ende soete jolijt.
 Dies hadde die ander groten nijt.
 Hi was wreet, fel ende stuer.
 Met subtilheit haddi in den muer
 Ghemaect een gat, daer hi sach

160 Die feeste, die te drivene plach
 Mijn here Walewein, die fiere,
 Jeghen die maget goedertiere.
 Hi sachse te meneger stont,
 Die joncfrouwe, cussen an haren mont

165 Ende helsen na der minnen spele.
 Dit was so dicken ende so vele,
 Dat die felle riddre wreet
 Toten coninc liep ghereet,

- Daer hine in ene camere vant
 170 Allene. Hi enielde altehant
 Ende seide: „Lieve coninc, here,
 Mijn herte weent van groten sere.
 Ghi sijt verraden jammerlike
 Ende ghi sult derven cortelike
 175 Juwer werelt ere ende juwer crone.
 Jouwe Ysabele, die scone,
 Heeft ju bi subtylen engiene
 Verraden. Ju staet te ghesciene
 Groten ramp ende swaer verlies.”
 180 Die coninc sprac: „Berecht mi dies;
 Daer of soudic weten gerne.
 Bestaet mi mijn dochter tonterne,
 So waert jeghen nature sere,
 Dade mi een ander goet ende ere.
 185 Maer hoe mochtic gheloven dat?”
 Die ridder sprac: „Here, up een rat
 Doet mi legghen, eest niet waer.
 Nu comt selve tote daer:
 Ic sal ju leden te sulker stede,
 190 Daer ghi selve die waerhede
 Properlike sult bescouwen.”
 Die coninc die antworde: „Met trouwen,
 Daer moeti mi leden saen”.
 Dander sprac: „Here, weten gaen!
 195 Ic salre ju leden, wanic wale.”
 Si ghingen te gader na der tale
 Die coninc ende die ruddere wreet.
 Sinen heere leedde hi ghereet
 Toter camere daer die ghelieve
 200 In waren, dat ten groten grieve
 Hem beden sal comen in corter ure,
 Sine hebben meer dan aventure.
 Die rudder leetde den coninc mettien
 Bet vort, daer hi mochte dorsien
 205 Die masiere, ende hevet te hant
 Versien den rudder achemant,
 Waleweine, sittende met rivele
 Bi siere dochter der damosele,

- Ende sachse sitten allene twee
 210 Tere scoenre tafle ende nemmee.
 In harde menegerande wise
 Hadsi plaintheit ¹⁾ van goeder spise
 Ende van wine drierande ofte viere,
 Elken ooc na sine maniere.
- 215 Vore die goedertiere so sneet
 Walewein die morssele ghereet.
 Eer die maeltijt was vuldaen,
 Ic segghe ju, sonder minen waen,
 Dat siere manlije andren binnen
- 220 Bi den rade van der minnen
 Custen ende helseden hondert waerf.
 Dat van rouwen doe niet en staerf
 Die coninc, hare vader doe hi dit sach.
 Stillekine seit hi „O wach,
- 225 Wien sal men betrouwen oft gheloven
 Na dat mi nu wille roven
 Mijns selfs kint mine werelt ere!
 Soe salre omme sterven met groten sere.”
 Als een die al es verwoet
- 230 Ghinc hi danen met groter spoet.
 Die riddre volghede hem ter vaert.
 Die coninc ghinc ter zale waert.
 Ridders, serjante, al datter was
 Verstormdi, sijd seker das,
- 235 Ende deetse doen in hare arnash.
 Menegen ridder stout ende rasch
 Was daer gewapent wel.
 Assentijn, die coninc fel,
 Ledetse met hem alle gader
- 240 Daer der aventuren vader
 In die camere was sonder rouwe
 Met Ysenbelen, der joncvrouwen.
 Als alle sine liede waren daer,
 Doe sprac die coninc overwaer
- 245 Ende telde hem die baeldadichede,
 Die Ysenbele sijn dochter dede,
 Ende dat soene met valscer hone
 Ontherven wilde van siere crone

1) *hs. plaintheit*

- Ende algader sijn volc verderven
 250 Ende verradelike doen sterven.
 Hi vertelde hem dat soe drouch
 Des ridders minne, die hem verslouch
 So menegen crachtegen baroen.
 Sine liede waren om dit doen
 255 Harde gram ter selver ure
 Ende die coninc die hiet die mure
 Ontwee steken metter vaert.
 Doene was daer langere niet gespaert,
 Ende sine daden gheen ander warc.
 260 Met hantbomen, groot ende starc,
 Begonsten si hurten ende steken.
 Wel dochte Ysabelen breken
 Hare herte ende scoren mids ontwe.
 Van groten vare hadse so wee.
 265 Doe sprac soe te haren lieve:
 „Wel soete minne, te groten grieve
 Sal onser tweer minne enden.
 Mijn vader comt ende wille ons scenden.
 Wi sijn bespriet ende gewacht:
 270 Vullike toe, metter jacht
 Vliet in die duwiere met haesten groot,
 Of ghi sijt nu sekerlike doot!
 Ende ic sal hier buten bliven.
 Eer mi mijn vader sal ontliven.
 275 Al waert dat ghi ju sette⁺ ter were,
 En mochte ju helpen mijn no mere.”
 — „Lief,” sprac mijn her Walewein,
 „So waric dan een groot vilein,
 Soudic mi selven daer toe gheven
 280 Te vliene, daer ghi verlort ju leven.
 Het ware mijn lachter alte groot.
 Eer salic bi ju bliven doot.
 Helpt mi wapenen, scone joncfrouwe,
 God sal ons helpen uut desen rouwe
 285 Ende heden sijn onse toeverlaet.
 Ic hope emmer, hoe soet gaet,
 In sal niet sterven sonder were.”
 Minen here Walewein den here

- Halp die joncfrouwe dan
 290 Dapperlike so soe best can.
 Der Walewein vor alle dinghen
 Claechde sijn swert metten twee ringen,
 Dat hijt daer niet en hevet.
 Hi bidt der maget dat soe begevet
 295 Hare wenen ende hare carmen.
 Mettien bevinc hise in sinen armen.
 Inhertelike, doe ic ju cont,
 Custe hise an haren roden mont.
 Hi seide: „Lief, set juwen troest
 300 An onsen Here, ende gheloeft
 Dat al ten besten comen sal.”
 Mettien maecten so groot ghescal
 Des coninx liede jeghen die duere,
 Dat sise met crachte in corter ure
 305 Daden spliten ende frotsieren.
 Si riepen inwart ende crayeren:
 „Waer sidi, ribaud, pautenier?
 Ghi hebt volgaen, ghi blives hier!”
 Doe staecsi seere dan te voren.
 310 Walewein en liet hem niet verdoren:
 Vore die duere ghinc hi staen
 Metten bloten swerde ende sal ontfaen
 Die gaste, diere willen liden.
 Daer hebben si ten selven tiden
 315 Die duere gesteken in clenen sticken.
 Walewein en can niet ghemicken
 Hoe hi sijn lijf sal ondraghen.
 Met harde vruchteliken slaghen
 Onthaelde hi die vorderste daer,
 320 Die liden waenden sonder vaer.
 Drie ridders starc ende fier
 Heeft hi doot gheslegghen hier.
 Elken met enen slaghe groot.
 Duere die bitterheit van der doot
 325 Crescen si, daer si gaven den gheest.
 Al sulc ghescal, al sulc tempeest,
 Als mijn her Walewein daer maecte
 Ne horde nieman: dien hi gheraecte

- Die moeste die bitter doot smaken.
- 330 Men horder menich spere craken
Up Waleweine, den rudder fine.
Die coninc selve, Assentine,
Riep up sijn volc: „Wat doedi, dieve!
Noit en dadi mi noch lieve.
- 335 Laetti ju enen rudder verwinnen?
Ghi moetes andersens beghinnen
Suldi vaen, versagede ketive!
Jouwe blode herte, flau als wive,
Ne laet ju ghene prouaetse toghen.
- 340 Ghine cont die slaghe niet ghedogen.”
Die coninc was fier ende sere fel,
Ghewapent utermaten wel.
Ten here Waleweine waert
Maecti hem, ende hevet sijn swaert
- 345 Ghetrect, dat scaerp was ende breed.
Hi haeste hem ende slouch ghereet
Up Walewein met beden handen.
Wel waendine al toten tanden
Hebben gheslegghen; hi miste dies.
- 350 Der Walewein, die en gheen verlies
Nontsach, no ghene aventure,
Slouch daer weder ter selver ure
Up den coninc Assentine.
Die diere stene, die fine
- 355 Uten helme sprongen ghemene.
Ende van der druust mochte up sine bene
Die coninc langer niet ghestaen,
Dat hi viel ter aerde saen,
Verdovet van den slaghe so sere,
- 360 Dat hi was al uten kere.
Hine horde no en sprac oec niet,
No en wiste wat hem was ghesbiet.
Als dit sine liede versagen,
Begonsten sine sere claghen.
- 365 Si seiden: „Dits jammerlike dinc,
Es aldus doot die coninc”.
Daer scoter harde vele doe toe,
Die den coninc droeghen doe

- Uter porssen achterwaert.
- 370 Si waren om sijn lijf vervaert.
 Si daden hem of den helm sniemen.
 Het soude ju ghesegghen niemen
 Hoe dat si alle ende even gedichte
 Weenden ende worpen hem int ansichte
- 375 Water; ende cort na dien
 Begonste die coninc up hem sien.
 Hi seide: „Ghi heren, sijt onversaert:
 In hebbe gheen aerch. Haelt mijn swaert,
 Van nieuwes willic up hem striden.
- 380 Gawi toe van allen siden!
 Hine sal niet langhe mogen geduren,
 Ende hi sal in den sconfelturen
 Doot bliven ofte mat.
 Niemen wese traghe no lat!”
- 385 Met desen so es upgheheven
 Die coninc, ende hem es ghegheven
 Sijn swaert, dat was van groter waerde.
 Wel grammelike hi ghebaerde
 Ende trac met ghewilleger hant
- 390 Vor Waleweine, den wigant,
 Wel met twee hondert ridders van prise.
 Dese ghingen in alre wise
 Up den here Waleweine houwen.
 Dar mochtmen felle bataelge scouwen
- 395 Ende Walewein, den degghen goet,
 Onstaen menich starc ghemoet,
 Meneghen slach, meneghen steke.
 Noit vacht man so degghenleke.
 Die vaste scilde, die helme starc
- 400 Dede hi spersen in dat parc
 Ende dorslouchse in dien stonden.
 Tbloet liep uten verscen wonden
 Ende goyde recht als ene beke.
 Daer riep menich jammerleke:
- 405 „Dese, die ons hier dus scent,
 Es van den duvel hier ghesent,
 Anders so en ghedade hi niet
 Die grote mort, die hier ghesciet.

- Hets Belsebucs cnape of sijn gheselle,
 410 Ende hi es comen uter helle,
 Om dat hi ons allen wille verderven.
 Haddi mogen versterven,
 Hi ware overlanc verslegghen ”
 Die coninc Assentijn, die deghen,
 415 Wart gram om deser tale sere
 Ende seide: „Ketive, grote onnere
 Moeti hebben! Ghi sijd versaget.
 Haddi ju stoutelike ghewaget,
 Wi hadden den rudder over lanc
 420 Doot oft ghevaen an sinen danc.
 Hi es mensche alse wel als ghi.
 Ic mach wel tote jou segghen: spi!
 Dat ic ju goet ende heerscapie
 Gheve, ghi sijd so blode partie.”
 425 Mettien worden die baroene
 Sere bescaemt van desen doene,
 Ende algader dat conroet
 B-gonsten met bitterheden groot
 Alle up Waleweine, den here,
 430 Steken ende slaen, al even sere;
 Ende harden dit so langen stont,
 Dat si den ridder namecont
 Met crachte velleden ter erden,
 Ende roeflene van sinen swerde,
 435 Ende bondene ende mesvoersdene sere;
 Ende brochten uut haren here,
 Diene wredelike ontfinc,
 Ende die stappans siere dochter vinc.
 Hadsoe ghewilt, die goedertiere,
 440 So ware wel ontvloen in die duwiere.
 Maer sidermeer datsoe sach
 Den gonen, daer hare troest an lach,
 Onder sine viande ghevaen,
 Wilde soe die doot mede ontfacen,
 445 Ende niet langher leven meer.
 Al sulc jammer, al sulc seer,
 Ne was noit ghehort in ghere stede.
 In den karker dat mense dede,

- Die onreine was ende cout.
- 450 Ende Waleweine, den ridder stout.
Dedemen in enen andren besiden.
Ic wane noit te ghenen tiden
So felle vangenesse was ghevisiert.
Onsochte was hi daer in ghepiert
- 455 Ende in boyen so sere beslegen,
Het hadde een ors kume ghedregen.
Ontfarmelike met groten rouwe
Clagedi sijn lief, die joncfrouwe,
Ende seide: „Lace! wel soete vriendinne,
- 460 Soete lief, en was noit minne
In aerderike so sere verraden
Also die onse! Ay God, ghenaden!
Dat men uwen sconen, soeten lechame,
Die so scone es ende so bequame,
- 465 Sal jugieren ende verderven!
Ic wilde dat ic moeste sterven
Over ju drie dode allene
Ende men ju uten karkerstene
Dade ende scolde u quite vort an.
- 470 Wie was die dief, die valsce man,
Die ons versceden liggen dede?
Waerdi met mi te deser stede,
Wi souden bede in dit mesval
Te bet verdraghen onse ongeval.”
- 475 Al hadde der Walewein groten rouwe,
Vele meeren hadde die joncfrouwe.
Soe wranc hare hande ende sleet haer haer.
Menichfout beweende soe daer
Den hovescen mijn her Waleweine.
- 480 Het was daer vul ende sere onreine
Daer soe sat, dat edel wijf
Sere mesmaecte soe hare lijf.
Assentijn, die felle coninc wrede,
Hadse ghedreecht dat hise bede
- 485 Ontliven soude met groten tormente.
Hine liet niet om al sine rente.
Elc clagede sere van hem beden,
Dat si also waren versceden,

- Ende dat si mallinc andren niet
 490 Vertroesten moeste in dat verdriet;
 Elc clagede andren meer dan hem selven.
 Dene miet dat mense sal delven
 Levende oft bernen in een vier.
 Dander miet: „Nu werd ic hier
 495 Verhangen of up een rat gheleit.”
 Met dusghedaenre sericheit
 Daden si claghe, eert hem ontfaecht,
 Al tote over die middernacht.
 Nu latic hier of die tale.
- 500 Ic salre weder toe keren wale.
 Ghi hebt wel ghehort hier voren
 Hoe Walewein die ridder uutvercoren
 Jeghen den roden ridder vacht,
 Die der joncfrouwen dede cracht,
 505 Hoe hise slouch met hertenen riemen.
 No verre no na was daer niemen,
 Die hare mochte helpen uten rouwe
 Dan Walewein, die oit ghetrouwe
 Troestre was in allen sere
- 510 Allen joncfrouwen. Met scilde ende met spere
 Volgede hi over ene riviere
 Den wreden roden ridder sciene.
 Hoe hine achterhaelde ende bat dies,
 Dat hi niet en ware so ries
- 515 Dat hise sloughe vor sine oeghen,
 Want hine mochts niet ghedoghen.
 Die rode was van groten dangiere,
 Ende slouch die maget goedertiere
 Vele te meer oec al in een.
- 520 Doe worden si vechtende onder hem tween,
 So dat mijn her Walewein
 Doot slouch den fellen vilein.
 Maer hi biechtene oec eer
 Ende muenechdene daerna, dats meer,
 525 Metter aerde; ende daer naer
 Nam hi den doden ende voer van daer,
 Want hi belovet den doden man.
 Oec groefhine up een kerchhof dan.

- Om dese doget, die Walewein dede,
 530 Quam hem grote vrome mede,
 So ic ju sal maken vroet.
 Des doden gheest quam metter spoet
 Tote Walewein in den karker onrene,
 Daer hine vant in groten wene.
- 535 Hi sprac tote hem: „Ridder, ne sijt
 Niet vervaert te deser tijt.
 Ic sal ju verlossen wel:
 Ic bem die rode ridder fel,
 Die ghi verslouget om die ontrouwe,
- 540 Die ic dede der joncvrouwe.
 Omme dat ghi mi daedt ter aerde
 Ende mi moneget, also ic begaerde,
 So salic jou verlossen van hier.”
 Waleweine, den ridder fier,
- 545 Wonderde sere van desen saken.
 Hi seide: „Mijn God heeft wel gewaken!
 Ghi moet vaten in Abrahams scoot,
 Dat ghi mijns ghedocht teser noot
 Ende in deser sware groter pine.”
- 550 Mettien braken sine vingerline
 Der Walewein wart verloest thant.
 Die dode nam Walewein bi der hant
 Ende ledene uten karkerstene
 Tote Ysabelen, der joncfrouwen rene,
- 555 In den karker, daer sise vonden
 Clagende sere in dien stonden.
 Die dode verlostte die goedertiere.
 Hare vingherline braken sciere.
 Ende Walewein sprac jeghen hare:
- 560 „Scone lief, sijt niet in vare,
 Onse vernoy ende onse mesval
 Sul ten besten comen al.
 Wi sijn verloest, wi moghen gaen.
 Wine bliven hier nemmee ghevaen.”
- 565 Die dode leetde die joncvrouwe
 Ende Walewein uut al sonder rouwe.
 Darne was in ghene stede
 Slot so vast, het en ondede

- So waer so die dode quam.
 570 Doe leide hi Walewein daer hi nam
 Sine wapine, die hi daer brochte,
 Want hi els ne ghene rochte
 Sonder die sine: si waren so goet.
 Doe leetdi Walewein metter spoet
 575 Int stal ende dede hem nemen thant .
 Tbeste ors, dat hi daer vant.
 Waleweine leide hi voren doe,
 Tote ter uterster porte toe
 Quamen; ende doe sise leden,
 580 Hevet Walewein dat ors bescreden
 Ende sette vor hem int gherede
 Die joncfrouwe. Dus reden si bede.
 Si reden vaste ende sloegen met sporen.
 Die dode die was emmer voren.
 585 Ende alsi quamen ter duwiere,
 Die ghinc onder die riviere,
 Moesti sceden van den paerde,
 Ende liet lopen siere vaerde;
 Want darne mochte gheen ors liden.
 590 Die dode ghinc ten selven tiden
 Voren in die haghedochte.
 Walewein volgede als hi eerst mochte
 Ende leetde vor hem bi der hant
 Sijn lief, die joncfrouwe achemant.

FERGUUT.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk.* II,
 151—184.
 Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterk.* I, 184—187.
 „ *De Ontwikkelingsgang der Ndl. Letterkunde* I, 300—303.
 Dr. G. KALFF, *Geschiedenis der Ndl. Letterkunde* I,
 bl. 110 vlgg.
 Dr. E. VERWIJS, *Ferguut* (opnieuw bewerkt en uitge-
 geven door Dr. J. Verdam), Leiden 1908.
 Dr. G. S. OVERDIEP, *Ferguut*, Leiden, 1926.

FERGUUT EN GALIENE.

vs. 1141—1549.

Ferguut, een boerenzoon, wordt op het zien van Arthurs prachtige jachtstoet zoo verrukt, dat hij besluit naar 's konings hof te gaan en niet-tegenstaande de tegenkanting zijner ouders zich op reis te begeven. Onder weg overwint hij vier roovers, en komt met de koppen van twee aan zijn zadelknop aan Arthurs hof, waar hij tot ridder wordt geslagen en ondanks Keye's bitteren spot onvervaard op avontuur uitgaat, om den zwarten reus te bevechten en den sluier en den horen te veroveren.

- Ferguut ten coninc orlof nam
 Ende ane alle sine man.
 Te minen her Gawein es hi comen
 Ende heft orlof ane hem genomen.
 5 Mijn her Gawein in goeder trouwen
 Bevalne sere onser Vrouwen.
 Ferguut voer volleke daer of
 Ende ruemde sconinx hof.
 Ferguut reet met groter vaert,
 10 (Van fierheden scheen hi liebaert)
 Al den dach toter vespertijt.
 Sere vernoide hem die tijt.
 Een water dat hi liden soude.
 Doe sach hi neven enen woude
 15 Enen casteel vast ende groet.
 Een groet water daer omme scoet.
 Hi quam gereden aen dien casteel,
 Die scone was: men hieten Ydeel.
 Ene lange brucge hi voer hem vant
 20 Ende enen ridder, die op sine hant
 Hilt enen edelen valke diere,
 Ende meide hem op die riviere.
 Met hem ginc ene joncfrouwe scone:
 Hen was so scone onder den trone.
 25 Volmaect hadse die nature:
 Noit man sach sulke figure.
 Ic wille u seggen die waerheit
 Van der joncfrouwen scoenheit.
 Hen sal u lieden niet vernoien:

- 30 Die niet wille horen, lope met coyen!
 Die joncfrouwe hiet Galiëne.
 Die voere al tlant dore van Aliëne,
 Hine vonde gene so wel gereit.
 In hare was alle hovesscheit:
- 35 Si mochte te rechte sijn keyserinne.
 Het ware wel recht dat haer die minne
 Een deel in dat herte quame
 Ende si te minnen vername.
 Waric Venus, die geeft die minne,
- 40 Ic ware algeel in haren sinne.
 Sine mochte niet sijn bet dan in hare.
 Si heeft grauwe ogen ende clare,
 Brune wintbrauwen, gheoget reine,
 Niet te groet, te maten cleine.
- 45 Tforhoeft upheven ende slecht,
 Haer ansichte lanc ende recht,
 Wit also een snee, te poente roet:
 Een mochter hem in besien ter noet.
 Die lippen roet, den mont nauwe,
- 50 Vele soeter dan enech dauwe.
 Haer tande clene, wit, nagestaen;
 Haer adem roec als galigaen.
 Over die scouderen was si smal
 Ende wel gescepen overal.
- 55 Haer aarme lanc, cleine witte hande:
 Scoenre wijf noit man bekande.
 Hens niemen diese volprisen mochte,
 Want nature al haer gedochte
 Dede ane hare, doe si was geboren,
- 60 Daer si hondert ane verloren.
 Galiene ginc met haren oem.
 Si nam sijns goeden goem.
 Ferguut hi groete seere
 Die joncfrouwe ende dien here,
- 65 Ende bat herberge dien nacht.
 Die goede man was wel bedacht
 Ende seide: „Vrient, willecome motti sijn.
 Ghi selt wel te ghemake sijn.
 Men sal u wel doen u ghevoech,

- 70 U pert sal orscorens hebben gnoech.”
 Ferguut den here wel verstoet.
 Doe beitte hi ende maecte hem te voet.
 Galiëne vollijc gegreep
 Ende hilt heme sinen stegereep.
- 75 Ferguut waest leet in sijn gedochte,
 Want nature noit en wrochte
 Scoenre wijf dan Galiënen.
 Sijn wert wijsdem datti altenen
 Vrouwen ende joncfrouwen ere dade,
- 80 Ende hi volchde sinen rade.
 Die joncfrouwe nam hi bi der hant,
 Ende si heme weder; doe quam een seriant
 Ende dede hem sine wapine uut.
 In een bliaut bleef Ferguut
- 85 Al bloet staende van sindale.
 Hi was gescepen herde wale.
 Die joncfrouwe wel sere besach
 Dien ridder, dien si wale mach.
 Wel bequam hare sijn gelaet.
- 90 Die Minne versiet wel ende verstaet
 Dat tijt ware, datsi in haer quame
 Ende si te minnen vername.
 Si sette een seicht in haren boge
 Ende scoet der joncfrouwen dore doge
- 95 In therte so diep, hen conste verdriven
 Noit meester; het moeste met haer bliven.
 In wil niet dats mi yemen veronste,
 Dat ic seide, dat Minne conste
 Seichte schieten of quarele.
- 100 Al ware een man in enen castele,
 Dorewapent met ysere ofte met stale,
 Si dorescoten met haren strale.
 Die Minne es soe ghetrahiñt,
 Hare seichte sijn soe ghefeniñt,
- 105 Wien si scietet, wijf of man.
 Dat hijs genesen niet en can.
 Dit seicht die scone binnen heft;
 Si salt dragen den dach datsi left.
 Galiëne sere versucht.

- 110 Si decket sere, want si vrucht
 Dats haer oem mach werden in inne,
 Datsi ten ridderwaert draget minne.
 Enen bonten mantel ter vaert
 Brochtmen hem ende dede op sijn paert.
- 115 Men hevet gewreven ende geconreit,
 Die crebbe vol evenen vore hem geleit.
 Dors ginc eten sere ende vast.
 Nu peinsde die waert omme sinen gast,
 Ende Ferguut doet dat hi ghort,
- 120 Want sinen orsse niet en deert.
 In die zale sijn si gegaen.
 Galiëne was ghevaen
 Met minnen, die sere ontsiet
 Haren oem, maer hine merkes niet.
- 125 Enen pellen ginc men daer spreiden,
 Daer si op saten onder hen beden,
 Ferguut ende die joncfrouwe,
 Diene minde met goeder trouwe.
 Sine dorste hem gewagen niet,
- 130 Want si die onnere ontsiet.
 Die riddere hare noit wort en seide:
 Dus satense ende swegen beide,
 Datmen ene grote mile
 Mochte hebben gegaen die wile.
- 135 Si en dorste no hi en conste mede:
 Daer omme die tale bleef tier stede.
 Men hietse dwaen ende gaen eten;
 Si dwoegen ende sijn geseten.
 Men brochte hem spisen gnoech
- 140 Ende van wine haer gevoech.
 Si aten ende men hiet opdoen.
 Doe quam gelopen een garsoen
 Ende dede op dat ammelaken.
 Van wilden dieren ende van draken
- 145 So was die tafle gehouwen.
 Ic wane men in der Dunouwen
 Tafle en vonde so wel gewrocht:
 Diese makede was wel bedocht.
 Men deetse op ende die scragen.

- 150 Die wert ginc Ferguut vragen,
 Wanen hi quame, wat hi sochte.
 Ferguut seit heme, die niet en rochte
 Te liegene, hoe hi te hove quam
 Ende hoe hi sine wapine nam
- 155 Ende hoe hem her Keye liep oppe
 In die zale met sinen scoppe.
 Daerna teldi hem te waren,
 Hoe hi ter roken wilde varen
 Den wimpel halen ende den horen :
- 160 „Comt mi die swarte ridder tevoren,
 Ic segt u wel alsonder faelgie,
 Ic sal hem leveren battaelgie;
 Magicken verwinnen ende matten,
 Ic sal sijn hoeft diere scatten.”
- 165 Die goede man wel verstoet,
 Dat Ferguut hadde stouten moet.
 Het was heme utermaten leet,
 Dat hi die aventure anegeet,
 Ende seide: „Lieve jongelinc,
- 170 Niet lief en hadde u die coninc,
 Die u sende in dese avonture,
 Die menegen man es worden sure.
 Nieman en mach danen comen.
 Die ridder heft menegen tlijf genomen:
- 175 So sal hi u, gi selter sterven.
 Hi sal een hoeft meer moeten kerven.
 Ic rade u wel dat gijs ontbert,
 Ende ghi ter roken niet en vaert.
 Laetse den duvel volen gaen!
- 180 Ghi hebt ene sotheit onderstaen:
 Die swarte ridder es so fel,
 Hi nemt u thoest, dat wetie wel.
 Si hebben hier gesocht den horen,
 Diere haer leven omme verloren.
- 185 Hens ridder in die werelt gheen,
 Die name heeft jegen hem twee sleen.”
 Ferguut verstont wel sinen wert.
 Hi was blide ende onververt
 Ende sprac: „Lieve here, en segt nemmeer,

*in den tekst die
 die name gheen geslechten
 als: de ridder - Vervolg*

- 190 Ic en weter ghenen andren keer:
 Groet wint gesit met clenene regene:
 Die hem vervaert, berghe hem in devene.
 Ic sal der liebardinnen simple
 Den horen nemen ende den wimple.
- 195 Lieve her wert, en raet mi niet,
 Dat ic minen seilt, die gi siet,
 Aldus geel te hove drage:
 Men maecte van mi ene sage;
 Mijn her Key hilt met mi sijn spod.
- 200 Hi hadde rechte, also help mi God!
 Mijn lijf omme den horen verdwijnt.”
 Also die wert hort dat hi hem pijn
 Om niet, dat hi den ridder bat,
 Hi sprac: „Vrient, ic en seit niet op dat,
- 205 Dat u soude wesen quaet.
 Nu doet dat u in therte staet.
 Ghi sijt in avonturen groet:
 God moet u brengen uter noet!”
 Also dus saten ende spraken,
- 210 So ghincmen die bedden maken.
 Een knape quam ende hiet opstaen
 Die heren ende slapen gaen.
 Ferguut stont op, dien sere vaect.
 Vollec hi hem te bedde maect.
- 215 Doe gingensi alle gader slapen.
 Die joncvrouwe lach in vroewaken,
 Die te Ferragute hadde haer gepeins.
 Si keerde hare hier ende gheins,
 Sine wiste wat si seegen mochte;
- 220 Si verscoet dicke ende versochte:
 „O wi Ferguut, wel soete amijs!
 Dat ic nu doge, hoe lettelt wettijs!
 Amijs, wat seggie, sottinne?
 Ic en sagen noit dan heden hier inne.
- 225 Arger ben ic dan een dief,
 Dat ic den genen wille hebben lief,
 Die ic noit en sach meer dan heden,
 Noch en sprac in eneger steden.
 Morgen so sal hi orlof

- 230 Betide nemen ende rumen thof.
 Dan sal hi nemmer van mi weten;
 Saen sal hi mijns vergeten.
 In weet hoes hem gedinken mochte.
 Dade hi altenen in sijn gedochte,
- 235 Daer hi quame, alle joncvrouwen,
 Het ware heme quaet, te minen trouwen.
 Hi vaert tilec wech metten dage.
 Hoe sal hi geweten mine clage,
 Hoe wel dat icken minnen mach:
- 240 Hi sal mi geven den doetslach.
 Wisti dat ic in selken vare
 In allen stonden dore hem ware;
 Hine dade nemmer die dorperheide,
 Dat hi mi sine minne ontseide.
- 245 Seggiet hem niet, hine weet nommer:
 Wi! seggiet hem, ic segge mi commer.
 Waer soudic nemen die gedachte?
 Ic soude onneren mijn geslachte.
 Ic lage mi liever in die doetskiste
- 250 Dan hijt van minen monde wiste.
 Wat doe ic dan? Ic sal wech vlien;
 Om enen andren salic spien;
 In willen sien in al mijn leven.
 Mijn vader wille mi ommer geven
- 255 Enen hogen prinche, enen coninc,
 Vele scoenre dan desen jongelinc.
 Ay, scoenren, wat hebbic geseit?
 So sconen ware mi onghereit,
 Want nieuwer sijn ghenoot es.
- 260 Wiste hi doch hoet met mi es,
 Ende icken lachterde so sere,
 Hine minde mi nemmermere;
 Want hine mint mi groet no clene.
 Gisteren so sat hi bi mi allene:
- 265 Hine sprac te mi waert noit en twint.
 Dat haddi, haddi mi ghemint.
 Ic wane hijs niet togen en can.
 Wat soudic minnen selken man?
 Morgen vroe, alst sal graken,

- 270 Sal hi hem betide wech maken.
 Hier en blijft niet; sine scoenheit
 Soe sal mi sijn onghereit.
 Sine scoenheit, wat bestaetsi mi?
 Waer omme spreke ic, ende twi
- 275 Sal icse heme nemen ende sine cracht?
 Neen ic, bi der goeder nacht,
 Mi ware leet sine mesquame:
 Ic gave heme eer dan ic hem name.”
 Dus leit die joncfrouwe in pinen.
- 280 Si versucht sere ende waent verdwinen.
 Die minne dat spel haer leert.
 Menechfout si hare opt bedde keert.
 Dus gelt die Minne achter lande
 Den ridderen haer saut menegerande.
- 285 Der joncfrouwen heft sijs oec gegeven,
 Sine werdes quite in al haer leven.
 Het was hare utermaten leet,
 Datter Ferguut niet af en weet.
 Si hadde sochter die pine gehouden,
- 290 Hadde die ridder geweest vergouden:
 Bedi hadsijs te meerren pant.
 In haren rade datsi vant,
 Datsi van den bedde wille opstaen
 Ende tote Fergute gaen,
- 295 Die tote hare een twint
 En peinst, no weet dat sine mint.
 Si stac ane haer hemde sidijn
 Ende ene pelse hermerijn.
 Stillekine es si gegaen
- 300 Toter cameren ende heftse ondaen.
 Al met ghemake ginc si vort:
 Haer ware leet, haddement gehort.
 Toten bedde datsi quam;
 Ferguut si slapende vernam.
- 305 Si stont al pensende een lanc stic:
 „Wacharme!” seitsi, „wat salic
 Ten ridder seggen, also hi ontwaect?”
 Welnaer hadsi haer weder gemaect
 Ten bedde, daer si lach te voren,

- 310 Maer die Minne riet hare in doren,
 Dat sine wecte liselike,
 Den ridder, ende seide hem hastelike
 Algader hoet met haer stoet ende ware.
 Galiëne was in vare,
- 315 Dat sijt den ridder soude gewagen.
 Die minne gincse weder jagen,
 Ende riet hare datsi haren moet
 Den ridder ondeckte ende hoet haer stoet.
 Hen es dorper negeen, so fine
- 320 Hem en soude ontfarmen haer pine,
 Die si dogede, die joncfrouwe.
 Si wranc haer hande met groten rōuwe
 Ende si versuchte ende weende sere,
 Want het dochte hare grote onnere.
- 325 Op sine herte tintelde hare hant.
 Ferguut ontwakede altehant
 Ende vant knielen Galiënen
 Vor hem ende sere wenen.
 Ferguut gegreepse herde saen
- 330 Ende seide: „Joncfrouwe, gi sijt gevaen!
 Segt mi, wat soekedi hier nu?”
 Galiëne sprac: „Ic come hier tu,
 Lief, u minne heft mi ghevaen;
 Ghine troest mi, si sal mi verslaen.
- 335 U minne doet mi groten toren.
 Al mine herte hebbic verloren,
 Die hier tote u quam gevaren.
 Waer es soe, lief? wijstse mi, caren.
 Geeft mi mijn herte, soe doedi wel.”
- 340 Ferguut sprac: „Houdi u spel,
 Joncfrouwe? in sach u herte nie.
 Sine quam hier niet; in segt, bedie
 Haddicse, ic en gavesse u niet:
 Ic en sachse nie, joncfrouwe, vliet!”
- 345 — „Ay! her ridder, en secges nemmeer.
 Ghi hebt mijn herte, gi doet mi seer.
 Ghi hebter qualijc omme gesien,
 Dat gi mi wech hetet vlien:
 Si es tuwen dienste lude ende stille.

- 350 Ghi moget met mi doen uwen wille.
 Ic en werde nemmer blide
 Sonder u in enegen tide.
 Om u ben ic in groter noet:
 Ghi hebt mijn leven ende mijn doet.”
- 355 Al lachende so sprac Ferguut:
 „Joncfrouwe, omme ander dinc ben ic uut
 Dan omme dusdane saken comen.
 Ene battaelgie hebbic genomen,
 Die ic emmer voldoen moet.
- 360 Joncfrouwe, gevalse mi goet,
 Tote u salic weder keren.
 Dan suldi mi te minnen leren.
 Mine minne sal u sijn gereet
 Ende al dat ic mach doen, Godweet!
- 365 Maer ic bidde dat gi mi verste gefte,
 Tes mi die ridder gesproken heft,
 Dien men heet vander roken swert,
 Hoe sere dat mi te pinen wert;
 Want in weet ghene keyserinne,
- 370 Dier ic orlovede mine minne,
 Vore dat ic hebbe verwonnen
 Den ridder, wils mi God onnen.”
 Alsoe dit die joncfrouwe versiet,
 Hastelike si danen sciet.
- 375 Op hare bedde es si gegaen.
Si was met groten sere bevaen;
 Si scaemde hare utermaten sere,
 Dat si op minne ten jonchere
 Ginc, diese haer ontseit heft.
- 380 Hare rouwet sere datsi left.
 Si hilt hare selven over quaet,
 Datsi noit dede die overdaet.
 Ene wile seitsoe, si soude haer herten:
 Soe soude si comen uter smerten,
- 385 Ene ander waerf in haren sinne
 Seitsoe, dat haer noit wijf om minne
 In haer geslachte tleven nam:
 Sine souts niet doen, al was si gram.
 Doe seitsoe: „Morgen vroe alst daget,

- 27/1/19

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk.* II,
380—398.
„ „ *Gesch. der Ned. Letterk.* II,
69—76.
Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterk.* I,
106—110.
„ „ *De Ontwikkelingsgang der Ndl.*
Letterkunde I, 203—208.
Dr. G. KALFF, *Geschiedenis der Ndl. Letterkunde I*,
bl. 235—236.

Dr. J. PRINSEN, Handboek tot de Ndl. Letterkundige
Gesch. bl. 39.

Dr. J. VERDAM, Episodes uit Maerlant's Historie van
Troyen, Groningen, J. B. Wolters, 1873.

Dr. M. DE VRIES, Taal- en Letterbode III, 155—164.

HECTORS GRAMSCHAP.

vs. 5629—6014.

- Och! wat seer ende wat rouwen
Sal men hierna moghen scouwen,
Ende hoe swaer een ongheval!
In weet, hoe ict ghesegghen sal.
- 5 My wondert dat die van der stat
Niet alle daerom en blyven mat,
Om alsoe scadelicken sake.
Droeve sere ende tonghemake
Waren sy tallen tyden voert.
- 10 Noyt en was daerna in die port
Blyscap, want wies mochtet wesen?
Nu hoert hoet quam te desen
Ende hoe die wych daerna verghinc.
Nemmermeer en hoerdy dinc
- 15 Soe droeflec onder een ende ander.
Dat voersproken heeft Cassander,
Moet ghescien in cortter tyt.
Men hielt den vrede sonder nyt.
De dertich daghe leden; bynnen desen
- 20 Die ridders die syn alle ghenesen.
Menech man hevet grote joye,
Dat hy ten vreselicken tornoye
Des anders daghes wesen sal,
Daer ghesciede dat ongheval.
- 25 Ter quader tyt was hy bestaen
Ende gheëndt ende oec voldael.
Andromaca hiet her Hectors wyt,
Die scoenste een, die hadde lyf,
Soe edel was sy ende welgheboren,
- 30 Van hovescheiden veel te voren,

- Haren man ghetrouwe, ende dat was recht.
 Sy hadde vore tgrote ghevecht
 Twee scoen kyndre by her Hectore:
 Landoniaca ic deen noemen hore,
 35 Te dien tyde waest out vyf jaer.
 Darys segt averwaer,
 Dat edelyc was ghemaect,
 Blont ende wit ende welgheraect,
 Ende van andren kyndren bloeme.
 40 Nu hoert hoe ic dat ander noeme,
 Alsoe ict in boecken vant:
 Astionaca waest becant,
 Het en was maer twee jaer out.
 Doen hem die wyle wert onhout.
 45 Hoert wat daer doen was gewracht, ¹⁾
 Recht op den selven nacht,
 Doen die vrede inde nam.
 Dleet dat der vrouwen te voren quam,
 Mochte haer des synnes doen verwerren.
 50 Die Gode toendent haer van verren,
 Beide by tekene ende by droeme;
 Dies nam sy herde goede goeme
 Om hare scade, om haren rouwe.
 Des nachts ghedoechde die vrouwe
 55 Pyne, jammer ende verdriet.
 Want dies en twyfelde haer niet:
 Vaert her Hector uyt ter battaillien,
 Hy blyft doot al sonder failien,
 Ende hy die plaetse niet en rumet,
 60 Eer hy doot van den orsse tumet.
 Andromaca was seker das,
 Want hare te voren comen was;
 Dies was sy uyttermaten seer
 Bedroevet int hert ²⁾ om haren heer.
 65 Ende dat en dochte my gheen wonder;
 Want sy seit hem al besonder:
 „Here, sprac sy, „hoert herwaert:
 Van ere dinc ben ic vervaert
 Soe sere, daer ic ligghe by u.
 70 Dat my te moede es al nu,

1) in den 2den druk stond: *toe was bracht.* 2) *verdroevet int herte.*

- Alsof myn lyf soude vergaen.
 De hoechste Gode deden my verstaen,
 Dinc, daer ic om ben onblyde,
 Dats dat ghy niet en vaert ten stryde.
- 75 Syt seker dies ende onghehoent, ¹⁾
 Die Gode hebbent mi vertoent:
 Eest dat ghi heden comt dare,
 Men bringt u doot op ene bare.
 Der Gode raet en wille dat niet,
- 80 Dat die dinc aldus gheschiet,
 Ende ghi aldus verliest u leven.
 Selc teken hebben si mi ghegheven,
 Eest dat ghi ute ten wighe rydt,
 Dat ghi blivet doot in den stryt.
- 85 Na dien dat ic u segghe hier of,
 En vaert niet sonder minen orlof,
 Ende laet u hieraf bevroeden:
 Voer alle dinc seldi u hoeden
 Te doene, gheloefdi mi,
- 90 Dat jeghen der Gode wille si.”
 Her Hector wert erre op hare,
 Want hare woerdts heeft hi onmare,
 Ende dat si bringhet voert.
 Heetelike hi haer antwoert:
- 95 „Numeer soe wet ic oec dat
 Ende ghevroet soe lanc soe bat,
 Dat gi clene no groet en vroet.
 Grote stoutheit eest dat ghi doet
 Mi te radene dese sake.
- 100 Waerdi van droeme tonghemake,
 Tellet mi al sonderlinghe:
 Droeme dat syn bedroghen dinghe,
 Daer en houdic mi niet an.
 Alsoe langhe als ic mach ende can
- 105 Willic mi tallen tiden weren
 Jeghen die ghene, die mi willen deren,
 Ende doot hebben myn gheslachte,
 Daer toe belegghen my met crachte.
 Waert dat alsoe gheschiede,
- 110 Dat quame onder die felle liede,

1) *hs. ongheoent.*

- Ocht onder die heren van der stede,
 Dier ons wel hondert dusent syn mede,
 Dat ic ware aldus versaeght
 Omme enen droem, vrouwe, dien ghi saeght,
 115 Beter warie doot te waren
 Dan ic niet uyt en dorste varen.
 Nemmermeer en moghet God ghehingen,
 Dat ic vervaert sy van dien dinghen.
 En sprekes my niet, dats dat ic mene,
 120 In doets doer u groet no elene.”
 Andromaca weende ende versuchte
 Om die sake, die sy vruchte.
 Dat rode blie, dat haer stont wale,
 Wert swert, bleec ende vale;
 125 Welna wert sy uytten sinne.
 Den coninc maecten sy des in inne, ¹⁾
 Dat hy der Hector bynnen houde,
 Ocht hy hem levende hebben woude,
 Ende hy boven alle dinc neme ware,
 130 Dat hy ten stryde niet en vare.
 Priam was hovesch ende goedertieren;
 Hieraf wert hy in vare sciere,
 Hy troeste hem niemens dan Hectors:
 Dats altemale syn surcoers.
 135 Blyvet hy, dat weet hy te voren,
 Sy nemens scade ende toren;
 Dus en der hy hem niet ontbieden
 Te varen uyt met andren lieden.
 Hy kynt de vrouwe van sulcken rade,
 140 Dat men best haren wille dade,
 Want syt hem brachte doer doghet ane.
 Parys nam syne compane,
 Ende Troylus ende Eneas,
 Coninc Mennoen ende Pollidamas,
 145 Ende van Lancolie Eufenus,
 Coninc Serpedoen ende Glaucus,
 Cupesus, die groete ende die starcke,
 Jagheus heeten syne marcke,
 Ende Remus ende Aschulus,
 150 Epistrophus ende Adrasius.

1) 2de druk: *den coninc gaf si dat inne.*

- Coninc Efeus Forcaus,
 Die here was vanden Philistine,
 Hadde daer oec alle die syne.
 Philemeus, die scoene, die vroede,
 155 Ende andre vele coninghe goede
 Hevet Parys al ghescaert,
 Wel beset ende bewaert.
 Die scaren waren lanc ghereect,
 Ende die orsse wel verdeckt,
 160 Die banieren wel beset,
 Die speren staerc, dyser wel ghewet;
 Van wapenen waren sy wel bewaert
 Ende van hertten onvervaert.
 Doe gheboet die coninc Prian,
 165 Want hy was een welgheraect man,
 Dat die heren ten selven tyden
 Degenlicke ¹⁾ uyt souden ryden,
 Want die Griecken mochtens hem beroemen,
 Dat sy ten lytsen waren comen.
 170 Tyerst dat her Hector wist, die milde,
 Dat syn vader niet en wilde,
 Dat hy voere ten tornoye,
 Hy was in sulcken vernoye,
 Dat hy die vrouwe Andromaca
 175 Gheblauwen ²⁾ hadde herde na.
 Hy swert, sy hadde syn hulde verloren
 Dat syt hem brachte te voren.
 Sere dreyghedyse uyttermaten,
 Ende swert dat hyse altoes sal haten;
 180 Hets wonder, dat hyse niet en slaet.
 Syne wapen eyste hy, daer hy staet,
 Die waren gheborghen aver syde;
 Dies eyschens was die vrouwe onblyde.
 Sy gaeft hem ende hy deedse ane.
 185 Andromaca, na mynen wane,
 Was in onmacht ter selver stede,
 Als hy die wapene aen dede;
 Sy maecte groet hantgheschlach,
 Want sy ontsach den wreeden dach.
 190 Sere bat sy hem, dat hy blyve,

1) 2e druk: *ghetoghelike*. 2) *Teblowwen*.

- Ende hy hem selven niet en ontlyve.
 Dicke bat sy hem op ghenade.
 Als sy siet dat hys niet en dade
 Noch doer roepen noch doer bede
 195 Noch doer ghene sake mede,
 Dat hy niet laten en woude die vaert,
 Omdat sy weent ende mesbaert,
 Al sout haer al de werlt vromen.
 Sy deed alle die vrouwen comen,
 200 Ecuba ende syn suster mede,
 Die alle drie weenden gherede.
 Alle drie hebben sy hem besworen,
 Dat hy hare bede wilde horen,
 Ende hy bynnen soude blyven.
 205 Hets al om niet, dat sy bedryven.
 Hy en acht screyens ¹⁾ noch spel:
 „Sone”, sprac die moeder, „wet dit wel,
 Dat ghy my verget algader
 Ende den coninc uwen vader.
 210 Wy maken groet onghedout,
 Want wy syn u van hertten hout.
 Ay! hoe wildy ons dus begheven?
 Hoe selen wy sonder u moghen leven?
 Wat dode souden wy dan becoren,
 215 Ochte wy u aldus verloren?
 Hier en es vrouwe, die mocht ghedueren,
 Haer en soude haer hertte scueren.
 Ay lieve kynt, nu doet een blyf,
 Ende mercket doch op dese wyf:
 220 Si screyen alle groet ende clene.”
 Pollexima ende vrouwe Helene
 Woudene by den clede houden,
 En diedde niet al dat sy scouden.
 Wat sy baden, alle die vrouwen,
 225 Dat was om niet, by mynre trouwen.
 Hy en wiste van moede wat doen mere.
 Andromaca die dreyghdy sere.
 Als sy siet dat niet en diet,
 Slaet sy haer handen ende maect verdriet,
 230 Groet gheween ende groet mesbaer;

1) 2e druk: *screyden*.

- Sy toech ¹⁾ haer scone ghelu haer,
 Alsof sy ware des sinnes ane.
 Metter haest so liep sy dane.
 In ene camere ghinc Andromaca
- 235 Om haren sone Astionaca;
 Dien maecte sy met tranen warm;
 Si nammen sciene op haren arm;
 In die sale liep sy verwoyt
 Daer her Hector syn cousen scoyt.
- 240 Voer hem warpsy syn kint ende seght:
 „Here, omt kynt dat vore u leght,
 Dat cleine es ende ghy selve wont,
 Soe biddic u, dat ghy my des ont,
 Dat ghy myne woert bekynt.
- 245 Ontfarme u myns! dit es u kynt;
 Ghi en sietet meer na desen tyt,
 Eest dat ghy vaert inden stryt.
 Ghy stervet in deser rese;
 Dat kynt blyft van u wese.
- 250 Verdoemt man, verwoet ries,
 En ontfarmt u niet dies,
 Dat ghy soe sere haet u leven?
 Waerom seldy soe saen begheven
 Beide my ende uwer moeder,
- 255 Vader, kynder, suster, broeder?
 Twy seldy ons laten verslaen?
 Hoe selen wy sonder u ontgaen?
 O wy! o wy deser aventueren!”
 Mettien soe viel sy ter selver uyeren
- 260 In onmacht in die sale neder.
 Helene hief se saen op weder,
 Die groten rouwe int herte doeghde
 Om hare, als sy van buten toeghde.
 Her Hector was dies niet en dede,
- 265 Noch om kynt noch om bede,
 Hy en es clene no groet vervaert.
 Mettien bracht men hem syn paert:
 Hy wilt uyt ryden, hoe soet ga.
 Mettien spranc op Andromaca,
- 270 Sy maecte soe groet gherochte,

1) 2de druk: si sleet. 2) Ghinc sieghet. 3) Verwoet wolf, verdoemt.

- Dat ment verre horen mochte;
 Int palays van Troyen bynnen,
 Mocht elc hoeren ende bekynnen.
 Sy deder weenen vele tranen.
- 275 „O wy! o wy!” sprac sy, „nu gaet ons ane
 Die wyle, dat wy doot wouden wesen.”
 Andromaca ghinc wech met desen
 Tot Pryamus, den coninc rycke,
 Slaende haer hande jammerlicke.
- 280 Cume mach sy ghespreken van moede.
 Doe sprac sy als een onvroede: ¹⁾
 „Seght my, dul man! du dunct my riesen,
 Du saelt noch heden wel verliesen.
 Vaert her Hector buten in den stryt,
- 285 Hy blyft er doot in cortter tyt.
 Ic weet wel, dat alsoe moet gaen,
 Die Gode dadent my also verstaen.
 Ic hebt vorsien in dier ghebare:
 Comt hy onder die grote scare,
- 290 Sy slaene doot; wat doestu dan?
 Ay, meer en sietstu mynen man! ²⁾
 Gaet ende hout hem, lieve here myn!
 Astionaca, myn kynt ende tsyn,
 Leidic te synen voeten heden.
- 295 Syne moeder heves hem ghebeden,
 Pollexima ende vrouwe Helene,
 Maer en diet groet no elene,
 Hy en woude haers willen niet gheweten.
 Recht nu was hy opgheseten,
- 300 Here, doe ic liep te dy.
 Ganc henen ende houten my;
 Hy heeft my sere versproken weder.”
 Mettien worden viel sy neder.
 Doe rechtse op die here goet.
- 305 Priam was stout ende vroet
 Ende synen vyant herde wreet,
 Na dien dat men die waerheit weet;
 Hy en was te licht niet in die tale,
 Maer hovesch ende besceiden ³⁾ wale.
- 310 Als hy van hare heeft ghehoert

1) 2de dr.: *Doch riep si alsoe die verwoede.* 2) *Nemmermeer en siedi minen m.* 3) *ghesedeck.*

- Sulc mesbaer ende sulcke woert,
 Een coude ghinc hem ter hertten naer.
 Hy hadde vrese ende groten vaer;
 Swaer versuchten ginc hem ane.
- 315 Mettien begonsten hem uyt te gane
 Die tranen uyt synen oghen bede;
 Die droeghe hy met synen clede.
 Syn hertte dede hem die messchien.
 Op een paert sat hy mettien;
- 320 Uyt der salen es hy ghereden,
 Peysende met serecheden.
 Her Hectore ontmoette hy in der straten
 Sere vererret uyttermaten.
 Van moede hadden sy hem doen sweten,
- 325 Die hem baden omme beten.
 Op die Griecken stont hem die moet.
 Onder synen stalinen hoet
 Was syn anschyn roet als een vier,
 Syn oghen waren hem soe fier,
- 330 Ende soe vreselyc ontsteken.
 Nu hoert hier wonder af spreken:
 Ghelyc den brande waren sy roet;
 Lyoen noch beesten, clene no groet,
 En es te sien niet soe vreesam,
- 335 Vor waer gheseyt, als ict vernam.
 Daer en was soe stout, by mynre trouwen,
 Die hem in die oghen dorste anescouwen,
 Ja, die honde van der stede
 Vloen, als sy hem saghen, mede.
- 340 Ghewapent sat hy op Galenteye,
 Ane syne side syne espeye,
 Die wel helme snyden can.
 By den breidele nam hem Prian
 Ende seide: „Ghy blyvet hier, twaren,
- 345 In late u heden buten varen.
 Ic bid u, beraet u bet. ¹⁾
 By den Goden van onser wet
 Manic u dat ghy te deser tyt
 Niet en vaert in den stryt.
- 350 Ic en wille oec niet dat gheschiede,

1) 2e druk: *besiet u bet.*

- Dat ghy daedt dat ic u verbiede.
 Hets recht dat ghy doet myn ghebot;
 Ghy en vaert niet ute, alsoe hulpe my Got,
 Hedenmeer: — Nu hoert, wat wenen
- 355 Die vrouwen dryven alle ghemene.
 Hoert hoe sere sy mesbaren.
 Hem allen ontfermt uus, te waren.
 Lieve kynt, nu beet gherede.”
 Her Hectore was te moede lede,
- 360 Synen vader en dar hy niet vergramen,
 Noch hy en dar niet blyven van scamen;
 Onteert waent hy syn emmermere.
 „Ay here!” sprac hy, „here, here!
 Ghy en syt hierop niet wel bepeinst.
- 365 Om dat een dul hevet gheveinst
 Ende vertellet haren droem,
 Ende ghy daerom nemet goem,
 En varic niet ute! Wet aver waer,
 Men saelt my lachteren verre ende naer,
- 370 Dat my een wyf hier blyven doet.
 Met rechte sout u duncken goet,
 Dat ic den onsen stonde in staden,
 Die noch heden werden verladen.”
 Deser woerden en acht Priam niet.
- 375 Soe vele bat by hem ende hiet,
 Dat hy keerde, al dede hyt niet lichte.
 Maer soe vreselicke was syn ansichte,
 Hy en es soe coene, die op hem siet.
 Ontwapenen en wilt hy heme niet,
- 380 Sonder van der ventaliën allene.
 Priam sende groet ende clene,
 Al dat hy uytsenden mochte;
 Wat manne, die te wapene dochte,
 Trac al uyt op den velde,
- 385 Opten pleine met ghewelde.
-

Roman van Alexander.

Dr. W. J. A. JONCKBLOET, Gesch. der Mnl. Dichtk. II,
398—442.

„ „ Gesch. der Ned. Letterk. II,
27—35.

Dr. J. TE WINKEL, Gesch. der Ned. Letterk. I, 110—113.

„ De Ontwikkelingsgang der Ndl. Letterkunde I, 208—214.

Dr. G. KALFF, Gesch. der Ndl. Letterk. I, 230 vlgg.

Dr. J. PRINSEN, Handboek tot de Ndl. Ltk. Gesch. bl. 37.

Dr. J. FRANCK, Alexanders Geesten van Jacob v. Maerlant, Groningen, Wolters, 1882.

DE VAL VAN TYRUS.

B. III vs. 589—678.

Doe sende die coninc boden vort

Tote Tyren in die goede port,

Daer Appolonis in was here

Gheweldich ende met groter ere.

5 Hi ontboet hem, ofte si wouden

Dat si hem beraden souden,

Weder si hem wouden ontfæen

So met stride wederstaen.

— Onwert hadden si die boden ;

10 Bedi daden sise doden.

Dat verhoort te hant Macedo.

Hi was der orlogen wael vro,

Maer sere rouwen hem die liede.

Hi pensde, dat si om ghene miede

15 Jeghen hem en mochten versoenen.

Hf liet die port van Cydonen

Ende voert te Tyren wart

Die porters vant hi onvervaert

Ende gevest met enen mure,

20 Getornet ende begraven ter cure,

Ende menegen man staende ten tinnen.

Blide was hi in sinen sinnen,

Dat hi daer vechten soude zege;

- Dies was hi seker alle wege.
- 25 Hi besach die porte van bi.
 Daer stont menich degen vri,
 Wael gewapent na hare maniere,
 Ende menich tor, starc ende diere:
 Verhort waren die cantele
- 30 Jeghen tribuke ende magnele.
 Daer stelde men menegen pederiere.
 Die van binnen behingen sciene
 Die mure met planken ende met scilden,
 Die die worpe wael onthilden.
- 35 Met slingeren street men vele daer
 Ende met bogen, dat es waer.
 So langhe vachtmen vor die stede,
 Datmen daer menegen sterven dede.
 Nochtan en mochtmense niet winnen,
- 40 So groet were was van binnen.
 Want si daden die were so groet,
 Dat si dusent heren slogen doet.
 Die stede stont bi der ze,
 Daer dedemen den lieden we
- 45 Met scepen, daer men mede vacht
 Op die porte met groter cracht,
 Ende te lande vachtmen mede
 Te perde ende te voete op die stede;
 Beide bi dage ende bi nachte,
- 50 Ende men brac den muer met crachte.
 Al dat volc sloech men ter doet,
 Jong ende out, clene ende groot,
 Ende geenre genaden en woudemen plegen,
 Want si die boden hadden verslegen.
- 55 Hier om dede die coninc verslaen
 Al dat men daer mochte begaen,
 Sonder die in kerken vloen
 En woude hi geen quaet doen.
 Daer was harde groet gecrac,
- 60 Doemen die edel stede ontstac
 Onder wint met griexen viere.
 Die brant was groot ende ongehiere.
 Die vrouwen riepen lude met wene

- Het verbrant al, grote ende cleene!
- 65 Maer Appollonis hi ontghinc
 Doe dat volc al die doet ontfinc.
 Daer was die doet mengerhande:
 Som liepen si in dien brande
 Alsi wouden ontflien den slagen.
- 70 Som si oec dat vier ontsagen
 Ende lieten hem met swerden slaen.
 Die dit oec beide wouden ontgaen,
 Si lieten hem vallen in die zee.
 Dus was daer menegen vele wee.
- 75 Som bleven si onder der maisieren.
 Dus waren die dode van manieren.
 Oec wasser vele, in waren dinghen,
 Die hem oec met stricken hinghen.
 Sulke waren oec van dien,
- 80 Die niet altoes en wouden vlien,
 Want het dochte hem wesen scande.
 Si wouden dor die eere van den lande
 Werender hant haer lijf verliesen
 Ende een eerlec inde kiezen.
- 85 Men sloechse doot ende si slogen.
 Dit dochte hem alder beste ghevogen.
 Het dinct mi sijn die scoenste doet,
 Bedi si haddens ere vele groet.
 Aldus was die edel poert
- 90 Tyren algader gestoert.

DE INTOCHT IN BABYLON.

B. V vs. 917—1063.

- Mochtie getellen al die feesten,
 Die de hoegsten ende die meesten
 Binnen Babiloniën dreven,
 Also alsiet vant bescreven
- 5 Van meester Wouteren Castelion,
 So soudiet harde gherne doen.
 Daer was van vreuden groet geluut:

- Men hinc daer die pellen uut
 Ende die rijkeit, die hier te voren
- 10 Menich coninc uutvercoren
 Hadde gewonnen ende gecocht,
 Ende met crachte dar gebrocht.
 Met ghimmen ende met diere ware
 Waren verciert die outare.
- 15 Vor die huse op die pleine
 Stonden beelden, groet ende cleine,
 Alse die liede allegader
 Maecten na haren vader.
 Som waren si silverijn,
- 20 Som van goude, som yserijn,
 Som van houte, som van metale,
 Gescepen utermaten wale.
 Elc na dien dat hi was rike,
 Haddi gemaect sijns vader gelike.
- 25 Daer waren dantse vele geleit,
 Die straten waren alle bespreit
 Met pelne ende met singlatoene,
 Bede scarlaken ende oec groene;
 Ende samijt met goude beslegen
- 30 Brachtmen aldaer gedregen.
 In die mameriën van Babilone
 Hinc menige guldine crone.
 Die rike porteren van der stede
 Ende die hoge vrouwen mede
- 35 Hadden cleder uitgehangen,
 Daer draken in stonden ende slangen,
 Elkerlyc na sijn maniere.
 Die salamandre, die bi den viere
 Levet sonder ander spise,
- 40 Die stont daer na hare wise.
 Daer stont oec doerenture
 Van den lybart die aventure,
 Die es wonderlike groet;
 Want die lewinne werpet al doet
- 45 Haer jongen alle drie te gader;
 Dan coemt daertoe die vader
 Ende belecket alle sijn jongen

- Al omme ende omme mettier tongen
 Ende hi geet roepen ende gronieren
 50 Eiselike na sijn manieren.
 Mettien lude ontfaen si dleven.
 Dit stont in die pelne bescreven.
 Die nature stont daerna
 Van enen serpent, hiet vipra:
 55 Men vinter nieuwer mee
 Van haerre manieren dan twee.
 Hare nature es dusgedaen:
 Alsi selen genoten gaen
 Dan coemt stappans dat wijf
 60 Ende ontoet den mont wel rijf,
 Ende die man stiet sijn hoet daerinne,
 Ende si bitet hem af van groter minne.
 Aldus blijft die man daer doet;
 Ende si blivet van twee jongen groet;
 65 Ende alsi geneest, splijt si ontwe:
 Aldus en blijfter maer twe.
 Die pellicaen stont daer bescreven:
 Sine jonge en mogen niet leven,
 Si en hebben thertebloet
 70 Van der moeder, diese broet.
 Daer stont hoe die moeder peckede
 Ende haers selfs herte uuttreckede.
 Dus werden si hare te sure.
 Dit es geens vogels nature.
 75 Fenix stont daer in dien viere.
 Dat es oec sijn maniere:
 Alse hi te pulver es verbrant,
 Soe wast een ander altehant
 Van den asscen, diere bleven:
 80 Dus en mager maer een leven.
 Ander beesten ende ander worme
 Van so wonderlike vorme
 Stonden ghinder angeweven.
 Al en hadde ic el niet bescreven
 85 Binnen acht dagen, na minen waen,
 Dan haer nature ende haer gedaen,
 Nochtan en haddic volscreven niet.

- Hierbi eest dat ict achterliet,
 Ende segge u van den hoghen doen.
- 90 Die diernen ende die garsoen
 Waren gecleet met samite.
 Daer was menich wempelwite
 Ende menich dulle warmoesdierne,
 Die ongewoen was te vierne.
- 95 Vraechdemense hoe si hiete,
 Si seiden ver Ymme of Margriete.
 Die selve niet en was soe rike,
 Dat hi hem cleden mochte eerlike,
 Die hadde geleende cleder an,
- 100 Was hi wijf, was hi man.
 Al dien wech, dien Alexander
 Quam gereden, ende menech ander
 Was geciert met sconen blomen,
 Die ic niet wel en can genomen.
- 105 Van boven wast met sconen risen
 Al verdeckt in diere wisen,
 Dat hem van den sonnenscine
 En mochte comen enege pine.
 Als hi was binnen dier chiteit,
- 110 Was daer menech cruut gereit
 Dat utermate wale roec:
 Timiane ende wirooc,
 Stakten, mirre ende sinamoma,
 Galanga, cassea ende aroma.
- 115 Dat deden si dor sine ere
 Ende harde vele mere.
 Tygren, loncen ende luparde
 Toende men hem ende lybarde,
 Ende menege beeste, na minen wane,
- 120 Die ghevoet es in Yrcane.
 Op die huse saten cnapen,
 Vrouwen ghingen ten veinsteren gapen
 Om dien edelen man te siene,
 Die nie wille en hadde te vliene.
- 125 Die menestrele quamen daer mede
 Vor dien coninc in die stede
 Ende loefden met haren sanghe.

- Daer was menich trompe langhe,
 Vedelen, harpen ende symphoniën,
 130 Cytolen, die wael leren vriën,
 Salteriën, orgelen ende stiven.
 Men speelder met swerden ende met eniven.
 Daer was menich astronomijn,
 Die in die sterne conste sien
 135 Wat gescien soude daernaer
 Over menich hondert jaer.
 Noit en was in eertrike
 Man ontfaen so eerlike.
 Noit ontfine dat volk van Rome
 140 Met so eerliken gome
 Haren keyser Octaviane,
 Die oec Augustus hiet, ic wane:
 Noit en was so wael ontfaen
 Julius, dat es mijn waen,
 145 Doe hi dien hertoge van Swaven
 Scoffierde ende alle sine graven
 Tote Lyons op die Roene.
-

HET DROOMGEZICHT VAN ALEXANDER.

B. IV vs. 1399—1554.

- Macedo ghinc, alse hi woude,
 Slapen op een bedde van goude.
 Hine mochte niet gerusten
 In sijn bedde met eenger lusten.
 5 Alse nu pensdi dat hi wilde
 Beide met spere ende met scilde
 Varen jeghen die rechter scare;
 Dan pensde hi dat beter ware
 Aen die slinke side te jagene
 10 Om Daris her te versagene.
 Dus menichfout was sijn gedochte,
 Dat hi slapen niet en mochte.
 Doen Alexander was in sorgen
 Om dien wreden dach van morgen,

- 15 Sach hi ene wonderlike dinc,
 Die grote here, die coninc.
 Hi sach Tyberis die riviere staen,
 Daer nu Rome es, sonder waen.
 In een eylant sach hi ene sale,
- 20 Die Tyberis hadde alte male
 Ommelopen met haren stroem.
 Dit sach hi alse in enen droem.
 Die zale was hoge al toter mane.
 Daer op sat, na minen wane,
- 25 Die godinne van den zege,
 Die hi minde allewege;
 Victoria was haer name.
 Si dochte hem scone ende bequame.
 Dat huus stoet op vier pylare,
- 30 Groet ende scone ende oppenbare.
 Die eerste pylaer hiet Wijsheit;
 Die moet den genen sijn gereit
 Die sege willen sekerlike
 Gewinnen in dit eertrike.
- 35 Gerechteheit was dat ander.
 Die hadde over hem Alexander,
 Bedi so wan hi altoes sege
 So waer hi quam allewege.
 Die derde dats Gedoechsamhede;
- 40 Dat hadde hi oec in sinen sede:
 Blidelike ghedoege hi dat sure
 Om die goede aventure.
 Die vierde pylaer dat es Cracht.
 Wie hadde noit so grote macht,
- 45 Dese here, dese man van vijf voeten,
 Hine dorstene harde wael ghemoeten?
 Dusent doren waren an die zale
 Met dieren stenen harde wale.
 Weeltijt datmen porrede die herre,
- 50 Mochtment horen harde verre.
 Wat dat bediet moechdi kinnen:
 Alse die liede zege gewinnen,
 Sprectmen verre van haren daden
 Ende singt daer af in meenger staden.

- 55 Op die sulle sit Gierechede,
 Die es in der geenre sede,
 Die strijt ende orloghe bestaen
 Ende dien zege willen ontfaen.
 Op enen solre in dien paleise
- 60 Sit Victoria met peise.
 Haer sitten es yvorien al.
 Si gevet mildelike overal
 Met bliden handen als die milde.
 Op haer hoet stoent, alsijt wilde,
- 65 Een hoedekin van lauwerbomen.
 Dus sach hijt al in sinen dromen.
 Ende hare suster saten oec daer
 Ende songen sere al oppenbaer
 Lof ende prijs ende wereltere,
- 70 Ende sine swegen nummermere.
 So wie dat hevet prijs ende seghe
 Van hem sprect men allewege.
 Naest haer sat die Mogenthede
 Verweendelike op hare stede.
- 75 Noch heeft si in haer bedwanc
 Alder werelt ommeganc.
 Ontsienlichede sat daer naer,
 Die den maten doet groten vaer.
 Daerna die vrouwe van allen rechten,
- 80 Die de gave en wille lechten,
 Sittet in die derde stede;
 Ende si hetet Gerechtechede.
 Goedertierenheit es daer bi.
 Si maect dat conincrike vri,
- 85 Ende si doet bliven gestade
 Ewelike met haren rade.
 Rijkheit es daer bi geseten,
 Die luttel duechden leert weten:
 Si es moeder van allen sonden
- 90 Ende maect werringhe tallen stonden.
 Daer sit die vrouwe Eendrachtichede,
 Die vrede maect in allen steden.
 Si sit op enen setel hoge,
 Ende si es dat ende van orloge.

- 95 Blijtschap sit vor der vrouwen voete,
 Die allewege singet soete,
 Ende Smekinghe ende Wale Onnen
 Singen scone na haer connen
 Voer die vrouwe Victoria
- 100 Liedekine, die hier na
 Nemmermeer en werden verleet,
 Also langhe als die werelt steet.
 Dese ystoriën, die hier staen,
 Moete hi hebben, sonder waen,
- 105 In sijn herte allewege,
 So wie die wille winnen zege.
 Dese vrouwe Victoria
 Sach ende sach, verre ende na.
 Cortelije si versach
- 110 Hoe dat Alexander lach
 Ende sorgde om die ere.
 Hare begonste ontfarmen sere.
 Si dachte oec mede dat si wilde,
 Dat hi den zege altoes behilde,
- 115 Bedi ontsach si dattie vrese
 Van der vreseliker rese
 Den edelen vorste quetsen mochte,
 Om dat hire vele om dochte.
 Si rumede stappans hare zale,
- 120 Met enen geswerke gedect wale,
 Ende doe ghinc si altehant
 Ten huse, daer si den Slaep vant.
 Aldus was hare tale algader:
 „Stant op, hoerstuut, lieve vader,
- 125 Vaer, daer Alexander leget,
 Dien die sorge so verweget,
 Ende doe hem met dinen lusten
 Al dat vergeten ende rusten!”
 Victoria sprac dese tale
- 130 Ende si voer weder te haerre zale:
 Cume mochte die Slaep opstaen,
 Hi vloech enwege, sonder waen.
 Soe waer hi bi den sterren vloech,
 (En si dat sake dat hi loech,

- 135 Die geen diet screef in latijn)
 Si lieten haren ganc al sijn,
 Ende bleven slapen van der cracht,
 Die hi hevet met hem bracht.
 Traechlike quam hi gevaren
- 140 In dat griexe her te waren.
 Op dies conincs bedde hi seech
 Tusscen hem ende der weech.
 Mettien liet hi die sorgen varen
 Ende sliep soetelije te waren
- 145 Al tote die sonne opstont,
 Dat hi niet en roerde dan den mont.
 Mettien quamen die baroen
 In dies conincs pauwelioen.
 Si haddens wonder dat haer here
- 150 So vaste sliep ende so sere.
 Hi was gewoon te treckene
 Trage volc ende op te weckene.
 Nu als die sorgen sijn aldermeest
 Ende beide die heren sijn gevreest,
- 155 Leget hi ende slaept al sachte
 Ocht hijs een twint niet en achte.

VROUW NATURE VAART TER HEL OM TEGEN
 ALEXANDER SAMEN TE ZWEREN.

B. X vs. 1—316.

- Alexander hevet gesproken
 Overdaet, die ongewroken
 Altoes niet en mach wesen;
 Want hi hem vermat van desen
- 5 Dat hi sal, eest dat hi levet,
 Dattie Nature verholen hevet
 Sinen lieden oppenbaren.
 Oec so seide hi mede te waren,
 Dat hem ware al eertrike
- 10 Te cleen tenen conincrike.

- Hier om was die Nature gram,
 Alsi die overdaet vernam.
 Si liet allerhande werc
 Ende nam op haer een geswerc.
 15 Si maecte haer ter hellen wart.
 Waer si quam an die vart,
 Alle dinc waren haer onderdaen.
 Die elemente hebbense ontfaen
 Elkerlije, want sise sciep.
 20 Die locht ierst jegen haer liep
 Ende groetese met soeten winde.
 Tierst datse die erde kinde,
 Grote sise mettien bloemen.
 Dat water es mettien visscen comen
 25 Ende dat vier metten planeten.
 Alderhande figuren beten
 Ende eren hare sceppersse,
 Ende bidden dat si niet en perse
 Met honger hare creaturen.
 30 Dit was die tale van der Naturen :
 „Danc hebt dat ghi mi doet ere.
 Nu en soect min noch mere
 Die dinc, die ic hebbe verholen.
 Ic vare enwech ter helscer scolen
 35 Dor uwen wille ende dor dien minen.
 Dat sal Alexandre scinen,
 Want het sal sijn hoet becopen.”
 Dit sprac si ende dede open
 Die orde ende ghinc ter hellen.
 40 Nu hort! ic sal u hier af tellen.
 Si sach vor der helledure
 Recht onder die helsce mure
 Seven vrouwen in seven borgen,
 Dier elc man wael mach sorgen.
 45 Die ene was moeder van den sonden,
 Vrecheit, die daer was tien stonden;
 Si huudde dien groten scat.
 Overwaer seggie u dat,
 Dat si gesmoltens gouts so vele
 50 Goot in dier vrecker kele,

- Dat sise daer mede hevet verladen,
 Al en conde sise niet gesaden.
 Hoverdechede, die coninginne,
 Sat daerna met erren sinne
 55 In een borch, groet ende rike,
 Ende bespotte hare gelike.
 Luxurie, dat es Onsuverhede,
 Sat daer op hare stede.
 In bernender moder lach si versmort,
 60 Want si suverheit testort.
 Gulsecheit sat op hare stede.
 Ende verterde hare lede.
 Si liet weder dor den hals gaen
 Dat si te vele hadde in gedaen.
 65 Gramscap sat daer verbolgen.
 Si doet diegene, die haer volgen,
 In allen tiden sijn verwoet,
 Want si die liede maect onvroet.
 Gierecheit sat daer allene
 70 Beloken in haren stene,
 Hare hande onder hare liere,
 Ende bernende in dien swarten viere.
 Nidecheit ende hare kinder
 Hadden hare zale ghinder.
 75 Verradenisse ende Loesheit,
 Al en mogen si niet gereit
 Bedecken der liede weldade,
 Si verkerense met haren rade.
 Met desen seven hoetvrouwen
 80 Woende mede oec entrouwen
 Ypocrisie, die haer can maken
 Buten goet in allen saken.
 Ende Smekinghe waser oec mede,
 Die nu hevet hare stede
 85 Met hogen lieden in die zale;
 Want si can met scoenre tale
 Hogen lieden doen verstaen
 Saken, die quaet sijn gedaen.
 Soe grote cracht hevet die miede
 90 Ende smekinghe onder hoge liede,

- Dat si bejagen haren wille,
 Waer si sijn, lude ende stille.
 Dese sonden hevet besien
 Die Nature, ende mettien
- 95 Ghinc si binnen dien helscen muren.
 Daer sach si die sielen geduren
 Int vier, dat bernet sonder lecht,
 Elke siele na haer recht.
 Ic segge u, die stat van der hellen,
- 100 Nadien dat ons die boeke tellen,
 Si steet in midden in die erde
 Ende bernet altoes even herde,
 Boven inge ende binnen wijt.
 Daer pijnt vier in elken tijt
- 105 Selen, die hebben mesdaen.
 Al sijn si in één vier bevaen,
 Nochtan hebben sijt niet even groot
 Die pine van der langer doet.
 Want dat vier es so gerecht,
- 110 Dat het den here ende den knecht
 Also met pinen hevet bevaen,
 Nadien dat si hebben mesdaen,
 Some meer, some min.
 Daer sijn oec vele sielen in
- 115 Welna al sonder mesquame,
 Sonder dat si van Adame
 Sijn besmet, ende anders niet.
 Dese weten luttel van verdriet.
 Bi redenen proevict u al.
- 120 Te somere als berch ende dal
 Es versiert metter sonnen,
 Men siet hen tween te gader ronnen.
 Die een loept met cleenre pine,
 Die ander es van der sonnen seine
- 125 So verhit, dat hi versmacht
 Ende verliest al sine cracht.
 In die middelt van dier vlamme
 So stoet die felle druut, die gramme
 Lucifer Leviathan,
- 130 Die bedroech dien eersten man.

- Tierst dat hi die Nature sach,
 Liet hi dat vier, daer hi in lach,
 Ende ghinc te hare wart.
 Om dat si niet en waer vervaert,
 135 Liet hi sijn duvelike ghedane,
 Ende snelde hem te ontfane
 Die grote scoenheit weder,
 Die hi hadde, eer hi neder
 Van den hemele was verscroven,
 140 Doe hi ingel was hier boven,
 Ende dor sine hoverdechede
 Was geworpen van der stede.
 Doene die Nature sach,
 Begonste si haer geclach:
 145 „Vader ende wreker van den sonden,
 Wilen in dier ierster stonden
 Waerstu claer als dier sonnen scijn,
 Maer dor die hoverde dijn
 Soe verloerstu hemelrike.
 150 Ic bidde di om hulpe droefelike!
 Het es recht, du heves loen;
 Want als du verloers dien troen,
 Waerstu sonder stede bleven,
 En hadde ic di niet gegeven
 155 Ene sonderlinge stede
 In dese grote demsterhede.
 Ic bringe ene niemare gedragen:
 Alle creaturen claghen
 Over Alexanders overmoet.
 160 Hi dwanc enen coninc goet,
 Coninc Clause van Atervaen;
 Traciën es hem onderdaen.
 Hi sloech Pausaniase doet,
 Hi brac Teben, al was si groet,
 165 Hi dwanc Athenen ende Matone,
 Hi droech oec Roemsce crone,
 Hi dwanc Luken ende Pise,
 Hi sloech ridders van prise:
 Mennoen entie met hem waren.
 170 Hi dorreet oec te waren

- Daris lant, dat hem verstarf,
 Ende verwan dien here drie warf.
 Hi verdreef den here Apolonise
 Ende brac Tyren, die stat van prise.
- 175 Hi wan Egypten ende dorreet
 Libiën, dat was so heet;
 Babyionië heeftene ontfaen,
 Die Siten sijn hem onderdaen.
 Hi heeft die Israëlsce roten
- 180 Binnen Caspi besloten.
 Dus heeft hi Asiën bevaen,
 Ende Porus es hem onderdaen;
 Subdraken hevet hi gevelt,
 Abisari steet in siere gewelt,
- 185 Taxilles es oec sijn man.
 Dat es meer: ende hem en can
 Genogen al deze ere.
 Hi sochte die eylande, dats mere,
 Die sijn in die Donker See;
- 190 Heeft hi geluc goet vortmee,
 Hi sal sien wanen Nilus comt,
 Want hi hem al nu beroemt,
 Dat hi sal winnen dat Paradijs.
 Du en wachsti in alre wijs,
- 195 Hi sal di die helle afwinnen.
 Daertoe wilt hi oec bekinnen
 Die werelt die hier onder es,
 Ende dwingen die Antipodes.
 Hi wilt die sonne sien west opstaen
- 200 Ende oest weder te hove gaen.
 Nu wrec ons over dit verlies!
 Wat eren soutstu hebben dies,
 Of wat lone, of wat prise,
 Dattu uten Paradise
- 205 Adame dreves int drove dal,
 Of di Alexander winnen sal?"
 Si waende wechvaren na dese wort.
 Lucifer sprac: „Vrouwe, hort,
 Ic saels uwen wille doen sonder waen,
- 210 Ende ic en saels niet afstaen,

Eer ickene hebbe in der hellen
Met anderen sinen gesellen."

Stappans so riep hi te rade
In der hellen alle die quade.

215 Op enen plein quamen die keytive;
Daerom lopen rivieren vive.

Die rivieren heten aldus:

Lete ende Avernus,

Cocitus ende Flegeton

220 Ende die wrede Acheron.

Dese bernen ende stinken.

En mach niemen ghedinken,

Dat hie nîe sonne sach

Ofte enegen wint, die helpen mach.

225 Daer liggen die droeve sielen

Mettien duvelen, die vielen,

Ende dogen onghehoorde doot;

Want dat es haer meeste noet,

Dat si sterven sonder blijf.

230 Die hier leiden sondech lijf,

Ende altoes om sonden werven,

Die moeten altoes ghinder sterven.

Si mogen die deemsterheit tasten,

Die droeve sielen, die altoes vasten.

235 Nu hebben sijt heet ende nu cout;

Daer es rouwe menechfout,

Ende hi moet sonder ende sterven,

Dien die helle doet bederven.

Doe thelsce volc versament was,

240 Die oude viant Sathanas

Wispelde driewarf, ende al die wene

Wart gestilt: daer ne was gene

Die roepen dorste, doe hijt horde.

Doe sprac hi der Naturen worde,

245 Ende hi seide meer daertoe:

„Segt, mine gesellen, hoe

Selen wi gedogen dese overdaet

Van desen man, diet al verslaet,

Ende die alle dinc ontsien?

250 Laet men sinen wille gescien,

- Hi sal al die werelt breken.
 Dats al niet, maer hi sal steken
 Dor die dicke erde een gat
 Ende maken tote ons enen pat.
 255 Daertoe sal hi onse sielen vaen.
 Dus moeten wi hem sijn onderdaen.
 Oec seggen die propheten,
 Dat Got der werelt heeft verheten
 Menech jaer hier te voren,
 260 Dat een man soude sijn geboren,
 Met miracelen, in weet wie.
 Met sinen houte so sal hi
 Breken onse vaste prisoen,
 Ende onse sielen daer ute doen.
 265 Nu siet, ghi heren van der doet,
 Helpt ons geraden terre noet,
 Die wile dat men ons maech helpen!
 Laet ons dies mans daet stelpen,
 Dat hi niet die gene en si
 270 Die die helle sal hebben vri.”
 Cume hadde hi dit geseit,
 Dat Verradenesse sprac gereit,
 Die was der Nidecheden dochter:
 „Lucifer, laet wesen sochter
 275 Vorwert meer dine maniere,
 Ic salt di volbringen sciere,
 Want hets mi elene pine.
 Ic hebbe een cracht van venine,
 Men vint geen van dierre naturen;
 280 En mach in geen vat geduren
 Noch in yser, noch in stale,
 Noch in goude, noch in metale,
 Dan in een coeclauwe allene.
 Dat salmen geven hem gemene
 285 Mettien claren wine gemanc.
 Hi sal sterven eer iet lanc.
 Want Antypater, mijn vrient,
 Die Alexander heeft gedient,
 Ende over Grieken es baliu,
 290 Dien hebbic, dat seggie u,

- Van der wiegen op geleert,
 Dat hi van buten enen eert,
 Ende int herte draget die mort.
 Nu es hi gedaget vort.
 295 Omdat hi hevet geregniert dat lant,
 Willen die coninc altehant
 Met hem hebben in sijn here,
 Dat hi sine oude vertere.
 Bi des mans hulpen sal ic saen.
 300 Alexandere verslaen."
 Verradenesse sprac dese tale.
 Dat droeve volc priset wale,
 Dat si so sciene hadde vonden
 Goeden raet in corten stonden.
 305 Stappans voer si' uter hellen
 Tote Antypater, haren geselle,
 Die een quaet verrader was,
 Ende harde sere in sorgen das,
 Hoe hi behouden sal sine ere
 310 Jegen dien coninc, sinen here.
 Doe riet si der herten sijn
 Te makene dat starc fenijn;
 Ende doe hijs wael was geleert,
 Was si saen ter hellen gekeert.
 315 Ende si comt dicke ute,
 Om te radene dusdane salute.

DE OOSTERSCHE RIDDERROMAN.

Floris ende Blancefloer.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk.* II,
 214—249.
 „ *Gesch. der Ned. Letterk.* I,
 336—342.
 Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterk.* I,
 203—207.

Dr. J. TE WINKEL, De Ontwikkelingsgang der Ned.
Letterkunde I. 328—333.

Dr. G. KALFF, Gesch. der Ned. Letterkunde I. bl.
111 vlgg.

Dr. J. PRINSEN, Handboek tot de Ned. Letterk. Gesch.
bl. 39.

J. A. ALBERDINCK THLM, Karolingische Verhalen,
321—356.

„ Dietsche Warande, I,
493—512.

Dr. P. LEENDERTZ, Floris ende Blancefloer, Leiden,
1912.

FLORIS VINDT BLANCEFLOER WEDER.

vs. 2786—3380

Een heidensch koning uit Spanje maakt op een zijner strooptochten eene Christenvrouw buit, welke hij aan zijne gemalin schenkt, die weldra eene innige genegenheid voor haar opvat. Op denzelfden Palmzondag worden beide vrouwen moeder: de koningin baart een zoon, die Floris wordt genoemd; de gevangen vrouw eene dochter, die den naam Blancefloer ontvangt. Beide kinderen groeien samen op, en hoe ouder ze worden des te sterker wordt hun beider liefde. De koning hierover verontrust zendt Floris naar school. De knaap verkwijnt wegens de scheiding van zijne geliefde, en de koning, vast besloten een einde aan hun hartstocht te maken, verkoopt Blancefloer aan Babylonische kooplieden, die haar met zich voeren voor den harem van hun Emir. Er wordt een prachtig grafgesteente voor haar opgericht, teneinde Floris alzo te bedriegen. Deze komt weder aan het hof, wordt op het hooren der treurmare zoo wanhopig, dat hij zich dooden wil, en laat zich niet dan met veel moeite door zijne moeder hiervan terughouden. Ziende dat niets baat om Floris van zijne liefde te genezen, ontdekken de ouders het geheim, waarop hij als koopman vermomd zich op reis begeeft, en na vele wederwaardigheden te Babylon komt. Hij spoort den wachter van den burcht op, waarin Blancefloer is opgesloten, verschalkt hem door een schaakpartij en koopt hem door geschenken om.

Die portwerder ontvingen blidelike
Ende swoer ende seide ghetrouwelike,
Wat hi hem hiete ende wilde gherenst,
Hi souder an legghen sinen erenst.
5 Met leide hine in sinen boghaert
Ende boot hem sine handen ende wart
Verholenlike al daer sijn man,

- Des hi berouwenesse daer na ghewan.
 Floris ontvingne ende dede als de vroede;
 10 Hi hoepte dat hem comen soude te goede.
 „Vrient,” seit hi, „mijn man sidi nu.
 Nu betrouwe ic ende ghelove u
 Als enen minen man, dat ghi mi
 Ghehulpich selt sijn, waer het si.
- 15 Ic sel mi ghetrooten vanden rade
 Ende setten mijn lijf in uwe ghenade;
 Het doet mi die noot dat ics u lië.
 Hier boven in den tor es mine amië,
 Daer es die scone Blancefloer,
- 20 Die mi, sident dat ic van haer voer,
 In groten seere heeft ghelaten.
 Die mindic so utermaten,
 Dat vernoyde minen vader ende docht hem quaet
 Ende mire moeder, ende daden den raet,
- 25 Dat si mi daer omme wart verstolen.
 Nu hebbie so langhe varen dolen
 Van Spaengen ende daer om gheëisschet,
 Dat icse in den tor hebbe ghevreisschet.
 In can gheseggen hoe gherne icse saghe.
- 30 Ic sel doot bliven binden vierden daghe,
 Of ic selse hebben, hoement ghedoe.
 Soete vrient, nu troost ende raet daer toe.”
 Doe die portwerder sine reden verstoet,
 „Here,” seit hi, „mi hevet verleidet u goet,
- 35 Des ben ic te spade worden gheware.
 Ghi hebt ghedaen als die voghellare,
 Die scone pipet ende blaset,
 Daer hi die voghelkine mede verdwaset.
 Met liste hebdi mi ghevaen,
- 40 Datic met eren u niet mach ontgaen.
 Comet te scaden of te vromen,
 Nadien dat het dus es comen,
 Salic u gheleisten trouwe.
 Ic weet wel dat ghi entie joncfrouwe
- 45 Ende ic daer omme selen sterven;
 Ende emmer willic pensen ende werven
 Om helpe ende raet te gheven u.

- Ghi selt ter herberghen varen nu,
 Dat wanic dat best si.
- 50 In derden daghe comt hier weder tot mi,
 Dat sal dierste dach van Meie wesen.
 Ic sal mi bewissen ende doen lesen
 Dierste bloemen, die men mach venden,
 Ende salse onsen joncfrouwen senden.
- 55 Dan sel ic soeken selke behendichede,
 Alsic sende blomen, dat icker u mede
 Der joncfrouwen Blancefloer senden sel:
 Hiertoe behoeft ons goet gheval.”
 Doe weende Floris ende seide,
- 60 Dat hem de termt entie beide
 Soude dinken utermaten lanc;
 Maer dander, die sonder bedwanc
 Daer om waent vallen in groter noot,
 Het docht hem cort te sire doot.
- 65 Deen hadde bliscap, dander rouwe.
 Te dien dat Floris die joncfrouwe
 Te sinen wille hebbe ghesien,
 Hem en roect wat hem daer na sel gheschien
 Floris voer te siere herberghen waert,
- 70 Dander bleef in rouwen ende sere vervaert.
 Hi sende boden ende dede soeken
 In bogharden, in wouden ende in broeken
 Rosen ende bloemen menigherhande.
 En bleef nerghen in alden lande
- 75 Bloeme negheen, diere toe dochte,
 Hi en bewarf dat mense hem brochte,
 No acoleie, no lelie, no rose, no viole.
 Corven dedi vollen ene grote scole,
 Ende seide dat hise senden soude
- 80 Den joncfrouwen, te verdienen haer houde.
 Nu es comen die Meye dach,
 Daer Florijs sin al ane lach,
 Dien hi node soude hebben verseten.
 Hi quam ghecleet, als hem was gheheten,
- 85 Van roden bliaude, als hem wel sat.
 Dat was hem gheraden omme dat,
 Dattie bliaut ghelijc was den rosen

- Entie nature minst soude nosen.
 Die portwerder, als hi hadde gheacht,
 90 Enen corf, die scone was ende best ghewracht,
 Dede hi draghen in sine camere binnen
 Ende seide Florise, soudi ghewinnen
 Die joncfrouwe ende bi liste bejaghen,
 Men souden metten corve opdraghen.
 95 Doe gincker Floris ligghen inne.
 Dier es vele, die ic kinne,
 Die nie so starker minnen plaghen,
 Dat si hem hadden laten draghen.
 Die portwerder sette hem enen hoet
 100 Opt hooft van rosen, die hem wel stoet,
 Ende decten met rosen, daer hi lach
 In den corf, datten niement en sach.
 Twee knapen riep hi te hem doe,
 Die duchtich waren ende goet daer toe.
 105 „Nemet,” seit hi, „dese rosen ende gaet
 Ten torre ende clemt den hoechsten graet,
 Tes ghi comt ten hoechsten vloere,
 Ende segt mire joncfrouwen Blancefloere,
 Dat icse haer sende; si selre uut lesen
 110 Selke die haer bequame sal wesen,
 Ende segt haer ghetrouwelike mijn saluut,
 Ende keert te handen weder uut,
 Ende comt haestelike weder te mi.”
 Doe hijt hem hiet, doe namen si
 115 Den corf metten rosen ende begonsten
 Te cliven so si ghevoechlicst consten
 Van grade te grade wel bi stade.
 So herde waren si gheladen,
 Dat si vloecten diese loet.
 120 Si seiden ende peinsden in haren moet,
 Dat si bloemen nie en saghen
 No droeghen die herder waghen:
 Dat seiden si ende seiden waer.
 Daer clommen si neven den pilaer,
 125 Tes si quamen opten hoechsten vloer,
 Ende trijsten der cameren daer Blancefloor
 In woende ende lietense staen

- Ter rechter hant, ende quamen ghegaen
 Ter ander camer, daer woende inne
 130 Ene joncfrouwe met ghestaden sinne.
 Si haesten ende wilden niet beiden,
 Ende spraken ter ghere ende seiden:
 „Joncfrouwe Blancefloor, dit prosent
 Hevet u onse here de portwerder ghesent.”
 135 Die joncfrouwe niet en ghewoech
 Dat sijt waer, maer si loech,
 Omdat si Blancefloor hoerde noemen
 Ende ere ander gaven die bloemen.
 Si dankes ende setten neder
 140 Den corf metten rosen ende keerden weder.
 Doe ghinc si ten corve ende nam
 Ene rose, die haer best bequam.
 Floris waende dat Blancefloor ware
 Ende spranc uten rosen jeghen hare.
 145 Die joncfrouwe spranc op ende wart,
 Daer sine sach, so sere vervaert,
 Dat si vloet ende van hem liep,
 Ende „helpe, helpe!” al vliende riep:
 „Wat bloemen sijn dit, wat comter uut?”
 150 Si creesch ende maecte een ghelut,
 Dat alle die joncfrouwen worden vervaert
 Ende quamen ghelopen thaer waert.
 Si vraechden ende vreyscheden om mare,
 Wat haer mesquame ende haer ware.
 155 Als hi dat hoerde, viel hi neder
 Ende decte hem metten bloemen weder.
 Die joncfrouwe was bepeinst sciene,
 Want si was hovesch ende goedertiere.
 Haer quam ghelopen in haren sinnē
 160 Van Blancefloor, haer ghesellinne,
 Dat si haer dicken claechede ende ghewoech
 Eens joncheeren, des minne si droech,
 Ende van Spaengen was gheboren.
 Si hadde haer ooc gheseit te voren,
 165 Dat hi haer herde ghelijc ware.
 Als sine sach, so dochts hare
 Ende pensede, dat onder dat prosent

- Met liste haer waer Floris ghesent.
 Si antwerdeden joncfrouwen, die tot haer quamen
 170 Ende dat helpgheroep vernamen.
 Si pensede een list ende loech,
 Dat ene viveltre uten bloemen vloech
 Int ansichte met haren monde,
 Dat si haer niet onthouden conde,
 175 Dat si an haer huut quam ghevaren,
 Si en moeste crijschen ende also ghebaren.
 Doe keerden si weder al te samen,
 Dat si ter camerén niet in quamen.
 Nu moeghdi weten dat herde groot
 180 Die anxt was ende die noot,
 Die Floris hadde, tkint van Spaengen.
 Die joncfrouwe was van Aelmaengen,
 Eens hertoghen dochter ende hiet Clarijs,
 Ende hadde naest Blancefloor d' meeste prijs
 185 Boven alle dander van der zele.
 Si was ooc so wel haer ghespele,
 Dat dene der ander niet en hal,
 Si en seide haer dat si wiste al.
 Si dienden te gader den ammirale:
 190 Dene droech twater, dander de dwale
 Elcs daechs in zire kemenade,
 Smerghens vroe ende tsavents spade.
 Haer camerén waren niet verre ghesceden.
 Ene dore hadden si onder hem beden,
 195 Daer dene bi totter ander ghinc,
 Als si hadden te spreken enige dinc.
 Si ghinc wech ende loec haer dore,
 Bedi, of iement lede daer vore,
 Dat hi des joncheeren niet en verneme.
 200 Een woort en sprac si niet te heme.
 Si gaet te Blancefloor daer sise vint,
 Die vele peinst om dien si mint,
 Ende dicke versuchte harde onsochte
 Met swaren ghepeinse ende ghedochte,
 205 Met groter claghen ende met droeven sinne.
 „Blancefloor,” seit si, „soete minne,
 Wildi ghaen met mi, ic sel u toghen

- Selke bloemen, dat ghi met uwen oghen
 Ne saghet bloeme no rose nie,
 210 Die ghi eer sout sien dan die.”
 — „Claris, seit si,” soete ghespele,
 Mijns onwillen heb ic so vele,
 Dat mi der bloemen wel staet tomberne;
 Dat ghi te mi comt met uwen scherne,
 215 Daer seldi mede sonde ghewinnen.
 Die in goeden hopen sijn van minne,
 Hem staet wel te pleghen der blomokine
 Om te vergheten der pine;
 Maer mi naect droefheit ende niet el.
 220 Soete vriendinne, nu weti wel
 Dat ic minen lieve verre bem,
 Hi verre es van mi, ic verre van hem.
 Nu es hier dammiraël, die ooc waent,
 Dat hi mi binnen derre maent
 225 Sekerlike sal nemen te wive.
 Neen ic, begheve binnen minen live
 Floris, dat waer grote mesdaet;
 Ic selre toe soeken selken raet,
 Dat ic mi cortelinge sel verslaen,
 230 En magie hem anders niet ontgaen.
 Wat magie doen, ellendich wijf?
 Ic heb liever te verliesen mijn lijf,
 Dan ic Floris levende verliesen soude;
 Die minne quam bi mire scoude”.
 235 — „Blancefloer,” seit si, „soete ghesellinne,
 Nu manic u dor Florijs minne
 Ende dor sinen willen, dat ghi met mi
 Die bloeme comt sien hoe scone si si.”
 Tierst dat sise bi hem beswoer,
 240 Stont op die scone Blancefloer
 Ende ginc met hare die bloeme scouwen.
 Floris hevet der joncfrouwe
 Tale ghehoort ende es seker des,
 Dat Blancefloer binnen der cameren es.
 245 Hi rechte hem op ende spranc uut.
 Dat scoenste haer entie witste huut
 So hadde hi, dat ie man ghewan;

- Hi hadde enen roden bliaut an.
 So edel was al sine ghedane,
 250 Dat goet was an hem te verstane,
 Ende ment wel an hem mochte kinnen.
 Amoreus waren sijn oghen binnen;
 Die hoet, die hem was gheset
 Opt hoeft, hi stont hem vele bet
 255 Dan ic u gheseggen mach.
 Blancefloer kenden alsine sach,
 Si kinde hem ende hi kinde hare.
 Beide verloren si haer ghebare,
 Dat si een woort spreken en mochten.
 260 Daerna als si hem bedochten,
 Al swighende liepen si te samen.
 Daer si hem metten armen ondernamen:
 Haergelijke andren an hem dwanc.
 Dat cussen ende dat helsen was so lanc,
 265 Datmen mochte in de selve wile
 Hebben gheghaen ene grote mile.
 Als si hem van den cussen droeghen,
 Al swighende si hem onderloeghen,
 Ende herde minliken si hem ondersaghen.
 270 Doe sprac Claris ende begonde haer vraghen
 Ghestadelike ende wel bi sinne:
 „Blancefloer”, seit si, „soete ghesellinne,
 Kindi de bloeme, daer ic om poghede
 U vele, eer icse u toghede?
 275 Mi dinct dat ghise an u draghet.
 Sint ghise alre eerst saghet,
 So dinct mi dat ghi sijt verhoghet.
 Ic wane dat daer an leghet grote doghet
 An die bloeme, die ene joncfrouwe
 280 So sciere hevet verlost van haren rouwe.
 Een luttel eer wildise niet sien:
 Nu duncti mi bevaen in dien,
 Dat ghi der ghere en sout siin hout
 Daer ghise jeghen deilen sout.”
 • 285 — „Deilen,” seit si, „en es dit Florijs,
 Mijn soete lief, mijn soete amijs,
 Als ic u dicken hebbe gheseghet,

- Daer mijn lijf ende mijn doot an leghet?
 Dit es mijn troost, mijn toeverlaet;
 290 An heme leghet al mijn raet.”
 Doe baden si Clarise beide,
 Dat si haer minne niet brachte te leide
 Ende sise decte ende hale:
 Want wort gheseit den ammirale,
 295 Si wisten wel si souden sterven
 Entie bliscap van harre minnen derven.
 „Nu weest,” sprac Claris, „al onvervaert
 Ende hebt ghene hoede te mi waert.
 In ben niet so dul van seden ende van sinne,
 300 Dat ic mine gherechte ghesellinne
 Met enigher valscheit bedrieghen soude.
 Ic sel u doen alsic selve woude,
 Of ics hadde te doen, datmen mi dade.
 Beide met hulpen ende met rade
 305 Salic u emmer ghehulpich sijn:
 Onser beider eten ende onsen wijn
 Dat selen wi eten onder ons drien.
 Ghi selt mi ghetrouwe vinden in dien
 Altoes te vorderne uwen wille,
 310 Beide openbare ende stille.”
 Als dit was gheseit, te hant
 Nam Blancefloor Floris bider hant
 Vrolike ende met bliden sinne,
 Ende leidene ter cameren daer si woende inne.
 315 Een rijclijc cullet op haer bedde lach,
 Daer si op te slapen plach.
 Daer op ghingen si sitten beide
 Ende begonsten te spreken vanden leide
 Ende hoe si hadden ghevaren,
 320 Sint dat si ierst ghesceiden waren.
 Floris sprac: „Blancefloor, nu hebic u vonden!
 Mine bliscap es nu te desen stonden
 So groot, dat ict gheseggen niet en mach.
 Sint quam die leede dach,
 325 Datmen maecte tusschen ons een ghesceet,
 Hebbe ic ghedoghet menich leet:
 Nu es mi mine pine wel verghanghen.

- In groten sere ende in langhen
 Hebbic gheweest ende in groter noot
 330 Dor uwen wille ende wel na doot.”
 — „Floris,” seit si, „sidi dan dit,
 Die weder mi spreect ende neven mi sit?
 Ic sie wel ende kinne dat ghijt sijt,
 Die van mi nam u vader dor nijt
 335 Ende ter Montoriën sende ter scole.
 Ic soude u houden herde in dole
 Ende over herde onvroet,
 Gheloofdi dat iet was in minen moet
 Dan rouwe ende seer nacht ende dach,
 340 Sint dat ic u niet en sach.
 Mi wondert herde in minen sinne,
 Bi welker list ghi sijt comen hier inne;
 Ic waent al bi gokeliën es.
 Nu vruchtic ende ben in twifele des,
 345 Dat Floris niet es, die bi mi sit.
 Wat seg ic? Ic kenne wel, hi es dit.
 Soete vrient, keert u hare te mi.”
 So wie sore hadde gheweest bi
 Ende hadde ghesien de bliscap, die de kinder
 350 Met cussen ende helsen hadden ghinder,
 Die bliscap ende dat grote spel,
 Hi waer te rechte sculdich wel
 Te gheloven an den sone Veneris,
 Die rechter ende god van der minne is.
 355 Doe toghede hi hare sijn vingherlijn;
 Die doghet, die lach ant steenekijn,
 Hoe nuttelic ende hoe goet het ware,
 Dat seide hi ende vertellet hare.
 Doe beghonste si tellen, wat haer was ghesciet
 360 Vandien dat hise liet
 Ende hi haer ter scolen ontvoer,
 Tote diere wilen, dat hise bevoer
 Inde stat te Babyloniën ende si te samen
 Boven inden hoechsten tor quamen.
 365 Claris was wijs ende van sinne,
 Ende decte harre twiër minne,
 Ende was emmer begrepen in dien,

- Datsi gherne hadde ghesien,
 Dat verholen ware bleven
 370 Die minne, die de kinder dreven,
 Also van haer selven ware.
 Si ghinc dicke te hem ende si te hare,
 Ende aten ende dronken al te samen,
 Dats dander joncfrouwen niet vernamen,
 375 Ende hadden te gader haer dachcortinge.
 Die twee ghelieven leden onderlinge
 Die beste werlt ende dat scoenste lijf,
 Dat noit hadde man of wijf.
 Si ne gheerden te hebben niewet el,
 380 No meerre bliscap, no meerre spel.
 Hadt hem moghen also duren!
 Neent, die goddinne van der aventuren,
 Mijn vrouwe Fortune benijds des
 Ende speelde, alsi ghewone es,
 385 Haer spel, alder werelt bekend.
 Haer wiel loopt al ontrent;
 Dat nu es boven es sciëre onder.
 Van haer moechdi horen wonder,
 Van harre naturen, van haren sede.
 390 Als si wel gheweest heeft mede
 Den man, ende heefden ghebracht so hoghe
 Bi haren wille, bi haren ghedoghe,
 Dat hi hem niet ontsiet van vallen,
 Eer hijt weet, hi es weder met allen
 395 Onder die voete gheworpen neder.
 Datsi gheeft den man dat nemt si weder,
 Dat hine weet hoe hijs ghedervet.
 Menighen prince heeft si ontervet,
 Menighen dwaes maect si heere
 400 Ende gheeft hem rijcheit ende ere,
 Tellende paerde met dieren ghesmiden,
 Ende cleeten met bonten ende met siden,
 Ende maecten heere ende rechter int lant.
 Enen biscop maect si van enen truwant,
 405 Enen brootbidder maect si van enen clerc.
 Des pleghet si, dusghedaen es haer werc.
 Haer ghichten sijn herde onghestade,

- Herde onghestade sijn al haer dade.
 Si es wandel ende menichfout:
- 410 Hi blijft ghehoont, diere hem an hout.
 Nu hadde si dese twee so hoge verheven,
 Datsi vro waren ende hem luste leven
 Ende also te bliven emmermeer.
 Doe werp sise in rouwen ende in zeer
- 415 Uter bliscap, daer sise brachte toe.
 Het gheviel dat Claris eens merghens vroe
 Ontspranc ende wart gheware,
 Dat hoech dach was, ende vervaerde hare,
 Want sijs toren waende gewinnen.
- 420 Te Blancefloere liep si, haer ghesellinne,
 Ende seide haer, dat hoghe waer opten dach.
 Blancefloor herde vacrech lach
 Ende andwoorde, als sise roepen hoorde:
 „Ic come,” seit si. Metten woorde
- 425 Bleef si liggende ende sliep.
 Claris haestelic ten condute liep.
 In haer becken si twater ontfinc
 Ende vervaerdelic si neder ghinc
 Voer haren here, den ammirale.
- 430 Doe waende si vinden metter dwale
 Blancefloere, die in haer camere lach.
 Alse dammirael niet en sach,
 So wonderde hem ende hi vraechde hare,
 Waer Blancefloor merde ende bleven ware,
- 435 Si soude te sinen dienste wesen.
 „Here”, sprac Claris, „si heeft ghelesen
 Al desen nacht haer boekelkijn
 Om u langhe lijf, dat ghi moet sijn
 Met eren inde werelt vortwaert meer,
- 440 Ende si bleef slapende een lettel eer.”
 — „Eist waer?” seit hi. — „Here,” seitsi, „jaet.”
 — „Te waren,” seit hi, „dats ene edele daet.
 Wel met rechte mach si sijn mijn wijf,
 Die bit om mijn ere ende langhe lijf.”
- 445 Dit liet hi also ghewerden doe.
 Het gheviel eens anders merghens vroe,
 Dat Claris ontspranc ende sach,

- Dat hoghe was op den dach,
 Ende riep Blancefloere ende hietse opstaen.
- 450 Blancefloer hietse om twater ghaen,
 Si soude voren ghaen metter dwale
 Ende wesen daer eer; ende binnen der tale
 Floris Blancefloere te hem dwanc
 Ende si hem weder. Daer waest so lanc
- 455 Dat cussen ende dat helsen ghedreven,
 Dat si beide in slapen bleven,
 Mont an mont, kin an kinne.
 Binnen dien was Claris, haer ghesellinne,
 Verdelike ten pilore gheghaen,
- 460 Ende hadde dat water ontfaen
 In enen becken van goude,
 Ende als si wederkeren soude
 Ende liden der doren, lude si riep:
 „Joncfrouwe, haest u.” Blancefloer sliep
- 465 So vaste, dat sijs niet en hoorde,
 Ende gaf haer weder ghene antwoorde.
 Claris waende, dat si voor haer ghinge,
 Ende vruchte haer lange merringhe,
 Ende haeste te meer. Dat si quam
- 470 Voer den ammiraël, ende hi vernam,
 Dat Blancefloer niet quam met hare,
 Vraechde hi, waer si bleven ware.
 Joncfrouwe Claris ontvruchte seere:
 „Ghenaden,” seit si, „soete here,
- 475 Een lettel eer, doe ic was opghestaen
 Ende ic om water soude gaen,
 Riep icse, eer ic hare cameren leet.
 Si antwerde ende seide, si waer ghereet,
 Si soude hier eer sijn dan ic.”
- 480 Doe bepeinsde hem dammiraël een stic.
 Het docht hem wonderlike dinc.
 Hi riep te hem sinen camerlinc.
 Hi sat verbolghen ende sere vererret:
 „Ghanc,” seit hi, „sie waer merret
- 485 Blancefloer ende doetse haestelike comen.”
 Die ghene en hadde niet vernomen,
 Dat hi Claris voor sinen heere liet staen.

- In Blancefloeren camer quam hi gheghaen,
 Daer vant hi so grote claerheit binnen
 490 Van dieren stenen in allen sinnen.
 Een rijclijc bedde hi versach,
 Daer Blancefloer bi Florise op lach.
 Als hi haerre twiër wart gheware
 Te gader ligghen, hi waende dat ware
 495 Blancefloer ende Claris, hare ghespele;
 Bedi hi en merkets niet vele,
 Dat hi des jonghelincs in inne wart:
 Floris en hadde graen no baert.
 Daer ne was in den tor neghene
 500 So scone als hi was sonder Blancefloer allene.
 Doe hise sach slapen so soetelike
 Ende hebben behelst so vriendelike,
 Jammerde hem dat hise soude wecken
 Ende beghan te hant achtertrecken.
 505 Hi keerde weder te sinen heere.
 Die niemare mesquam hem seere.
 „Here,” seit hi, „ghi en saghet nie so grote minne
 Als Blancefloer ende haer ghesellinne
 Claris hevet, want si slapen te samen.
 510 Dat dochte mi, heere, so wel ghetamen,
 Daer ic voor hem stoet ende sach,
 Hoe haerghelijc in anders arme lach,
 Die vrientscap ende die grote minne,
 Mont an mont, kin an kinne,
 515 In dorstse wecken no inne woude,
 Des ic vruchte, dat icse pinen soude.”
 Claris bevede daer si hoorde dat.
 Dammirael verstiet hem ende versat,
 Hi wart bleec ende root daer naer.
 520 Hi ontsach ende hadde groten vaer,
 Dat iement bi Blancefloere laghe
 Ende verholentlike harre minnen plaghe.
 „Reect,” seit hi, „mijn swaert; ic sal gaenscouwen
 Die sameninge vanden tween joncfrouwen.
 525 Du heves gheloghen: hier staet Clarijs,
 Daer du ave seits, hoeghedane wijs
 Si in Blancefloeren armen leghet.”

- Noch seit hi, wat iement seghet,
 Dat niement so coene si, dat hi dorre
 530 Enigher joncvrouwen ghenaken in den torre.
 Met hem dede hi ghaen sinen camerlinc.
 Hi clam den graet op ende ghinc,
 Daer hi die kinder slapende vant.
 Dat swaert hilt hi al baer in sijn hant,
 535 Ende ghinc ten bedde ende bleef staen daer vore.
 Men ontsloot die venstren, daer sceen dore
 Die sonne ende maket so licht daer binnen.
 Doe sach hi die kinder met groter minnen
 Ligghen ghehelst, als hem was geseit.
 540 Nie en ghesciede hem meere leit.
 Blancefloere kinde hi, als hise sach,
 Maer Florise, die bi haer lach,
 Ne hadde hi nie te voren ghesien.
 Nu moghen wi alle
 545 Also dammiraël
 „Heere God,” seit hi,
 Te hem riep hi sinen camerlinc:
 „Ontdeet,” seit hi, „haer borste.” Die gene ginc
 Ten bedde ende beghanse ontdecken
 550 Liselike, dat hise niet soude wecken.
 Doe wart hi gheware, dat deen was een man.
 So groten toren hi des ghewan,
 Dat hi een woort niet mochte spreken.
 Van torne docht hem therte breken.
 555 Dat swaert yerdroeck hi ende wilde slaen.
 Mettien ontsprongen si ende saghen staen
 Voer hem den vruchteliken heere
 Met enen baren swaerde verbolghen seere.
 Van vruchten waenden si bederven,
 560 Si en twifelden niet si en souden sterven.
 Doe sach op Floris Blancefloer;
 Een suchten haer van der herten voer,
 Hi begonde te wenen ende soe.
 Dammiraël stoet erre ende sacht toe.
 565 Si laghen hem te ghereit te slane beide.
 Hi sette Florise in talen ende seide:

- Wie bestu, ellendich keytyf!
 Ja en seltu nu verliesen dijn lijf?
 Hoe waerstu ie so dul ende so coene
 570 Dus groten lachter mi te doene,
 Ende te slapen bi minen lieve?
 Du best comen ghelijc enen dieve,
 Dat saltu met dinen live copen seere.
 Bi alden goden, die ic eere,
 575 Ic seldi verslaen ende dine pute.
 Heden sel ghaen u minne ute,
 Die ghi nu hebt ghedreven ende echt.
 Waer dat mijn eere ende mijn recht,
 Dat ic u liete leven? Neent!
 580 Sint dat ghi minen tor dus hebt ontreent,
 So moeti sterven, dat weet wale."
 Doe antworde Floris den ammirale
 Herde oetmoedelike ende weende seere:
 „Ghenaden," seit hi, „edel heere,
 585 Dit es ene die mi mint
 Voor alle die ghene, die si kint,
 Ende ic hare vor alle, die ic kinne.
 Nie wart so ghestadighe minne,
 No so gherechte, no so gheware,
 590 Als si te mi draghet ende ic te hare."
 Als hi niet langher spreken dorste,
 Bat hi dat hi hem ghave vorste,
 Des si moesten comen voor sine man,
 Ende mense bi vongnessen verdade dan.
 595 Hi gaf hem vorste ende hietse neder bringen
 Twee serianten, daer hi soude dinghen.
 Maer si moesten hem teersten cleden
 Ende ten vreseliken ordeele ghereden.

Parthonopeus ende Melior.

- Dr. W. J. A. JONCKBLOET, *Gesch. der Mnl. Dichtk.* II,
184—214.
" " *Gesch. der Ned. Letterk.* I,
333—336.
Dr. J. TE WINKEL, *Gesch. der Ned. Letterk.* I,
200—203.
" " *De Ontwikkelingsgang der Ndl.*
Letterkunde I, 325—328.
Dr. G. KALFF, *Geschiedenis der Ndl. Letterkunde* I,
bl. 111 vlgg.
Dr. J. PRINSEN, *Handboek tot de Ndl. Letterk. Gesch.*
bl. 40 vlgg.
J. H. BORMANS, *Ouddietsche fragmenten van den Par-*
thonopeus van Bloys, Brussel, 1871.
Dr. A. v. BERKUM, *Parthonopeus van Bloys, Gronin-*
gen, 1897.

PARTHONOEUS IN HET TOOVERKASTEEL VAN MELIOR.
vs. 536—703.

Parthonopeus verdwaalt op de jacht en komt na een dag dwalen aan den oever der zee, waar hij een schip vindt. Hij betreedt het met zijn paard, vindt er geen levende ziel op en legt zich te slapen. Het schip onder zeil, en Parthonopeus bevindt zich bij zijn ontwaken midden in zee. Na eene voorspoedige reis op het kostbare schip landt hij en komt in eene tooverstad, die vol schitterende pracht, maar geheel verlaten was. Van de duizend prachtvolle kasteelen kiest hij het voor- naamste uit, en

Daerwaer reet hi sinen draf.
Voor den palayse beetti af.
Den rikeliken graet hi opclam;
Ende als hi bin den palayse quam,
5 In allen siden vant hi ghehecht
Menich rikelijc stallecht.
Scone vier vant hier ooc
Van droghen houte sonder rooc.
Hooghe tafelen ende breede,

- 10 Ende van etene grote ghereede,
 Ende ten tafelen niemen gheseten.
 Gherne haddi een lettel gheten,
 Ende ghinc hoofscelike hande dwaen
 Ten beekinen, daer hise vant staen,
- 15 Die ghegoten beede waren
 Van finen goude ende van claren.
 Deen goot water, dander ontfinct.
 Van argher coppe men dicke drinct
 Beede van clareite ende van wine
- 20 Dan uten arghesten beekine.
 Als hi sine hande hadde ghedweghen,
 Brochte men hem die dwale ghedregghen,
 Maer hine sach niet diese droech.
 Teerst dat hi hadde ghedroocht ghenoech,
- 25 Dedi als een edel jonghelinc:
 Ter hoochster tafelen hi sitten ghinc.
 Dat dedi om dat ende in dien,
 Of hem evele soude ghescien,
 Eer hi danen mochte gaen,
- 30 Dat hi int hoochste waer bevaen.
 Om dat hi was van hoghen gheslechte,
 Dochtem wel dat hi met rechte
 Ter hoochster tafelen sitten mochte;
 Temeer hi was altoes in vrochte,
- 35 Dat hem die duvel in sijn ghedochte
 Door scamp dit te voren brochte.
 Parthonopeus was gheseten,
 [*Daer hi vant vele rikelijc eten.*
Van den spisen hi gherne at
- 40 *Dor groten hongher, ende nadat*
Hi hadde genomen sijn ghevoech
Der spisen, dier es vele ende ghenoech,
Ende mense weder opdede,]
Droech men dander mede
- 45 Van allen tafelen in der zele.
 Der tafelen waren daer so vele,
 Datter driehondert ridderen doe
 Met ghemake mochten sitten toe.
 Ende als men hem een gherechte

- 50 Brachte, waest cume neder
 Op die tafle voor hem gheset,
 Dat hise alle sach comen met
 Tallen tafelen, diere waren gheloest;
 Nochtan en sach hire here no droest.
- 55 Hine wiste hoet hem toequam
 Ende wie dat voor hem nam.
 Die scalen sach hi scinken,
 Den wijn minderen ende niemen drinken.
 Daer was ghedient wel te love;
- 60 Nie was man tgheenen hove
 Ghedient so hovescelike ende so wel.
 Hine sacher scinken nieuwer in el
 Ter hoochster tafelen dan in goude,
 In groten coppen menichvoude.
- 65 Alle waren si guldin, sonder allene
 Sijn cop: hi was van enen stene,
 Die harde goet was ende diere.
 Hi was ghemaect van enen saphire,
 Een lettel donkerachtich porprijn.
- 70 Niemene mochte deeren venijn,
 Waert in dranke, waert in ate,
 Die dronke utien dieren vate.
 Die scedel was een recht robijn,
 Hine mochte soonre no beter sijn.
- 75 Aen den steen leghet grote doghet;
 Ten coppe was hi [so] wel ghevoeghet,
 Dat ic dies ghelooven en can,
 Datten mochte ghevoeghen man,
 Het ne hadde ghedaen der naturen sin.
- 80 Daer sach hi ghemaect groot wonder in.
 Die appel was een carbonkel steen,
 Die so claer omtrent hem sceen,
 Ende gaf so groot licht ende so claer,
 Dat men ne dorste bernen daer
- 85 Int palays kersen of vier,
 Sonder door rijckelijcheit ende cier.
 Bi den coppe merkedi dat,
 [*Dat hi ter hoochster tafelen sat.*
Doen dat eten was ghedaen,

- 90 *Quamen die beckine omme dwaen*
Ende die dwale daertoe ghereet:]
 So wit ne saghedi noyt cleet;
 Daer aen droghedi sine hande.
 Doe quamen die crude mengherande,
 95 Noten musscaten, naghelkine,
 Die latuariën vray ende fine.
 Na die crude quam die clareit,
 Dies ghenoech daer was ghereit.
 Die scolaken waren daer opghedaen,
 100 Entie taflen sach hi tegaen,
 Ende emmer was hi des in vare,
 Dat het bi den duvel ware.
 Doe ghinc hi sitten bi den viere,
 Daer hem harde vakede sciere,
 105 Ende peinsde, na dat hem stoet,
 Dat hem ware slapen goet,
 Ende hem een bedde wel behoevede.
 Door al dat hi so seere droevede
 Ende emmer vernoy was in wane,
 110 Began hi teere cameren te gane.
 Doe sach hi twee rikelike stallicht
 Al berrende voor hem opghelicht,
 Die voor hem in die camer ghinghen.
 Hi seinde hem van quaden dinghen,
 115 Ende volghede in die camer naer.
 Dalre rikelijest bedde vant hi daer,
 Dat ye keiser of grave ghewan.
 Daer es so vele prisens an,
 Dat [ic] die cleeder, dier toe hoorden,
 120 Ne can gheprisen in corten woorden.
 Dat coertoer, die culcte peline,
 Die lijnlakene, die oorcussine,
 Die harde wit waren ende clene,
 Rikeliker en saghedi nie ghebe.
 125 Om tcoertoer een lijste ghinc,
 Die soeter rooc dan enech dinc,
 Ende was van enen dieren eblie,
 Ende woont in tlant van Romonie:
 Zijn vel dat rieket harde soete.

- 130 Haddicx stade ende goede moete,
 Ic souder u af segghen mee.
 Dat dier es witter als die snee,
 Ende es sochte jeghen alle diere;
 Maer den serpenten eest overghiere,
- 135 Want het sulke nature heeft,
*[Dat serpente doet, so waer dat leeft.
 Die pelle was Alexandrine
 Van enen salamandre herde fine,
 Ende blivet ongescaet van viere;]*
- 140 Want het hevet selke maniere,
 Dat het neemt sijn aert int vier,
 Dat doen en mach gheen ander dier.
 Voor dat bedde lach een tapijt,
 Beede even lanc ende even wijt,
- 145 Nie was ghemaket bet.
 Daer stont een setel up gheset,
 Daer die pickle af waren van goude,
 Scoonre danse iemen wenschen soude.
 Daer up ghinc hi sitten neder.
- 150 Doe keerden beede die stallicht weder,
 Deen neven den anderen tsamen,
 Binden palayse danen si quamen.
Diemeer blevere so vele daer,
 Dat al die camere was so claer,
- 155 In dier ghelike of si binnen
 Onsteken waren in allen sinnen.
 Die camere was van marbre porfire.
 Hi soude sijn goet clerc ende diere,
 Die dat wonder bescriven soude,
- 160 Dat met lasure ende met goude
 Ghewracht was ende ghemaect van binnen.
Niemen mochts sinen wille ghewinnen
 Daer in te blivene dier was in;
 Hine hadde ooc emmer so droeven sin,
- 165 Hine soude verhoghen diere in ware,*
 So soete waest daer in ende so clare.
 Hi sat neder ende soude afdoen
 Beede cousen ende scoen;
 Maer eer hire toe conste comen,

- 170 Waren si hem van den voeten ghenomen.
Doe ontleede hi hem daer naer
Ende ghinc ligghen up tbedde, dat daer
Scone stont ghemaect, sonder orlof,
So watter hem sal comen of.
- 175 Ooc ne was hi so niet vervaert,
Hine trac tcovertoer te hem waert.
Binnen dat hijt trac te sinen oren,
Dat licht, dat daer was te voren
Van den kersen, verloos hi doe,
- 180 Maer hine conde gheweten hoe,
Want het warter donker inne.
Doe vervaerde hem in sinen sinne.
-

Aanteekeningen en Verbeteringen.

- Bl. 3 vs. 80. Het ww. *dunken* wordt in het Mnl. ook gebruikt van datgene, wat in zich zelf vaststaat en niet van de beschouwingwijze van een persoon afhangt. Zie *Mnl. Wdb.* II, 466 en schrap in het Gloss. i. v. *dunken*: Zie I. 188.
- Bl. 48 vs. 54 beteekent: „Zoodat hij (*Roelant*) er niets van zou navertellen en dus de bezitter van zwaard en hoorn niet kon worden opgespoord.”
- Bl. 109 vs. 774. *Verraders* = leugenaars.
- Bl. 110 l. vs. 7835—8428.
- Bl. 114 vs. 136. Roede = *geeselroede*. Vgl. *Spreuken*, 97: Menich maect eene roede tsijns selfs eersse; *Harreb.* III, bl. 103. De beteekenis is: Menigeeen haalt zich zijn eigen ongeluk op den hals. Zo heeft Isabele door hare verhouding tot Walewein er zich zelf leelijk ingewerkt.
- Bl. 116 vs. 235. In het Gloss. bl. 74 moet I. 136, 235 veranderd worden in I. 116, 235.
- Bl. 117 vs. 274. bet.: Eerder zal mijn vader mij dooden (dan u).
- Bl. 118 vs. 304. *Cracht* beteekent hier geweld.
- Bl. 118 vs. 320. *Vaer* beteekent hier gevaar.
- Bl. 121 vs. 435. Voor *mesvoersen* zie Gloss. i. v. *mesvoeren*.
- Bl. 121 vs. 441. In het Gloss. moet voor *sidemeer* gelezen worden *sidermeer*.
- Bl. 126 vs. 16. *Scieten* = snel stroomen.
- Bl. 132 vs. 263. Overdiep vraagt of Want = *Wan!* hetzelfde als Wattan kan zijn?
- Bl. 139 vs. 108. *Hem beleyghen* = zich toeleggen, zich inspannen.

Bl. 140 vs. 119. *Dats dat ic mene* = dat meen ik werkelijk, want

Bl. 140 vs. 148. Maerlant heeft hier den tekst niet begrepen

Et Cupesus, li, li granz,

Qui esteit graindre de jaianz

di. die grooter dan een reus was. Maerlant vatte *jaianz* op als den naam van een land.

Bl. 143 vs. 252. *En ontfarmt u niet dies* = Komt uw gevoel er niet tegen op?

Bl. 153 vs. 10. *Versagen* = in 't nauw brengen.

Bl. 155 vs. 80. Schrap in het Gloss. i. v. lichten (2de art.): Zie I. 190.

Bl. 160 vs. 97. *Sonder lecht* = zonder kunstlicht, het licht van vuur, lamp of kaars.

Bl. 161 vs. 151. *Loen* = verdiende loon.

Bl. 164 vs. 252. *Al niet* = niet alles.

Bl. 171 vs. 172 beteekent dat een vlinder met zijn bek Clarisse in 't aangezicht vloog.

Bl. 180 vs. 528. Leendertz verklaart: Toch blijft hij zeggen, wat men hem ook vertelt, dat niemand zoo brutaal zal zijn om eenige jonkvrouw in den toren te genaken.

Bl. 183 vs. 38—43. De ontbrekende regels zijn door Dr E. Verwijs bij gissing naar het Fransch ingevoegd; evenzoo op bl. 184 en bl. 186.

Bl. 184 vs. 84. *Dorste* = behoefde.

I N H O U D.

	blz.
DIERENEPOS	1
REINAERT	"
Coppe's uitvaart, I. vs. 276—461.	"
Reinaerts biecht, I. vs. 1419—1746	6
RIDDERPOËZIE	15
Frankische ridderroman	"
KAREL ENDE ELEGAST	"
De straf van Eggherics verraad, vs. 1049—1410	"
ROMAN DER LORREINEN	25
Judiths ontmoeting met hare verwanten, I.	
vs. 1161—1325	"
Yoens vlucht met Helene, II. vs. 1773—2076	30
RENOUT VAN MONTALBAEN	38
Ywe's ontzet, III. vs. 867—1173.	"
ROELANDSLIED	46
Roelants dood, I. vs. 732—932	47
Britsche roman	53
LANCELOT	"
Ginevra's wanhoop, II. vs. 11173—11517 .	53
Lancelot te Corbenyc, II. vs. 14783—15250	62
Lancelots danswoede, II. vs. 18136—18611	74
Lancelots gesprek met Ginevra, II. vs.	
21340—21458	86
Galaäd wint het Graal, III. vs. 10033—10824	89
WALEWEIN	110
Walewein en Ysabele, vs. 7835—8428. . .	"

INHOUD.

	blz.
FERGUUT	125
Ferguut en Galiëne, vs. 1141—1549 . . .	126
Klassieke roman	136
HISTORIE VAN TROYEN	„
Hectors gramschap, vs. 5629—6014 . . .	137
ROMAN VAN ALEXANDER	147
De val van Tyrus, B. III. vs. 589—678 .	„
De intocht in Babylon, B. V. vs. 917—1063	149
Het droomgezicht van Alexander, B. IV.	
vs. 1399—1554	153
Vrouw Nature vaart ter hel om tegen	
Alexander samen te zweren, B. X. vs.	
1—316	157
Oostersche roman	165
FLORIS ENDE BLANCEFLOER	„
Floris vindt Blancefloer weder, vs.	
2786—3380	166
PARTHONOEPEUS ENDE MELIOR	182
Parthonopeus in het tooverkasteel van	
Melior, vs. 536—703	„
Aanteekeningen en verbeteringen	188

nsche dichters

Verwijs, E.

PT
5425-

Bloemlezing uit Middelnederlandsche.V4

v.1

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

